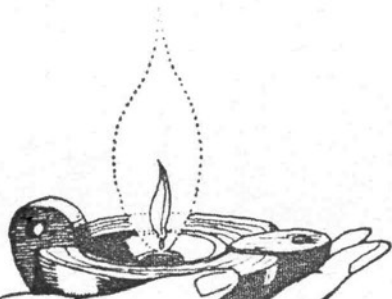

Poštnina plačana v gotovini.

7-8

1934
ŽENSKI
LIST.

VIGRED

VIGRED, ženski list z Modno in Krojno ter Vzorčno prilogo. — Izhaja vsak mesec. — Naročnina znaša Din 25.—, z mesečno prilogo Din 50.—. Če se naroči 20 izvodov (brez priloge) pod enim naslovom, le Din 20.—, za inozemstvo Din 32.—, s prilogo Din 64.— Izdaja konzorcij Vigredi (Vida Masič) v Ljubljani, Masarykova cesta, 12. Uredništvo (odgovorna urednica Zora Poženel) in upravnništvo Masarykova cesta 12, palača Vzajemne zavarovalnice. Tiska Misijonska tiskarna v Grobljah, za tiskarno odgovarja Jožef Godina C.M.— Telefonska štev. 3519.

Sklep uredništva 10. prejšnjega meseca. Rokopisov uredništvo ne vrača, nenaprosenih prispevkov ne honorira.

Rokopisi in vsi dopisi, ki se tičejo vsebine Vigredi, naj se naslove na uredništvo, vsi dopisi glede naročil, reklamacij in naročnine pa na upravništvo Vigredi, Masarykova c. 12, Ljubljana.

V S E B I N A

Bela srca. (Lojze Županov). — Katoliško udejstvovanje. Klic. Apostolat dobrega zgleda. — Marija z angeli. Angeli dvigajo Marijo iz groba. — Ura. — Človeka sem iskala. — Moj mali. — Modno poročilo. — Zdaj sanjaš dekle. — Nekaj misli in navodil (dr. Justin). — Deklica (Evica). — Pridigar (V. D.). — Poletni večer. (Krajnc Draga). — Hiša v Grapi. (Venceslav Winkler). — Cesta vse ve. Za Iškarijota (Ana Galetova). — Pojd'mo na Štajersko. — Žena in delo. — Kolodvorski misijon. — Iz naših krogov. — Po ženskem svetu. — V Rožnem domu. — Za danes ali jutri.

ČE GREŠ NA TUJE...

Tak je naslov brošurice, ki jo je izdal Škofijski izseljeniški sklad Ljubljanske škofije. Drobnoknjižico so spisali gg. prelat dr. F. Grivec, dr. A. Odar in P. Kazimir Zakrajšek. Namenjena je našim ljudem, ki odhajajo z doma kamorkoli na tuje, ali tu doma, ali izven države.

Vsebinska knjižice je razdeljena na osem

važnih poglavij. *I. Kako pojdi?* To poglavje vsebuje navodila in nasvete našemu človeku, ki se odpravlja od doma. »Ljubi dom, če ga je tudi samo za bobek,« so rekli Slovenci naši predniki, ki so ljubili svoj dom in se bali tujine. Doma so ostali, doma pridno delali in doma si skušali pridelati vsakdanjega kruha. Blagoslovljen je kmečki stan, najboljši je in najbolj gotovo osreči človeka. Blagor mu, ki se tega za-

Vsem premnogim, ki so po dopisnicah in v pismih dokazovali, da so za prvo polletje že poravnali naročnino, sporoča uprava, da je bila terjatev namenjena za drugo polletje. Ker se Vigred vzdržuje samo z naročnino, je bila terjatev nujno potrebna.

VIGRED

LETO XII. LJUBLJANA, 15. JULIJA 1934. ŠTEV. 7—8.

Lojze Županov:

BELA SRCA.

Povest učiteljice Majde.

8. NA RAZPOTJU. *(Nadaljevanje.)*

Učiteljica Majda je bila tiste dni po svatbi brez misli in pameti. Bolestnega vzdušja, ki je viselo nad njenim srcem, si ni mogla prav razložiti. Pri kolu je poljubila Jožeta, do katerega nima nikakršnega čuvstva. Oh, kako rada bi Tineta, pa se je bala njega in ljudi! Iz drhtečih ustnic bi razbral, da ni ravnodušna do njega. Tega pa ne sme storiti. Kaj si bo mislil: Komaj ga je spoznala, že ga vroče poljublja. Ženska je kot druge! Ah, kaj on ve za dolgi mesec in več, ko ga je spoznavala iz pripovedovanj in ga, bednika, tako sestrinsko vzljubila. To je prikrito le njenemu srcu. Pa tudi ljudje bi govorili, da si je ob prvem svidenju ulovila nevestinega brata, za katerega ve, da bo kmalu profesor . . . Ni mogla.

»Toda, mar ni prav«, je razmišljala, »da se je tako zgodilo? Spoznala sem nekaj, kar mi neskončno tolaži srce. Seveda, če sem prav spoznala. Nisem dala poljuba Tinetu in od takrat ga nisem videla več. Sredi svatovanja je zginil. Potemtakem ni povsem ravnodušen ob meni? Morebiti me tudi on ljubi? Vsaj malo? O ti moj ljubi Bog, nikoli nisem ljubila moškega, zavračala sem njihove prilizljive poklone, njihove snubitve so mi bile odvratne, njihove ljubezni smešne, zdaj pa sama težim za ljubeznijo, za ljubeznijo edinega človeka, ki je moje srce razmajal, da se je zagledalo v nove svetove sreče in nepoznanih sladkosti.

Tine, Tine, pred menoj bežiš, a si vendar moj . . .«

Usedla se je k pismu in izlivala iz sebe:

Ljubljeni moji! Komaj nekaj dni je poteklo, kar sta bila tu, dragi očka in mama, in že vam pišem. V meni se je namreč mnogo-kaj spremenilo, česar pa vama nisem mogla pripovedovati v nemir-

nih dneh svatovanja. Sedaj sta se umirila vidva in jaz (jaz seveda še nisem povsem dobra), zatorej si lahko povemo mirno vse. Pred vsem: srečna sem bila v Beli Krajini. Ne morem se vama izraziti, kaj mi je ta lepa dežela dala! Skoro bi vam mogla reči, da sem našla tu lučko, katero sem zaman drugod iskala. Lučko vere. Za zdaj še dokaj medlo lučko, a upam, da bo zagorela svetlo in ljubeče kakor dobro srce.

Čudovito mi je Anka neki večer pripovedovala o tej Beli deželi:

Vsaka naša cerkvena, ki jih toliko vidiš, ima svojo pesem in bridkost. Nekateri so videle kri in skrunitve naših dedov. Turški pesjani so tod divjali. K tem gremo, če nas srce boli. Prosimo Mater, ki notri čaka, tolažbe. Lepo se nam nasmejlja. Belokranjske matere se vsakomur smehljajo . . . In križi sredi polj. Greš med pšenico, ki poje, in klasi razodevajo med seboj svoj sen. Pri nas vse živi. Na križpotih, kamor so nekoč hodili v ris, stoji Bog s kraljevsko vsemočjo. Njegove roke lijejo blagoslov v daljave in širjave. Reka ljubezni teče iz njegovega srca in namaka ob suši naše njive. Pri nas sta Bog in zemlja eno: iz Boga gre vse, v Boga se vrača vse. To čutimo, zato je pri nas poduhovljen sleherni predmet. Vse se giblje, vse govori, vse poje . . .

Mar ste že slišali kaj podobnega, moji dragi? Tu je vera najprvotnejša, še nič izkažena z raznimi zakoni. Iz srca vre, iz zemlje vre, iz slehernega drevesa in trave se vije naravnost v nebo kot Abelov dar. Tu bi mogla tudi jaz zajemati . . .

Še mi je Anka razodevala: Meni je mogoče zmerom moliti: pogledam skozi okno, tam zaslišim Števoove čebele; na orehu poleg čebelnjaka prepeva lišček; sonce siplje zlate žarke na bele cvetove dreves, meni pa neprestano srce moli. Čutim božjo ljubezen. Kri se pretaka skozi sleherni list in skozi sleherni nožico miške, ki tu po sobi išče drobtinic. Meni bi bilo dolgočasno in prazno, če bi me le skleda opoldne in zvon opomnil, da imamo Boga. Takega Boga imajo namreč vsi oni, ki ga iščejo le po knjigah, namesto tudi v neskončnem prostoru stvarstva . . .

Nekaj se tudi v meni budi. Mislim, da se mi bo življenje tu doli razvozlalo v srečen tek. Zakaj, če vama pišem kot doslej, po otroško, moram priznati, da se v meni drami ono, česar do danes nisem poznala: dekliška ljubezen. Skoro vam bi mogla reči: fanta imam!

Kdo je on in kako je med menoj in njim, pa vama bom čimprej pisala. Samo to priznam: Strašno rada ga imam, a tega on ne ve . . . Slutim pa, da tudi njegovo srce malo misli na me . . .

»Tine«, je razigran silil Škalov Jože v svojega prijatelja, »gremo ali ne gremo? Meni je tu vražje dolg čas. S to učiteljico ni nič. Mula je. Na svatbi je bila še nekam človeška, zdaj mi komaj odgovori, če jo kaj veselega vprašam.«

»A?«

»In vendar mi je ta vražja punčka izredno všeč. Njene oči te priklenejo nase in ti odkrivajo nov svet sanj, kakršnih noben visokošolec več ne pozna. Domotožje po lepi mladosti se mi vzbuja ob njej. Nisem še srečal takega dekleta. Verjemi mi, da se je skoro ne bi upal dotakniti. Hrvatska kri se mi bo grajala poslej. Toda kaj hočem ob njej, če pa sem ji tuj in nima za me očesa. Gremo, Tine, ne?«

»Ne vem, kaj bi ti rekel. V meni se nekaj velikega godi. Naveličal sem se iskati lepega življenja. Zdi se mi, da je z njim isto kot z deveto deželjo. Tudi nimam več vere v nobenega človeka, v nobeno dejanje, v nobeno plemenito zamisel. Doslej sem srečaval le laž. In zdi se mi, da bo najbolje, da se umaknem svetu.«

»Vraga! Nazaj v lemenat?«

»Kamor koli, samo v tem žveplenem ozračju ne več! Duši me.«

»Torej ne greš več v Zagreb?«

»Ne vem še ničesar. Ravno zato mi je prav prišel ta mesec počitnic, da se v miru gozdne tihote razmislim. Zatorej ta mesec na me ne računaj. Če odpotuješ takoj, greš brez mene. Ampak o tem molči! Nisem si še izsekala poti iz te zmešnjave, zatorej nočem govoriti prezgodaj.«

»Prav, toda razmisli tako, da me ne pustiš samega.«

Večer je legal na belokranjsko zemljo. Od Gorjancev so padale široke sence na plaha selišča ljudi in živali, in prinašale nekako umirjeno čustvo brezskrbnosti in zadovoljstva. Z reber se je razlegalo večerno petje pastirjev, vmes pa je godljala kravji zvonec; vračala se je živina v svoja domovališča. Z veže ene ali druge hiše se je razlegal klic k večerji. Nekdo je še v tem somračju klepal koso, jutri se bo odpravil na senožet že ob ranem petelinjem petju. Z daljnih hribčkov se je že oglašal zvon k zdravi Mariji. Zemlja je hotela moliti, preden zaspi.

Ob takih urah se je Tine odpravljala z doma. Nikogar ne bo, ki bi z besedo segel v njegove misli. Sam bo sredi njiv in trtij, med svojimi starimi prijatelji, katere je za dve leti zagrebškega življenja zatajil.

Največkrat je krenila njegova pot na Vanji vrh, med prostrane

steljnike in brezovja. Tam se je usedel na kamen in ždel kot mrkla misel.

»Mar se v resnici rušijo vsi sni o življenju tu zunaj? Kako nemilo se igraš z menoj, temna usoda! Bil sem v celici, a sem ji ubežal, ker me je klicalo življenje. Zdaj me znova kliče celica. Oh, saj me že nad leto dni, a vedno me zopet nekaj pridrži, da ne pozvonim pred širokimi vrati. Brez volje in pameti sem.«

Tam daleč je zagledal Tine rdeč pas, vlak je vozil proti predoru in dolenskim holmom. »Civilizacija se vozi. Hlad in mržnjo nam je prinesla. Ljubezen in otroškost sta se ji morali umakniti. Beli Krajini se že je devišstvo osulo. Fej, dvajseto stoletje! Stoletja kulture in človeka so zatonila, zavladal je stroj in mi vsi smo stroji. . . .«

Glava se mu je sklonila: »Da bi vsaj nekoga imel,« so se mu trgale misli, »kateremu bi se vsega izpovedal. Nekoga, ki bi bil do zadnjega vlakenca moj. Pa nikogar ni. Tujec sem v lastnem domu. Nič me ne zadržuje na tem mestu, ki mi je bilo nekoč ljubo. Srce mi je prazno kot na najbolj tuji zagrebški ulici. Pravzaprav sam ne vem, kaj hočem. Samo nekaj strahotno praznega v sebi bi rad izpolnil, pa ne vem kaj, ne s čim. Vedno se mi je zdelo, da bi morala v mojo razbojenost seči dobra dekliška roka, ki bi me uspavala, a nato znova prebudila v novo življenje. Zdaj vidim, da take roke na vsem širokem svetu ni. . . .«

Tinetove misli so se zapletale, romale so iz kraja v kraj, iz dogodka v dogodek ter končno obstale na predzadnjih dneh:

»Mar nisem vesel, da sem našel srečo? Na dlani mi je stala kot sladka ptička, a je zopet odfrfotala. Dekle, mislil sem, da se bom ob tebi spočil, a moram vnovič na pot. Učiteljica Majda, zdi se, da si drugačna kot druge ženske, toda nisi meni namenjena. Pa menda tudi Jožetu ne, kot je pravil? Bog vas razumi, ženske, jaz vas nikoli ne bom . . .«

Vstal je in se počasi spuščal po rebri navzdol. Bolj nemiren kot prej. Mimo široke luže, mimo trtij in plahih zidanic. Še nobena hiša ni užgala luči, vsa vas počiva v trepetajočem somračju. Ko se bo zamajal domači zvon k zdravi Mariji, se bo začel večer in se bodo luči užigale.

Na križpotju vasi je videl Anko, ki se je stegala h Kristusovi glavi, kamor je polagala cvetje. Spodaj je stala Majda in ji podajala rože. Nekam vznemirjen je pozdravil:

»Dober večer!«

»Bog daj, Tine! Pomagaj Majdi, vidiš, da je premajhna, ne seže do mene.«

Z rahlim poklonom je vzel Majdi rdeč šop georgin in ga podal Anki.

»Saj ne boste zamerili, gospodična, če vam stojim ob strani. Rože imam jako rad.«

»Res?« je pridržano dahnila Majda.

»Da, toda ne takih. Moje so bele krizanteme.« Tiho je dodal: »Kadar sem najbolj žalosten, me potolažijo. Nekako mrzel dih smrti veje od njih. Vse je smrt, si mislim. Tudi mojim želim in snom mora zvoniti k pogrebu. In ničesar si več ne želim.«

»Ne smete tako temno misliti.«

»Ko pa je tako!«

»Tine, vendar ne boš prinašal žalosti med naju!« je karala Anka in prižgala drobno brljivko.

»Imaš prav, sestra. Črnoglednost mora miniti. Storil bom moške korake in naj se zgodi, kar hoče.«

»Pa menda ne misliš že jutri odhajati?«

»Mislim. Nisem mislil, zdaj pa je prišlo tako, da mi v tej vasi ni več obstanka . . . «

»Tine,« je Anka stopila s prizida, »ne prenašli se! Doma imaš vsaj žlico in končno njive, ki si jih imel nekoč rad. Tam pa boš vnovič sam sredi brezsrčnih ljudi.«

»Tudi tu sem sredi brezsrčnih ljudi. Povej mi, kdo je imel zame srce v mojih najgrenkejših dneh! Sam, do smrti sem sam.«

»Gospod Tine,« je zdaj posegla Majda v razgovor, »ostanite!«

»Ne morem, gospodična!«

»Tudi če jaz želim?«

»Tudi.«

Tedaj je onemelo ozračje pod križem. Nihče ni spregovoril nove besede. Tine se je ozrl v Majdo, kateri so se oči zalile s solzami. Pretreslo ga je. Nove misli so se pripodile vanj, nekam veselejše.

»Gospodična, če želite, bom ostal. Tu moja roka. Sicer nisem možak; že dvakrat sem sklenil, da grem, a nisem šel, toda zdi se, da je v tem primeru prav tako, mar ne?«

»Je,« se je skozi solze nasmehljala in se naslonila nanj kot dete k materi. »Tako hudo mi je, ker vas ni po svatbi nič več k nam.«

»Res?« je v Tinetu vse zarajalo. »Prišel bom. Takoj jutri.«

Tedaj se je zamajal zvon in poklical vaščane k molitvi. Anka

se je prekrižala in naglas molila zdravo Marijo. Tine in Majda sta odgovarjala kot še nikoli: Sveta Marija . . .

Njuno srce se je vilo v višave.

Tiste dni je bilo pri Miholjevih mnogo žalosti. Miholjev najpametnejši fant, Janez, ki si je v Argentini kupil velik kos neobdelane zemlje, katero je v dveh letih spremenil v rodovitne njive, je nenadno preminil. Komaj dvajset let je štel, pred njim so stali načrti kakor svetli oblaki, a čez vse to je potegnila križ kača klopotača, ki ga je zahrbtno ugriznila; obupno se je branil nesrečni fant, živeti je hotel, a pol ure za ugrizom mu je izteklo življenje.

Stari Miholj, trdi Amerikanec, se je na mah upognil. Izmed vseh sinov mu je bil najljubši Janez. Ameriki ga je dal, da ga bo ta napravila človeka. Vrnil se bo bogat in spoštovan, preuredil bo Miholjevino, županoval bo tem grivarjem in jih učil. Zdaj pa je mrtev.

Miholjevka je vila roke: »Moje dete, ki sem ga na teh prsih dojila, so mi ubili v divji Ameriki. Samo je bilo, brez duhovne tolažbe, brez moje ljubezni. . . «

Tončka in Tone, mlada dva, sta ždela ob kameniti mizi na tnalu. Oba brez besede. Zraven je sedela učiteljica Majda, ki ni poznala Janeza, a je čutila, koliko je pomenil ta fant Miholjevi družini. Tri dni se ni nihče dotaknil niti jedi niti motike.

Miholj, ki so mu lasje že močno osiveli, je tedaj izrekel znamenite besede:

»Prokleta Amerika!«

Take žalosti in taka spreobrnjenja so v Beli Krajini jako pogostna.

Tiste dni se je tudi zgodilo, da je Šumčeva Anka pretresljivo zajokala. Čakala je in čakala. Potem se je odločila in pisala trnovskemu samostanu, naj odgovore, kaj mislijo z njo; da je že povsem zdrava in da hrepeni po njihovi sveti hiši.

Komaj je pismo odromalo, je že mrzlično drhtela, kakšen neki bo odgovor. In sleherno jutro je po sveti maši hitela na pošto, ki pa je bila na njeno ime gluha. Proseče je izrekala ime Jezusovo, naj jo

Zetev.

vendar usliši in napravi za svojo nevestico. Upanje je polagoma raslo. Zategadelj ne odgovore, ker hočejo pač vse prej pripraviti za njo. Kolovrat je še zmeraj brnel, klopka so se kopičila v kotu, odgovora pa ni bilo. Večkrat je zaslišala korak pod oknom, planila je: ni bil pismoñoša.

Nekoč pa ni mogla več vzdržati. Danes bo. Že uro prej je šla z doma, da bi čim prej srečala pismoñoša. Srce ji pravi, da nosi odgovor. In res, že daleč je mahal z njenim pismom. Srce ji je zastalo od nemira.

Ko je pismo preletela, je prebledela in se sesedla na obcestni kamen. Še enkrat je preletela z očmi usodne vrstice: »Ljuba Anka, črtale smo te iz seznama svoje družine, ker nam je zdravnik povedal, da ne boš nikoli več zdrava. Bog te potolaži, drago dete!«

Na mah se je vsa svetla zgradba sesula v prah. Anka se je zavedela in bridko zajokala. Kot ubogo pišče je sključeno sedela na kamnu in se stresala od ihte. Zdaj je vsega konec. Ostane ji le še kolovrat in nepotolaženo hrepenenje.

Bog te potolaži, ljubo dete!

Tinetova mati je sleherni večer posedala pod slivami na tnalu in molila rožni venec. To je bil njen najljubši prijatelj. Med slehernom češčenomarijo je vpletla po eno svoje dete. Za Tineta in Anko pa po dve češčenimariji. Da bi bila srečna. Čutila je Ankino boleost in Tinetov nemir. Tudi zunaj ni srečen, siromak. In ona, njegova rodna mati, mu ne more pomagati. Samo ti, češčena Marija! Če je prav, naj se vrne v lemenat. Če ni prav, daj mu poštenega dela v svetu in srečno srce! Ubožček moj je. Nikoli ni ničesar dobrega užil. Komaj je shodil, je dobil pljučnico in že je bila rakvica pripravljena za v grob. Kesneje so mi ga vzeli zdravniki in mu hoteli nogo odrezati. Potem je šel v šole, kjer ni imel ne kruha, ne mene. In potlej še vse to, kar se je zgodilo. O ti moje ubogo dete! Bodi karkoli, samo srečno bodi! Češčena Marija . . .

»Stara mama, večerjat!« je zažgolelo osem mladih grl, vnukov stare Šumčevke. »Cvrtje bomo jedli . . .«

Za Tineta in Anko: češčena Marija . . .

9. POVEST O JANU.

Dnevi so viharo bežali. Tako se prav za prav zmerom godi, če ljubiš koga, a moraš stran na pot. Potegneš z roko prek čela in ni več sladke podobe.

Tine je zahajal k Miholjevim. Prve dni ni nihče zaslutil resnice. Saj je Miholjeva mlada Tinetova sestra. Toda kaj kmalu so sosede izluščile jedro: k učiteljici hodi. Da, Tine hodi k učiteljici Majdi. Že tri tedne je utonilo za onim večerom pred križem. In sleherni dan se je mehkejša tkanina pletla med Tinetovim in Majdinim srcem. Tine se je čutil pomirjenega. Ko da je prepotoval visoke gore in zdaj polega po travnem pobočju. Prav za prav ni ničesar dognal. Življenje mu je bilo še zmerom uganka, svet se mu je še zmerom upiral, toda eno mu je umito: misel o ženski. Počasi so luske nevere padale, pred njim je rasla žena kot nekoč, čista in dobra. Vse one nelepe podobe iz Zagreba so izginjale. In to je bilo za Tineta neizmerne vrednosti. Saj je čutil, da je soglasje božjega stvarstva brez dobrote žene raztrgano, madež je mrlel sredi snežnobeke tkanine.

»Majda«, je mnogokrat premišljal, »redek cvet si, ki vsakih sto let vzevete. Sto let je, kar te iščem. In sem te našel? Mar te ni kdo drugi zaželel in te že na pol utrgal? Cvet, ali si čakal večnega romarja, ki je svojo mladost izgubil v iskanju?«

»Bog ve, Bog ve!« mu je tiktakalo srce.

Zadnji dnevi teko in vendar se nista še ničesar zmenila. Niti tega si nista povedala, da se imata rada. O vseh življenjskih vprašanjih sta govorila, samo onega se nista upala dotakniti, kar je bilo obema najbližje: kako se bo razvijala njuna bodočnost. Ena poteza Majdina je bila Tinetu zagonetna. In ta ga je zadrževala, da ni govoril o tem, kar je nosil v srcu. Kadarkoli je namreč hotel kaj toplega povedati, ji je sprva srečno zažarel obraz, nato pa ji je preletela obličje neznana žalost in solze so se ji zablestele v očeh. Tine je čutil skrivnost, ki je ležala med obema; bolela ga je, a je ni hotel samovoljno odgrinjati. Toda čezjutri odhaja in naj gre z uganko od tu?

»Sicer pa, mar smem spraševati, ko mi pa še ni povedala, ali čuti kaj do mene? Oči govore. Tudi besede včasih napol izražajo milino ljubezni. Toda nekdo stoji med nama. Čutim ga.«

Majda je bila otrok narave. Srce ji je bilo pošteno kot sonce. Dasiravno je prej mnogokrat odganjala misel na učitelja Jana, svojega nesrečnega zaročenca, dasiravno je od bolečine trgala njegova pisma, jo je to novo, doslej nepoznano čustvo do Tineta tako prevzelo, da je pozabila na ves svet. Njena duša je bila večno le gaj Tinetove ljubezni. Ob slehernem koraku, sleherni misli, ob slehernem drhtljaju srca je živel le Tine, Tine. Brez njega je njeno življenje prazna njiva, z njim pa sončen vrt.

Toda dva dni po njenem srečanju s Tinetom pri križu prinese pismonoša pismo s Koroškega . . .

»Draga Majda! Ker me dalja med teboj in menoj vsak dan bolj vleče k tebi, sem sklenil, da porušim vse bregove in strmine, ki te ločijo od mene. O počitnicah boš postala moja žena. Ti ne veš, kako je v meni vse pomlajeno. Najslajša cvetica sveta bo meni oslajala življenje, meni, ki sem bil pred teboj najsamotnejši človek . . .«

Kar je spalo kot pozabljeno v njej, kar je bilo kot za večno pokopano, vstaja zdaj iz groba in stega roke po njej.

Mar je vedela tedaj, kaj je ljubezen? Smilil se ji je človek, ki je brez noge šantal po šolskem vrtu in božal njene rože. Edini poštene človek v njeni prvi službi je bil Jan, ki je odpodil od nje vse vsiljivce. Toda naj mu to uslugo plača z življenjem? Brez misli in pameti je odgovorila na njegovo snubitev: da. In to visi še danes nad

njo kot prokletstvo. Saj bi rekla takoj zdaj brezobzirno: ne! Ne bom tvoja žena. Med tem se mi je srce odprlo, vzljubila sem človeka, brez katerega ne morem živeti. Toda mar ne bi s tem ubila najpoštenjšo dušo, ki mi ni ničesar drugega prizadejala, ko da me ljubi . . .

Noči za nočjo so bežale brez sna. Majda je bledela, lica so ji plahnela. Sklenila je, da se bo umaknila svoji sreči, odgovorila je to v pismu Janu. Toda ko se je dopoldne prikazal dobri obraz Tinetov, njegove zveste oči, tedaj je pismo zmečkala in zajokala.

Naravno, da v takem razpoloženju ni prišlo do razgovora o ljubezni. Niti Tine niti Majda si nista upala izgovoriti besedice: ljubim te. Kot dva starčka sta se pomenkovala o visokih življenjskih vprašanjih.

In vendar: še dva dni in Tine se bo odpeljal v Zagreb.

»Kaj vam je, Majda, da ste zmerom tako žalostni?«

»Nesrečna sem, tako nesrečna!«

»Pa kaj se je zgodilo, za božjo voljo?«

»Moje življenje je zašlo v goščavo, pa ne zna poti iz nje.«

»Ne razumem vas, Majda.«

»Bolje je, da me ne razumete. Zmerom se je umikala sreča pred menoj, zdaj pa, ko se je ona približala, se umikam jaz.«

»Bog vas razumi!«

»Ne morem vam povedati, Tine, prehudo mi je.«

Tinetu se je roka sprožila in pobožal je Majdo po laseh.

»Ubožica, moja ubožica.«

»Tine, ali ste kdaj ljubili dekle?« je vsa solzna drhtela Majda.

»Ljubil, če že hočete vedeti«, je hladno odvrnil Tine in umaknil roko z njenih las. »Toda ni bila vredna moje ljubezni. Ona jih je ljubila mnogo . . .«

»Ah! In potem niste več ljubili?«

»Še enkrat, pa sem doživel isto.«

»In potem?«

»Mrzim ženske.«

»Tine«, je osuplo zatrepetalo v Majdi, »mar ne vidite izjem?«

»Jih skoro ni.«

»Tine!« je kriknila Majda, »krivični ste.«

»Ko bi vi, Majda, toliko kupo, kot so mi jo natočile ženske, izpili, ne bi tega izrekli.«

Majda, ki je sprva pozabila, da je danes znova priletelo pismo s Koroškega in se je čutila zategadelj Tinetovo, je mučno trpela ob

njegovih izpovedih. Ko pa se je zavedela, da je pravzaprav tudi ona ena izmed tistih, ki niso bile odkritosrčne do Tineta, je sklonila glavo in umolknila.

»Ne smete zameriti, Majda,« je tedaj Tine zamolklo iztisnil iz sebe, »zdi se mi, da niso vse take, kot sem pravkar rekel. Vi ste izjema . . .«

»Ne, ne, Tine, prav ste povedali. Tudi jaz spadam med tiste. Zmerom bolj spoznavam, da nisem bila poštena do vas.«

»Majda!«

»Varala sem vas.«

»Ne govorite!«

»Obnašala sem se do vas, ko da vas ljubim, imam pa že drugega.«

»Tako?« je zahropel Tine. »Majda, vi ste bila moja poslednja ljubezen. In zdaj zbogom, ženske!«

Vzel je klobuk in počasi kot starec odhajal.

Majda pa se je vrgla na klop in divje zajokala.

Povest učitelja Jana.

Nekaj večerov za tem dogodkom je Majda buljila v strop nad svojo posteljo in vrvele so v njej misli o preteklih dneh:

Učitelj Jan ima petintrideset let. Petintrideset let in srce v prsih. Šrapnel mu je odtrgal nogo in zdaj je kot podžagana bukev. Ljudje pravijo, da mu je šrapnel prestrelil srce, zato je tako odljuden samotar; nima več srca. Pa kaj vedo ljudje, ki ne vidijo vanj! Sicer pa tudi sam ne pogleda vanj. Le v samotnih večerih, ko ga je strah, si tiho odpahne vratica v srce in čuti v njem celo morje ljubezni, katera pa ne more izliti nikamor. Življenje v svetu je njemu, šepavcu, sovražno.

Nekoč je vrgel Majdi skozi okno, ko je bila še na Koroškem, pismo:

»Tesna mi je soba, ker je prazna. In strop se je čisto do mize primaknil. Če si zapojem, jeca kakor iz groba. Okna so prazna in zožena. Včasih se mi zdi, da se sama od sebe splete železna mreža prek oken. In ven gledam kot jetnik. Še nikoli mi ni topla roka zrahljala postelje in pokrižala me, ko ležem spat. Ko da vsak večer legam v grob . . .

Sonce vseh sonc, posveti tudi v mojo samoto, prižgi mi žarek življenja, kot ga žive zdravi, ljubljeni ljudje . . .

Ni bilo podpisa, toda čutila je, odkod je pismo prispelo.

Jan, ubogi Jan. Smiliš se mi, toda ljubiti te ne morem.

Ob skupnih sestankih je Jan neprestano zrl v sladko obličje Majdino. »Najlepšo rožo ljubim, do katere imajo pravico pravzaprav le kralji. In najljubeznivejša je z menoj. Morebiti, oh morebiti, kaj bi govoril!«

Majda pa ni nikogar ljubila.

Jan je bil po svojem značaju zaprt človek, pač kakor vsak, ki se ne čuti enakovrednega člana obdajajoče ga družbe. Tudi Majda je bila tiha in skromna, kot nalašč zanj. Njej ni do zunanosti, njej je le za ljubeče srce. Zakaj bi si torej ne izsanjal tako blestečega sna: Majda — njegova žena!

Najbližji njen sosed je bil. Zatorej je videl tuje uradnike, ki so jo snubili. Čutil je njeno odvratnost do njih. Zatorej je ob takih trenutkih sam prišepal na njen vrt in s tem odvrnil tuje vsiljivce. Kaj bodo rudniški uradniki z njo, cvetočo rožo! Prvi dan bi zvenela ob njih. On pa jo bo pestoval kot najrahlješi cvet . . .

Toda nadlegovanja ni bilo konca. Mnogokrat se je Majda iz zoprnega občutja zjokala. »Zakaj mi ne dajo miru ti tuji ljudje, mrzli in brez resnice? Sama bom ostala, ker imam do moških le odvratno čuvstvo, nikoli ne bom nikogar ljubila. Sama beseda in puhlo-glavost jih je. . . «

Tedaj je prišlo drugo pismo od Jana, to pot podpisano: »Le rože na vrtu, ki jih sleherni dan vidite, in otroke v šoli imam. Veste, to dvoje je resnično. In vendar mi je bilo samotno, dokler nisem videl vas. . . Zdaj pa sem kralj in vsako jutro grem na njive, da povem svojim podložnikom, kako vas imam rad. Vsaki travi povem, vsakemu metulju, vsakemu kamnu. Veš, dekle, poslušajo me kakor ljudje in kimajo mi. Tu se do dobra zgovorim. Ko pa se vračam skozi vas, nosim tiho zaklad v skrinjici. Ljudje bi me urekli . . .

Dekle, povej mi eno samo besedo, odreši me z njo . . . !«

Tedaj je Majda drugič osupnila: »Mar ne vidi, kako se oteparam moških? Nikogar nočem, tudi njega ne.«

Toda nekega popoldneva, ko je bila obupana nad svojo prihodnostjo, saj ni videla v svojem življenju niti žarka kake luči, je odgovorila Janu, ko jo je uradno zasnužil, brez premisleka: »Dobro. Pristanem.«

Ko pa je odhajal, se je zavedla nepremišljenega dejanja in je obupno zajokala. Toda dala je besedo zlati duši, ki živi in snuje poslej le z njeno obljubo . . .

S to obljubo je pripotovala Majda skozi Prekmurje v Belo Krajino. Ob ljubezni Tinetovi je obljuba zamrla, dasiravno so Janova pisma sleherni teden prihajala. Ko pa je prispel glas o možitvi, tedaj je onemela in zgubila tla. Spoznala je da bi mučila človeka, ki je tako strašno zapuščen in ki živi le še iz sanj njene ljubezni.

»Da,« si je budila predstavo, »tako bi bilo: Tam na Koroškem stoji šolski vrt, ljubljene Janov. Če bi šla od Jana, bi vrt usahnil. Kakor sivo groblje bi bilo prazno in žalostno v njem. Učitelj Jan ne bi bil kralj, kot senca bi se pomikal med praznimi njivami; zgodilo bi se, kar so ljudje rekali o njem, da ima srce prestreljeno . . . «

Dolgo v noč se je premetavala po postelji: »Moj Bog, kaj naj storim, kaj naj storim?«

»Majda, kaj si storila mojemu bratu«, je tarnala Anka Majdi, ko je ta obiskala samotno Ankino sobico. »Ko se je vrnil od tebe, je spravil svoje stvari in brez slovesa odšel!«

Majda ni odgovorila. Zagledala se je skozi okno proti postaji, odkoder je odnesel vlak Tineta.

»Nekaj velikega je moralo biti. Bil je bled kot stena, ustnice so mu podrhtevale. Samo zbogom mi je od vrat izdihnil in šel. Nisem si ga upala vprašati. Mami pa sem morala lagati, da so ga brzojavno poklicali v šolo, sicer bi mama še danes jokali.«

»Ubožec! Anka, zmerjaj me, kriva sem.«

Polagoma je Majda izpovedala vso dolgo povest o Janu in Tinetu.

Kolovrat je obstal, prejina nit se je utrgala. Ankine oči so bile polne solz. Poznala je Majdo in Tineta. Razumela je oba. Tem bolj, ker se ji je prikradel v misli bogoslovec Andrej.

»In kaj boš storila zdaj, Majda?«

»Kaj vem. Na eni strani je ljubezen, na drugi dolžnost. Če bi bila močna, bi sledila drugi. Toda srce me tako neskončno kliče. Še nikoli ni bilo srečno. Zdaj, ko stoji sreča pred vrati, je ne smem ujeti.«

»In Tine! Bogve kod blodi po Zagrebu. Kot Kajn, ki ga je Bog preklel. Tudi njegovo srce ni bilo še nikoli srečno. Morebiti bi bilo ob tebi, ko bi ne bilo tako.«

»Da, da. Ko bi ne bilo tako . . . «

(Dalje prihodnjič.)

KATOLIŠKO UDEJSTVOVANJE

KLIC.

Kdo izmed nas je poklican h katoliškemu udejstvovanju? — Vsi. — Morebiti le ne vsi hkrati, ne vsi ob istem času, ne vsi na enak način. Pa hočeš vedeti, če si ti, kdaj si ti in kako si ti poklicana? Premisli!

Zgodi se, da se preko tvoje duše prav v urah največje in najgloblje sreče spusti tenčica rahle melanholije, kakor da sedi sama v dobro zavarovani trdnjavi, obdana od lepote in ugodja — pa dobro veš, da tam zunaj segajo tisoči rok, moške roke polne moči in ženske in dekliške z zadnjim naporom svoje moči, v tok svetovnih dogodkov in duševnih usod — pa t e b e ni zraven!

Tvoja nežna roka lista v zabavni knjigi, ali se v brezdelju igra s podarjeno rožo . . . povej, žena, dekle, sestra: ali nisi še nikoli začutila one melanholije, ki jo čutijo premnogi, ki jim je kakor strah pred praznoto lastnega življenja, ko opazujejo rastočo povodenj hudobije, sto in stovrstno bedo? Ali si jo kdaj čutila, vso grenko kot pelin? — Če si jo začutila, sestra, se mi zdi, da je prišel tvoj čas; to je klic božji k apostolatu!

Ali si morda ena izmed tistih, ki jim sega pogled na globoko? Saj veš, da so ljudje, ki gledajo samo na površje, pa tudi taki, ki gledajo na globoko; prvi gledajo le obliko in barvo, drugim pa gre pogled na globoko v notranjost. Vidiijo nekoga, ki se smehlja, pa vedo, da trpi; vidiijo drugega, ki hodi z vsakdanjim korakom, pa vedo, da ga križ pritiska skoro k tlom. Vidiijo cvetoče telo v nežni rožnati obleki, a vedo, da je v tem telesu duša, ki je pobeljen grob. Vidiijo neuslišane prošnje ubogih, ki kakor boječi berači polze preko s preprogami obloženih stopnišč bogatinov, slišijo kletve, ki kot nočni strahovi obdajajo tovarne, bedne stanovanjske kasarne in barake, slišijo prošnje iz podstrešnih in podzemskih bivališč in še tisoč klicev na pomoč brezdomcev vseh vrst. Vse to vidiijo, slišijo, čutijo ljudje, ki jim pogled gleda na globoko. — Ali spadaš tudi ti k njim? — Da? — Potem je to klic božji . . .

Ali morebiti spadaš tudi ti k ljudem, ki ne morejo videti krivice, — ne svoje, tuje krivice, — da bi jih srce ne bolelo? Izgovorjeno, pisano, tiskano, ukazano, javno izvršeno krivico; krivico preganjanja, zatiranja, izkoriščanja, korupcije; krivico zmagujoče brutalnosti, tiho prežeče zvijače; krivico onih, ki se ne morejo braniti, krivico

trpečih, vseh onih, ki so v javnosti zaznamenovani s pečatom nečasti; krivico vseh ogoljufanih žena, zapeljanih deklet, osovraženih otrok; — o, le drobec krivic se da naštet! — če ti vse te mnogovrstne krivice ne dajo miru, ne da bi se postavila z vso močjo za zmago pravice, — potem vedi: to je klic božji!

Klic božji k lajičnemu apostolatu je danes klic glavarja Cerkve, ki se obrača na vse sloje in na vse stanove. Zato je dolžnost nas vseh, da ta klic ne preslišimo, da pa tudi sebe in svojo notranjost pripravimo tako, da vidimo, slišimo, čutimo vse klice na pomoč ter jim znamo pomagati. Vsaka sama mora najprej dokončati šolo katoliškega udejstvovanja na sebi, da bodo zmožna katoliškega udejstvovanja na drugih. Imperializem krščanstva pa noče novih ran, temveč stare zaceliti, noče ljudi razdvajati, ampak zvezati z bratsko ljubeznijo.

»Sejmo, sejmo semena golgotске ljubavi!« (Dr. Krek)

APOSTOLAT DOBREGA ZGLEDA.

Najpreprostejši in za vsakega moralno zrelega katoličana je apostolat d o b r e g a z g l e d a najlažje dostopni način katoliškega udejstvovanja. Saj prav zgled lahko imenujemo živo apologijo katoličanstva.

Če naša okolica na nas opazi, da se pravi biti katoličan prav toliko, kakor živeti višje, bogatejše, srečnejše življenje, tedaj bo naša okolica nehote čutila tiho, privlačno silo, da se takega življenja tudi sama oklene. Vedeti pa moramo, da taka magnetična sila izhaja le iz človeka, ki je katoličanstvo sebi vtelesil na najidealnejši in najprikljivejši način; saj so nam za to zgled vsi svetniki.

Ni nam treba z moralne strani osvetljevati še posebe, koga smatramo za idealnega upravnika, sodnika, pravnika, zdravnika, učitelja, trgovca, ali idealnega podjetnika, ravnatelja, nadzornika, voditelja, blagajnika, ali idealno gospodinjo, služkinjo, delavko. Vsakdo si sam pripravi odgovor: To je v vseh naštetih poklicnih vejah tisti človek, ki svojo stvar temeljito razume in v vsakem trenutku uporablja svojo najboljšo moč, da svoje delo izvrši tako dobro in dovršeno, kolikor le more.

Pa to še ne zadošča za apostolat zgleda. Pridejati je treba še oni svojski dih katoličanstva, ki vsemu delu da čisto svojski pečat. Ta dih katoličanstva pa sestoji iz množine drobnih, a jasnih stvari: v vestnem udeleževanju javne božje službe in prejemanju sv. zakramen-

tov, v jasnem pronicanju celotnega življenja s temeljnimi nauki katolicizma, predvsem ljubezni do bližnjega; v zavesti odgovornosti za svojce, uslužbence, prijatelje in tovariše; v doslednem odklanjanju vseh neplemenitih motivov za svoje delo, kakor sebičnost, napuh, navideznost; v neprisiljeni, a ljubeči skrbi za druge; v ljubeznivem prenašanju tujih slabosti, trdot in napak.

Komur poleg tega še sije iz oči ona milina, ki je je notranjost polna, komur še njegova dobrota, iz notranjosti prihajajoča, spremlja njegova dela, komur že ljubeča beseda, še neizgovorjena, izzveni v tiho vabilo duše: »Tebe iščem za Boga«, ta bo kakor Peter »duše lovil« za Boga, četudi nima zakramentalnega mašniškega posvečenja.

Druga pot katoliškega udejstvovanja je apostolat b e s e d e.

Ali smem staviti par vprašanj, tebi, tebi in tebi? — Da? Ali veš morda za žalujočo sestro, ki ji skrivna bol razjeda življenjsko moč? Ali veš za drugo, ki neodločna stoji na križpotu življenja? Ali veš za tretjo, ki je zašla k ljudem, kamor njena čistost ne spada? Ali veš zopet za drugo, ki ji je vihra življenja iztrgala vojke iz rok? Ali veš za ono, ki začenja živeti življenje izgubljenega sina? Ali veš za tisto, ki ji je življenje iztrgalo vero iz srca? Ali poznaš ono sestro, ki je zakopala svoj talent, da rjavi v zemlji? Ali se spomniš na ono, ki je zašla na Kristusu odtujeno pot? Ali se spominjaš, kako je ona tam zamenjala svojo vero s prazno pravljico? Ali je ne vidiš, kako čaka ona pomoči, ki jo obkrožajo lajajoči psi? Ali ne poznaš one matere, ki za svojega Avguština joka? Ali ne veš za ono mlado cvetje dekliške duše, na katero umazani moški odlagajo sluznaste polže svojih grdih besed? Saj se vendar spominjaš na marmonate spomenike čistega stremljenja, ki jih skuša prerasti zeleni mah zavisti? Ali ne slišiš tisoč in tisoč vprašanj iz tisoč in tisoč nepoučenih ust?

Ali mar ne slišiš, kako mati, *tvoja mati prosi*: »Zagovarjaj me vendar, moj otrok, in potegni se za moje pravice!« Mati Cerkev je to, v katero se zaganjajo sovražniki. In ti molčiš?

Zakaj molčiš, ko te tvoja darovitost usposablja, da z besedo in s peresom lahko zavrneš predrzne napade na tvoje najsvetejše? Zakaj sediš doma in razmišljaš, ko te javnost nujno potrebuje? Zakaj ne greš in neseš pomoči vsem, ki jo potrebujejo? Le pomoči *besede* je treba in ti molčiš?

Mimo neustrašenih žena in deklet, takih, ki so od vsega početka spremljale Cerkev v bojih in zmagah, tudi današnja doba ne bo mogla. Ali naj samo gledamo boje, ali naj ne izvojujemo tudi zmag?

MARIJA IN ANGELI

(Iz knjige dr. p. Romana Tominec »Naša ljubezen Tebi, Gospa«.)

Leta teko. Naša ljuba Gospa je sedaj mati moža. Nič več se ne nasmihaajo otroška usteca. On — njen Sin — je v tem, kar je njegovega očeta, ki je v nebesih. Ali nisi tedaj trpela, ko si polagoma stopala ob stran, kakor da te ni več treba? O seveda si vedela, da Te ljubi, pa vendar je ves sam svoj, nekoč pa je bil ves tako Tvoj. Kako daleč je že spev angelov!

In ves čas, ko bi najbolj potrebovala tolažbe iz angelskih ust, ne pride k njej božji poslanec, Sinova smrt in njegovo vstajenje je že za njo. Glava je postala že trudna in lasje osiveli. Tako si želi že proč od tu k Sinu, k edinemu, k svoji veliki ljubezni.

Sedaj ležiš na preprosti postelji pripravljena na zadnjo pot — v grob. Sedaj morda prihaja zopet nebeški poslanec, da Ti naznani voljo Kralja, kateremu vse živi. Kako se vesele Tvoje oči, o ljuba Gospa. Kako hrepeneče zro za zadnjo skrivnostjo. Okrog Tebe so zbrani apostoli. Nekoč si jih poznala vse boječe in neznatne. Danes so to že kakor knezi iz duha, ki vedo za svoje veliko poslanstvo. In za to se pričinja slovo, ne toliko Tvoje, vse bolj slovo apostolov od Tebe, milostna Mati. Nato še zadnji zubelj plamena, ki vztrepeta v vetru in duša se je ločila od telesa. Apostoli vidijo pred seboj odprt grob.

ANGELI DVIGAJO MARIJO IZ GROBA

Grob. Kako je ta beseda trda, hladna in malce grozna. Sploh imamo mi ljudje grob za zadnji izhod in naša zadnja pot je vedno: pokopališče. Naše najljubše nesemo tjakaj, naše najdragocenejše mora v grob. Bitje, ki smo ga toliko ljubili, toliko pretrpeli zanj, toliko solza pretočili, zadnje zavetje je vendarle grob.

Tudi Tvoje dragoceno ljubo telo, ki je tabernakelj Najvišjega, to sladko ljubo zibelko malega Jezusa, so apostoli položili v temo groba, zagnili s kamnom in hladom zemlje. Drugega izhoda za nas uboge ljudi sploh ni. In Ti si našega rodu.

Toda že pošilja nebo svoje angele, da ti na zemlji zadnjič služijo. Tam, kjer človeška roka obnemore, angelska vsa sproščena in lahka,

kakor dih, započne svoje delo. In že Te dvigajo iz groba. Za nje je to, kakor pesem vesele žetve, tako zlate in bogate.

V katedrali v Senlisu, tam v deželi bretonske trdne vere, hrani cerkev dragoceno umetnino neznanega umetnika v kamen izdolbeno, ki tako živo predstavlja delo angelov. Kako se ljubeče sklanjajo k Tebi, ljuba Gospa. Kakor da vedo, da si že od davna njihova sveta Kraljica. Zadnji, ki je prišel, se nič kaj mirno ne oprijema kril dveh angelov. Bližje hoče, bližje k Tebi. Vsak bi bil rad čisto blizu Tebe.

Pa še za angele je to delo dviganja iz groba težko delo. Kako zelo telesni smo mi ubogi ljudje. Ali je kaj čuda, da so naše oči za nebeške stvari tako težke, težke. Saj nam ljubi Bog ne more zameriti, da vedno padamo v telesnost. Kako radi bi prečesto razpeli krila, kakor

golobica v soncu, pa omahnemo nazaj. O, kako daleč čutimo tedaj našega čistega Boga, kako težka je do njega pot. Povej, preljuba Gospa, da si celo Ti, ki si bila kakor čisti sončni žarek, potrebovala toliko dobrih angelov, kako zelo jih potrebujemo šele mi.

(Knjiga »Naša ljubezen Tebi, Gospa« se dobi pri J. Sfiligoj Sv. Petra cesta in stane Din 30.—)

URA

V par tednih mojih počitnic je gledala v mojo sobo cerkvena ura planinske cerkvice. Urni kazalec je bil pravilno pritrjen v kolesju in je kazal pravilno; minutni kazalec pa se je iztaknil, se oprijel urnega kazalca in se je s tem vred vrtil. Seveda je kazal čisto napačno in je lenobno napravil vsako uro le kratko pot od številke do številke. — Ali ni s človekom prav tako? Kdor se hoče ravnati po drugih in si svojo življenjsko pot predpisati z mnenjem drugih ljudi, ne pride naprej na poti resnice mimo zmot in trpljenja. V Bogu mora biti zasidrano naše življenje, to ureja njegovo pot, to usmerja kazalec naše vesti na vse, kar je prav, to nas vodi od minute do minute iz našega trpljenja k spoznanju naše krivde in k njeni ureditvi.

Mara Stepanova:

ČLOVEKA SEM ISKALA

V zarje tihe so se misli moje zaklenile,
v zvezde jasne so se želje potopile ...
Ena sama mi je le ostala:
da človeka v masi ljudstva bi spoznala.

Dan za dnem že hodim sredi žive ceste,
kaj vse videti sem morala! ne veste ...
Srečala sem polno čudnih bitij,
a človeka najti — takih pač več ni odkritij!

»Imaš denar?« me vprašal je nekdo.
»In lepo lice, rdeča usta, — imaš vse to?«
»Pač vsega tega nimam«, sem dejala
in sredi žive ceste začudena obstala ...

»A dušo imam kot vi ljudje bogati,
ki toliko mi nočete podati,
da bi živela tudi jaz ob strani ...
Kdo pač vam k plemenitosti pot brani?!

Mar mislite, da srca revežev so kamen,
ki ne bi ga prežgal krivic skelečih plamen?
O, motite se, vi krvniki blagi!
Koraki vaši so pred Nekom silno dragi!«

Razočarana sem utonila v mrak cerkveni ...
Kdo pač naj vlije več poguma meni?!

Vsepovsod človeka sem iskala ...
O, kaj za enega bi samega vse dala ...!

MOJ MALI

(Zapiski matere.)

Moj mali je začel šele pozno govoriti. Ko je bil 11 mesecev star je prvič hoté zaklical »mama« in »ata«. Kmalu nato je iznašel še nekatere druge značilne besede, ki jih je porabljal za razne predmete okoli sebe, katere je imel posebno rad. Pri teh maloštevilnih besedah je ostalo več mesecev. Oba, oče in mati, sva se mnogo bavila z njim in sva mu mnogo govorila in pripovedovala. Mali je z velikim zanimanjem poslušal, ni mu pa prišlo na misel, da bi te besede ponavljal. Kadar je hotel kaj imeti, je znal tako dobro z mimiko in gestami povedati, da je vsakdo razumel, kaj hoče. Oče in mati sva že bila v velikih skrbih, če morda mali ne bo govoril. Ker sva oba učitelja in sva mnogo študirala dušeslovje in vzgojeslovje, sva v tej svoji skrbi vprašala zdravnika za svet. Pa glej, ni bilo treba nobenih posebnih vaj: mali je nekega dne pričel govoriti. In čudno: prišle so besede, ki jih še ni nikoli prej izgovoril, pa vse te tako jasno in pravilno, kakor bi jih bil že stalno uporabljal. V razdobju 14 dni je mali vse zamujeno pridobil. Govoril je jasno in skoro popolnoma pravilno. Veliko veselje mu je napravljalo tako govorjenje. Vse te mnoge besede je tako sigurno uporabljal, kakor, da bi ne bil prej nikoli mesece molčal v veliko skrb staršev. Kako naj to razložimo?

V človekovem življenju ni nikoli popolne tišine. Vedno se nekaj presnavlja in prenavlja in razvija. Našim človeškim močem pa je mnogokaj prikritega, kar navidezno spi pod življenjskim površjem. Otrok sliši govorico svoje okolice. Razume jo. Sprejme jo vase. Prisvoji si jo popolnoma. Nima pa še potrebe, da bi to govorico sam uporabljal. Čemu tudi? Vsi odrasli ga razumejo tudi brez govorjenja in mu store, vse karkoli hoče. Z raznimi gibi in znamenji otrok prav dobro zna pokazati, česa želi in kaj bi rad. Kljub temu pa otrok nadalje še sprejema glasove in besede ter jih ohranja čisto določno v sebi. Vse to toliko časa, da pride trenutek, ko začuti potrebo po izražanju z govorom. Zdaj pa starši in otrokova okolica z velikim začudanjem poslušajo, kaj si je otrok v tem času vse prisvojil in v notranjosti predelal.

Podobne izkušnje ima marsikatera mati gotovo tudi od tistih časov, ko se je njen mali učil hoditi. So otroci, ki se že zelo zgodaj, morebiti že s 6 meseci dvigajo, vsedajo, kmalu potem po sobi lezejo po vseh štirih, z letom samostojno stoje in že prve korake napravljajo. So pa tudi otroci, ki kljub temu, da so zdravi, tega ne doživljajo enakomerno in tudi ne v tej vrsti. Tako n. pr. preskoči kak otrok tisto dobo, ko drugi po vseh štirih lezejo po sobi. Že dolgo sedi, pa če nekaj hoče, tedaj se podrsa do tistega predmeta, ki bi ga rad. Nekega dne pa kratko in malo napravi prve korake. Nikoli se ni pregibal po vseh štirih, pa vendar je njegov razvoj čisto normalen. Tako je bilo pri mojem malem. (Tako imenujem svojega prvorojenca, ki je 14 mesecev starejši od drugega).

Sinko moje prijateljice je bil v starosti dveh let silno majhen, tako da smo jo vsi nato opozorili. Seveda sta oče in mati bila v silnih skrbih. Ker sta bila oba čez mero visoka (velika), je bila ta zagonetka še bolj čudna. Prav kmalu se je tudi ta zagonetka rešila, namreč s tem, da je dečko v kratkem času nadomestil v rasti vse tisto, kar je prej zamudil. Le samo nekoliko pozneje kot navadno. Ko je bil 10 let star, je bil že večji kot vsi njegovi součenci. (Dalje prih.)

MODNO POROČILO

ZA POLETJE

Za letošnje poletje in zgodnjo jesen je moda prav dobro pre-skrbela. Mislila je na vse: na vroče dneve, za katere je Vigred prinesla nasvete in modele že v zadnji prilogi, pa tudi za deževne dni, ko je treba kaj toplejšega, pa za mrzle dneve, ko nam kaže že prve plašče.

Prav sedanja moda je zelo mnogostranska, saj ima bodisi v obli-kah, bodisi v blagovih, bodisi v izdelavi najrazličnejše možnosti. Mno-gokje vidimo z volanami razširjene rame, tudi raglan rokavce, pa zopet velike ovratnike, plapolajoče šale, velike krepko stoječe pen-tlje, ki dajo obleki svojski poudarek. Zopet druge obleke so brez ovratnikov, ozke in brez okrasa bodisi za vratom, bodisi drugje. Dol-žina kril ni doživela bistvene izpremembe. Podnevna obleka je obdr-žala svojo pametno dolžino. Sploh pa moderno krilo ni pretirano ozko, ne pretirano široko; vse se giblje na absolutno pametni in zaradi tega okusni liniji. Pri tem pa krilo ni tako preprosto; z razdelitvijo in drobnimi gubicami ima novovrstni okras. Eno pa ostane pri krilih značilno: krilo se oprijemlje bokov, kar doseže šivilja že s krojem, zlasti pa še z raznimi tudi nesimetričnimi pasami. Za olepšavo in dvig obleke skrbe ovratniki in šali, ki so vedno v drugi barvi kot obleka, večkrat celo iz prav živo vzorčastega blaga, pa tudi barvasti gumbi, ozke plisirane volance, barvasti pasovi iz svilenega traku ali mehkega usnja.

Mladostne postave izbirajo izvečine preproste obleke, ker s tem pride oblika najlepše do veljave.

Zelo priljubljena oblika oblek je takozvani komplet, t. j. celotna obleka z vrhnjo jopico ali plaščem. Prav mnogo vidimo v tem poletju barvaste in vzorčaste svilene obleke, ki jih dopolnjujejo tričetrtnski lahni volneni plašči. Poleg teh pa je tudi preprosti komplet, ki zaradi preproste oblike nosi že značaj športne obleke. Imamo tu obleke s kratkimi jopicami, izdelane kostime, h katerim spada bluza primerne barve; pogosto skušamo tu okrasiti jopico z blagom bluze. Obleka z jopico je lahko sestavljena iz najbolj različnih blagov. K lahki platneni obleki — platno je velika moda tega poletja — nosimo jo-pico v enaki svetlejši ali temnejši barvi. Kot material porabljamo prav tako platno, kakor volneno blago. Na enak način izpopolnimo tudi svileni obleko z volneno jopico, prav tako pa k volneni obleki svileni jopico.

Na vsak način pa je treba imeti, četudi računamo povečini na lepo vreme, tudi še obleko za deževne dni. Navadno smo nosili v tem času jesensko ali pomladno obleko, zadnja moda pa si je omislila prav lepe in okusne dežne plašče, ki naj tudi ob slabem vremenu ženo okusno oblačijo. Posebno pripravi blagovi za dežne plašče so razni izdelki iz volne, svile, umetne svile in platna v prav prikupnih barvah. Pust deževni dan ni tako pust, če vidimo po cestah žene v teh oblekah. Za deževne dni je posebno pripraven plašč ali kostim iz platna ali lahkega volnenega blaga.

Današnja Vigredna priloga prinaša 15 zelo lepih modelov za pravo poletje in prve jesenske dni. Vsi kroji za te obleke, plašče, komplete, bluze se dobivajo pri tvrdki

A. KRISPER, Ljubljana, Glavni trg — Stritarjeva ulica.

Mara Stepanova:

ZDAJ SANJAŠ DEKLE...

Zdaj sanjaš, dekle, o novem življenju,
o čistem, nedolžnem veselju ...
Zdaj, ko so vse bele stopinje razbite,
zdaj, ko so vse rože z blatom polite in vržene v stran.

Zdaj, ko so ti ustne z bolestjo prežgane,
ko so vse nade s strastmi razdejane,
zdaj bi hotela iznova živeti,
življenje ponosa, moči in časti ...

Zdaj, ko srce ti je strto z življenjem,
zapuščeno od vseh, prežeto s trpljenjem,
ko ti kot barka razbito leži,
zdaj duša pač tvoja za soncem teži ...

Zdaj, ko je pozno, si iščeš pokoja,
zdaj, ko je pozno, ne plašiš se boja ...
Umirjaš se tiho ko jadro v luki,
v črnino odeto in s križem v roki ...

NEKAJ MISLI IN NAVODIL ZA KOPANJE, IZLETE IN TURISTIKO

V sodobno spremenjenih razmerah je treba, da se katoliki orientiramo in smo si na jasnem v vsakem vprašanju, tako, da nikjer ne kolebamo, pa če se znajdemo tudi hipoma v položaju, ki nam je čisto nov. V mislih imam današnji val za šport, turisticno, kopanje in vse, kar je s tem v zvezi.

Teženje za zdravjem, higienska miselnost, pretežne večine prebivalstva in vse one težuje naših ljudi, da posnemajo druge, da ne zaostanejo v modernosti, v splošnem: vpliv mase, ki se v današnjem svetu toliko javlja, povzroča, da vse drvi za gnečo.

Pripovedoval mi je gospod, ki je potoval po Franciji in Nemčiji in se vrnil k nam, da je videl vsepovsod isto sliko. Reke vse nedelje in praznike polne kopa-jočin se ljudi, vlaki polni izletnikov, gore polne turistov, pozimi pa seveda smučar-jev, drsačev itd. Evropa res že predstavlja v tem pogledu Panevropo, enotno težnjo po telesni kulturi. Da bi že duša te Panevrope postala enotna! A nikdar ne bo, dokler krščanski duh iste ne prepoji.

Kaj naj mi rečemo? Teženje k naravi, nazaj k naravi je prirodno. Kmet na polju z golimi rokami, z vilami in koso v roki se sonči dosti, premika dosti, ima življenjske ugodnosti. Pozimi je res tudi on preveč v zaduhlih sobah. Mestjani, de-lavci v tovarnah, uradniki, pa celo leto in vse delavnike le med štirimi stenami. Ni čuda torej, da hrepenijo ven na zrak in to ob nedeljah in praznikih. Vse misli samo na telo, na pljuča, na srce, na živ-ce. — Eno pa pozablja — svojo dušo. Mi potrebujemo nekoga, ki bi znal tako maso fascinirati za dušno kulturo, za dušno zdravje, kot je fascinirana masa za telesno kulturo. Dva dela sta v nas in oba moramo kultivirati, dušo in telo. Enostransko le telo, ne gre; duša zaosta-ja, nega duše trpi in ta je več vredna — zavedajmo se vendar tega — kot telo, ki je sposobno obstoja 70, 80, 90, let — duša pa gre preko te dobe v večnost. Vodstvo, navodila in smer imamo tako lepo v krščanstvu. — Ej, da bi človek mogel kot sv. Francišek ali drugi uvi-devni ljudje z eno potezo prelomiti v sebi z vso današnjo sodobno miselno-stjo. — Pa smo slabi, oj slabi, še sami mislimo, da smo močnejši, pa pride val in vse odvržemo in za njim — in —

Mestjanke, delavke, uradnice, žene, dekleta, pojmo in poglejmo, kaj je na tem valu!

V nedeljah in praznikih je dan počitka, odmora, duševnega in telesnega, česa pač v večji meri potrebujemo! Kmet, delavec bolj telesnega, uradnik, uradnica bolj duševnega. In da narava, bivanje v naravi, v gozdu, na gorah, ob rekah, na igriščih res človeka duševno obnovi, imamo dosti dokazov. Saj dnevne skrbi, težave v službi, doma in drugod, najlažje pozabimo v prosti naravi, ki nas veže na sebe.

V prosti naravi je zdravje.

Daleč proč od okolja skrbi in težav se spet osvežimo. Noben pameten človek ne bo tega sredstva zametaval. Če skrbi in težav iz nervoznosti v službi uradnik in uradnica drugače ne more od sebe otresti, narava mu bo gotovo pomagala. Zlasti pa delo v naravi, v vrtu, na polju. Delo tako zelo oprosti človeka, skrbi v delu, v telesnem delu bolj kot na sprehodu, bolj kot pri izletu, človek zadobi zopet ravnovesje, odtod blagoslov zemlje, dela na polju za kmeta, ki družinske skrbi in težave v delo zakoplje, utrujen zaspi in nima časa se ozirati nanje.

Odtod blagoslov delavca v tovarni, uradnika, uradnice v biroju, če se posveti vrtnemu delu, delu na prostem. Dr. Krekova zamisel je bila, dati delavcu hišo in vrt in ne bo mislil na revolucijo, na komunizem, ker bo vzljubil zemljo. V prostem času si bo z delom na svojem vrtu okrepil živce in se restavriral duševno in telesno; za družino in za službo je znova pridobljen.

Ves šport, turizma in vsa razvedrila telovadbe itd. jaz smatram samo kot

bore nadomestilo za delo, za katero je človek rojen, za delo, ki ga kmet vrši na polju, v gozdu in v hribih.

Kopanje je zdravo. Vsak nadomestek je le nadomestek — Za časa vojne je bilo dosti nadomestkov: nadomestek za kruh, nadomestek za blago, za podplate kratko malo — obdržali se ti nadomestki niso, ker so manj vredni, kot pravo blago. Kopanje in sončenje je dobro in zdravo v pravi meri in primerno izvedeno. Vsak dan na Savo, tam po ure in ure pretolči, vsak dan v Soro, v Ljubljano, na Ilirijo, nima smisla niti pomena. Kadar potrebujem, storim. Ne morem jesti, če sem sit, sicer si škodujem. Tudi sončenje in kopanje mora biti usmerjeno, in vodeno po večjih rokah. Sončimo se polagoma, stopnjema od 5 minut začeni naprej; kopljemo se pa zopet le po potrebi, ne ker je moderno, nego tedaj, kadar je potrebno in koristno. Isto je s turistikom, športom, smučanjem. Ni namen moj izvajati koristi sončenja, kopanja, turisticke, oceniti mislim le svoje mesto in odvrniti želim vse pametne ljudi od manije modernosti, pri tem pa ne zametam pametnih dobrih in zdravih plati i sončenja i sporta i turisticke, smučanja itd. Masa ljudi so kot otroci, zaženo se, pretiravajo in — opustijo, da se oprimejo kaj bolj modernega. Nihalo na uri udari enkrat v skrajno levo, v drugič v skrajno desno, to je človeška masa. Jedro je v sredini, dobre plati izrabljajmo po pameti in potrebi in ne ker je to moderno in ker vse drvi za tem in malo bo razočaranj in ne bomo opustili koristnega kar čez noč. Socialno življenje, družabni red je pač danes tak, da velika večina najde zadovoljstvo in utehe, miru in razvedrila v vsem tem, podobno kot so nekaj rabili opij in ga še po nekod rabijo, kot nekaj kokain, njuhanje, sedaj pač alkohol. Od tega zadnjega hoče sport potegniti maso, pa se včasih zelo zelo najdeta, če gledamo sportnike in turiste v nedeljah zvečer pijane vračati se z gora in bližnje okolice v mesto. To odtuja pametne ljudi od turisticke. Kaj pa alkohol prinese s seboj, pa vsi vemo. Boli človeka, ki gleda mlade fante in dekleta držeč se za ramo čez cesto po 4—5 pa tudi več, skoro vinjeni, pevajoč nesramne pesmi ali dvomljive pesmi in zdi se, da vprav ta dekleta poudarjajo to plat. Smeh in ciničen krohot spremlja to gručo. Tudi kletvice in pridušanje iz dekletovih grl se sliši tako, da se človek obrne in pogleda, kakšni moški preklinjavec ali kvantač ima tako visok ženski glas. — — —

To je izrodek športa, turisticke. Pametni športniki bi morali glasno protestirati pri takih prilikah sicer bo škoda, ker bo stvar zamrla in prezgodaj prišla ob kredit in s popustljivostjo turisticke tudi njene lepe plati ne bodo prišle masi v dobro.

Navodila za izlete, turistik, kopanje in sončenje našim dekletom: Povsod spodobnost, in zmernost povsod. Dostojanstvo narave nosite s seboj, v sebi! Uživate, kar Bog nudi človeku v odpočitek, razvedrilo in zdravje. Vse pretiravanje in misel, da mora človek z ostalimi drveti — je nezdravo. Držite se skupin z dostojnim obnašanjem in umerjenim pametnim vršenjem teh dobrin in ne hodite po noči domov. Gostiln in razgrajacev se ogibajte, v vsem pa bodite dobre volje, veseli in ne mislite na domače skrbi —. Uživate se v naravo in njene dobrine z užitkom in zopet boste za teden dni dobre za delo v mestu, v tovarni, v biroju in na stanovanju. Otroke ne uvajajte prezgodaj v to omilje, ki ga iz zdravstvenih razlogov še ne potrebujejo razen študentke, ki si med tednom napenjajo možgane in rabijo oddiha.

IZGUBLJENA

Vetra ni ...
Mogočne jelke gledajo v daljavo,
zavestno hrast molči ...

Vetra ni ...
Grmovje pa živi,
šumi in govori,
vpije in kriči,
da greh se tu rodi.

Vetra ni ...
Še jelke je mogočne sram
in hrasta silnega boli,
da v gozdu skruni se
— človeška kri!
Le tebi, izgubljena,
lice ne zardi!

ODGOVORNOST

Ni ga človeka, ki bi smel živeti zase, ali zahtevati, da kdo drugi živi zanj. Vsakdo je namreč dolžan, da živi za druge. Naše delo za druge je dolžnost hvaležnosti Stvarniku. Ti, sestra, se skažeš Bogu hvaležno za talent, ki ti ga je dal, s tem, da ga daš naprej drugim. Ni ti dal zastonj preveč in drugim premalo, da drugi brez tvoje pomoči ne morejo naprej. Tvoja pomoč je bila že vračunana, ko je njim dodeljeval milost. Imajo torej pravico, da zahtevajo od tebe, kakor otroci od varuha, ki jim upravlja njihovo premoženje.

Saj pa tudi ni mogoče, da bi bila naša dela izključno samo nam namenjena; ne moremo napraviti mej njihovemu razmahu. Vsako naše delo, tudi najmanjše in najbolj skrito, soodloča pri prihodnjih svetovnih dogodkih in ne moremo nikdar njegovega učinka poklicati nazaj ali ga obrniti v drugačno smer.

Vsako naše delo učinkuje trajno, rekli bi lahko večnostno; oblikuje našega duha, naš značaj, pa prav tako tudi duha in značaj drugih.

Nikakor ni res, da nam drugi niso nič mar. Prejemajo blagoslov ali kletev od nas, tudi če tega nočemo, niti se ne morejo tega ubraniti. Človeštvo je namreč živ organizem. Vsakdo je njegov ud. Kri vsakega uda teče dalje v druge ude in v celotno telo. Oddaja drugim, kar ima v sebi: svojo zdravo moč, ali pa svoj strup.

Odgovornost: toliko je čutiš, kolikor daleč sega tvoja ljubezen, kolikor znaš ceniti milosti, ki ti jih je Bog dal. Tvoja duša čuti tujo potrebo in hrepenenje in bôl toliko, kolikor ima plemenite hvaležnosti za prejete dobrote, kolikor ima plemenite dobrote za delitev od lastnega bogastva. Kakor pač vršiš zahteve in ukaze ljubezni, tako vršiš tudi odgovornost, ki pa jo bo ob sodbi Sodnik djal na javno tehcnico.

(Jožef Kühnel: Veselo hvalite Gospoda!)

POLETNO DOMOTOŽJE

V vročem, dehtečem in rožnatem vzdušju
sanjajo breze, tihe in bele;
smreke so temne se smelo k obzorju
prozornemu, sinjemu vzpele.

Rebra dehteča so z zlatom posuta,
steza se vije, drobna in zlata,
hišice skrile so se po globeli
ko ptičev prestrašenih jata.

Vrhu zelenih se holmov belijo
drobne kapele; roke proseče
vdano in mirno gorijo v molitvi
ko duše skrivnostno trpeče.

V vroči in plahi lepoti naj tonem!
V zrak in v planine, v ravno dehtečo
toni, pozabi, srce hrepeneče,
ki vedno še hočeš za srečo!

Evica:

DEKLICA

ISČEM ČLOVEKA:

Grem mimo šefov in ne najdem v njih človečnosti ...

Grem mimo denarnih ljudi in ne najdem v njih duše ...

Grem mimo avtomobilov, in ne najdem človeka ...

Vsem bi mogla pljuniti v obraz, ker bi ne našla v njih človeka.

Pustimo ljudi ob strani, naj iščejo modrost življenja in umetnosti ciljev, mi pa se ustavimo ob cesti in vrzimo luč z reflektorji, da bo lažje iskanje. Zakaj čujte, kaj se je prigodilo! Zgubil se je človek med množico. Bojimo se zanj, da ga niso v gneči poteptali. Pomislite, človeka so poteptali! Ali bo še čas, klicati rešilni auto?

MOČ ŽIVLJENJA

Resnica življenja me bije v obraz. Meni ne bo dano živeti. Pomislite, ali ni to kruto! Kar vzamem v roko, mi smrt vzame iz rok in jaz nemo strmim za njo, kot bi ugibala njene korake ...

Kako naj odidem v senčne gaje, ko pa moje telo žeja po soncu kot dozoreva-joče klasje? S srpom bo šel nekdo ponoči in bo porezal klasje. Mene žeja po vročem poletju, ki bo razpalilo moje telo, da se bo umirilo v jesenskem hladu, oblagodarjeno s tisočnimi sadovi. O, kako strašno bi bilo, zaživeti iz pomladi v mrzlo zimo! Ne vem, kaj sem se zamerila jeseni, da mi ni naklonjena. Znabiti za tole: drugi strme ob bogastvu sadov in njih sladkosti, jaz pa strmim nehvaležno v rumeno listje in trepečem z njim v jesenskem vetru. Tisti, ki uživajo plodove, pa ne vidijo rumenega listja.

Kako naj rodim sadov v pomladi? Da bi bila češnja za Vidov dan! Nekdo bi moral dati toplega sonca za zgodnjo žetev.

Gledam se v zrcalu in iščem smrti. Strašno je misliti, da umrjem znabiti še to jesen. Kaj nesem s seboj? Solze in obupavanje ... Nič mogočnih mladih načrtov, ki bi jih ponesla s seboj v uresničenje, nič vdanosti, ki bi mi vzela strah pred božjim obličjem, nič zaupanja, ki bi mi naklonilo odpuščanje ... Nekaj blazne upornosti je v meni, nekaj blaznega strahu in solz in ...

Strah smrti: človek odhaja Sam.

Človek se sprosti ljudi in stvari in vseh sredstev in življenja in postane Sam. Bog ga sodi v njegovi goloti. Mi pravimo, da umrje.

— — —

Umr! je Pep in Franci in Matis in Pavle, Majda in Eva in Hilda ... Nekaj ljudi se zgrinja k mrtvaškim odrom. Kroke in gledajo in govore ter odhajajo. Strmim vanje. Kam greste, ljudje? Koga ste šli iskat, koga ste videli? Vrnite se in pogledajte ta drobni izmozgani lepi obrazek, te plave oči, to bradico ... 22 leti jih ima. Slišite, vi modri in resni ljudje, umrl je pred vami — ko še ni živel ... zakaj mu niste dali nekaj svojega življenja? Zakaj tako suho govorite, kje imate solze? — Umr! je, sprostiti se je moral na ukaz teže svojega življenja, teže svoje burne mladosti, teže svojih zablod, teže svojih bolesi — vi pa živite počasi, iz dneva v dan vam življenje samo jemlje težo z ramen, vam briše grehe in zablode, vam briše sijaj življenja, vam zagrinja lepoto in cilje ... Umr! je kot na ukaz. Nič se ni zagnilo ob njem, umiral je ob lepoti življenja in odhajal v temo ...

ZMISEL ŽIVLJENJA

Mislite na deklico, ki je prišla k zdravniku, da zve strašno resnico. To je bila Karmen. Zdravnik piše: malomarno jo povprašujem, preiščem, poizvedujem, kako živi, kako hoče živeti ... Potem ji rečem omalovažujoče, da je bolje, da se ne poroči, da se ne sme poročiti ...

Začudeno me je pogledala, pobledela in molčala. Z nama je bilo končano, nisem več slišal glasu iz njenih ust ...

Ko hoče oditi, se obrne ostro k meni in vrže v obraz besede: »Nekaj blaznega ste mi povedali ... Kaj naj bo zmisel življenja? Kaj naj bo zmisel žene? Povejte, vi, ki imate ženo in otroke!« Utihnila je. Začnem ji razlagati lahkoto in ugodnosti samskega življenja, bedo mater in žena, bedo časa. Gledala me je pomilovalno, neumno, blazno. Potem se je hipno zgrudila na stol in zaihtela krčevito. Naenkrat je bolešno kriknila, zgubila ravnotežje, zaječala ... To je bil strašen krik, krik po življenju, krik po novem življenju. Držal sem v rokah drgetajočo deklico in strmel vanjo kot v božanstvo. Odkrila se mi je žena v svoji pralepoti ... Prisluskoval sem razbijanju srca in čakal smrti ... Pomislite, da sem čakal smrti, da sem v kriku po življenju zaslutil pozauno smrti ...

Videl bom lepoto smrti. Videl bom ženo, ki jo davi smrt v njenem koprnjenju po dvojnem življenju, videl bom, kako se bo zrušila boginja ...

Srce je nehalo udarjati. Držal sem v rokah mrtvo telo.

Naenkrat je odprla deklica svoje modre oči in se blazno nasmejala ... Še nikoli se nisem zmotil o smrti, kaj šele, da bi veroval v čudež ... Karmen pa je oživila, oživila po smrtnem udarcu.

Vstala je, stopila k zrcalu in brisala obraz in solze.

Omočila je robec v vodo, ki sem ji jo ponudil ... Dolgo se je odpravljala in brez boječnosti, kot bi naju nekaj družilo, nekaj, kar nam daje pravico drugega nad drugim. Gledala me je, kot bi mi očitala, da sem odkril v njej pralepoto, da sem prisluškoval njenemu srcu, čakal njene smrti ...

Pobožal sem belo roko, ki mi jo je prijazno ponudila. Vzdrhtel sem: »Karmen, ostani, da ne boš šla jokajoč po cesti.« Široko se je nasmejala, mi iztrgala roko in je norčujoč se pristavila: »Ljudje ne jokajo po cesti ...«

Zaprla je vrata za seboj. Zaklenil sem jih in se pogreznil v premišljevanje bolesti.

MOJA DUŠA

Kaj je tisto, kar imenujemo dušo, kar bo ostalo ko odmrje telo? N. pr. navdih. Ne čustva in ne misli.

Spričo smrti me prevzame nemoč, bednost, nerazumevanje. To ni ne čustvo in ne misel, nek čuden odnos duše do Boga je to.

Pride vame nekaj kot doznavanje svoje globine, svoje osebe, doznanje sebe. Ni občut in ne spoznanje, ampak nekaj kot bistvenost duše, ki zna opredeliti svojo moč v sili božanstva.

Berač, revež, nebolgljenec. Vame pride nekaj kot dojetje tega človeka. Ni socialno čustvo in ne misel, to je odnos duše do duše, ki izenači enoto z množino.

MOŽ

Nimam človeka, ki bi se mu dala vso in za vedno. Hodim po cestah in v prostorih, kjer se zbirajo ljudje. Mnogi se ozirajo za menoj. Toplo mi je, kadar grem mimo, potem pa se me polasti tiha otožnost. Hotela bi zatisniti oči in čutiti samo njega, ki bi bil vladar mojih korakov, mojega telesa, mojih misli. Tako silno hrepenim po razbremenitvi! Hotela bi zatisniti oči in hoditi ob močni roki ...

Saj nisem sama! Ljudje še vedno zidajo hiše. Eden me bo zasnužil s svojim bogastvom. Jaz ga bom odbila. Ali pa bi ga vzela, kakor bi bila pač razpoložena. Znabiti bi me ugrabil ob velikem petku ...

LEPOTA

Kaj je lepota mojega življenja? ... Sem kakor roža, ki se bo razprla v ranem jutru, žejna rosne pijače. Moj obraz žeja po pijači, ustnice mi drhte, oko išče nejasno v daljavi. — Nekdo se skloni k roži in stegne roko. Hoče utrgati ... Roža se zave svoje lepote. Skrivaj mu zabode trn ... Jaz — roža vzdrhtim ob lepoti doživetja — njegovo oko zaplameni, zlomi moje steblo — jeknem ob bolesti doživetja.

Ob mojem pogledu drsi njegov pogled in nekoč daleč se strneta najini podobi. Ugledava se kot v zrcalu.

SODBA

Mojega moža so ljudje obsodili. Mojega moža so mi ljudje odkrili. Hodim po sobi in prisluškujem, kdaj se bodo odprla hišna vrata. Prišel bo s plazečimi se koraki, pozdravil in se zakopal vase. Stopila bom preden in mu pljunila v obraz. Umaknil bi se smehljaje in nič bi mu ne bilo, znabiti bi se ne vrnil celo noč.

Detece pa noče spati, prisluškuje hišnim vratom. Prišel bo očka s hitrimi, veselimi koraki, bo vstopil, zaklical ... Dete čuti: Stegnilo bo rokce, se zasmejalo in zaklicalo »Očka, očka!« Šel bo mimo, ga pobožal, mu dal bonbončkov in se zakopal vase.

Hišna vrata so se odprla.

Prišel je s plazečimi se, potem pa z veselimi, hitrimi koraki. — Stopil je v sobo, pozdravil in potem zaklical ... Naredim korak, zaplameni mi oko, dete zakliče in se smehlja ... Obstojim nema, gledam dete, kako poljublja njegov obraz, stopim k posteljici, se vsedem na rob, dvignem dete, popravim njemu zmečkani ovrtnik in mu vzamem kravato in plašč mi položi na kolena — potem odide, da se zakoplje vase.

Silna teža boleti me priklepa k detetu na posteljico, ne morem vstati, da bi obesila plašč in odložila kravato. Besede mi zastajajo v grlu, objemam detece in s poljubi zapiram usteca, ki kličejo: Očka, očka!

TRDA ROKA

Telo je žejno mehke roke ... Telo je žejno trde roke ... Razprla bi ustnice ob trdi roki, zatisnila oči ob bolečini, se zvila kot v odporu, zdrsnila na kolena ... Morda bi tedaj jeknila kakor bi bila labod ...

Kdo doume lepoto bolečine? Ali je mislil nanjo kdo, kadar je sledil ob Blejskem jezeru labodjemu vratu?

BOLAN

Moj ljubljeneec je bolan. Leži nepremično, včasih strmi vame s svojimi vprašujočimi očmi. Nič mu ne vem odgovoriti in ga potolažiti. Sedem na rob postelje, z desnico zaobjamem vroče čelo, z levico njegovo vročo roko in želim, da bi se razširile ozke stene in nizek strop in bi se povrnilo zdravje.

Pride zdravnik in zmajuje z glavo. Rečem mu otroško: »Dajte mi zdravil za mojega moža.« Pogleda me kot otroka, ki ne ve, čemu pride zdravnik v hišo. Oplazi me z ljubeznivimi pogledi in nič ne pove. Pravi, da moram počivati. Neumno ga gledam in ga opomnim: »Dajte mi zdravil za mojega moža!« — Smehljaje mi stisne roko in odide.

Pribežim kot v strahu k njegovi postelji, se sklonim k njegovemu licu, se prestrašim njegovih vprašujočih oči in hitim tolažiti: »Tako je bil prijazen in dal bo zdravil in boš zdrav.« Čudi se moji otroškosti in zastrmi v strop. Zasolzim se.

Zazvoni. Siromak prosi. Dam mu denarja in pravim: »Dajte mi zdravil za mojega moža.« Žalostno me pogleda, se zahvaljuje in odide. V kuhinji me ustavi kuharica in me nekaj vprašuje o trgu. Rečem: »Prinesite zdravil za mojega moža!« — Neumno in pomilovalno me pogleda.

Pribežim k njemu kot v zavetje in pripovedujem, da bodo prinesli zdravil. — Lastavica se je zaletela v šipo. »Daj, prinesi zdravil za mojega moža!« — Neumna žival beži pred mojim poveljem. Nemo strmijo v strop vprašujoče oči... Po steni se priplazi pajek. »Daj, prinesi zdravil za mojega moža!« Nihče se ne odzove, nihče ne prinese ničesar, pajek pa predrzno brzi na blazine. Brezupna tišina me zaobjame. Togotno udarim z nogo ob tla: »Prinesi zdravil za mojega moža!« — Pajek predrzno beži ob robu, stegnem roko, udarim... Velik madež nastane na robu, na rjuhi, na blazini, na steni, na stropu, na ljubljenelem licu... Jaz pa brišem in brišem in brišem...

Nekdo me je ljubeznivo in nežno prijel za ramena in me potegnil nekam globoko, globoko... Strop se pa niža in niža...

(Konec prihodnjič.)

V. D.:

PRIDIGAR

Pridigar, klicár,
Tvoja je boleost — velika!
Skrb za duše v srcu nosiš. —
Kot iz dlani jo v vezani besedi
ljudstvu trosiš...
»Pridigar, klicár,
kaj meni mar,
če Ti se mučiš!«
Njive niso še zoráne,
— ne morejo še biti posejane —
v človeških dušah.
Pač!
Ena, dve, tudi tri
iz množice nasprot' hiti
— po Bogu hrepenečih duš.
Pridigar, klicár,
Tvoja je radost — resnična!

POLETNI VEČER

Sredi resja bor sameva;
zlate niti tke večer;
v morju žarkov dogoreva,
tiho tone v smrt in mir.

Bor sameva, jaz samevam;
v zlate zarje gre pogled:
z njo se naj vsa, vsa odevam,
z njo naj toplo sijem v svet,

da, ko bodo dnevi štetí,
bom ko luč, ki gre v večer;
v boli sladki, neizpeti,
bom veslala v smrt in mir.

Venceslav Winkler:

HIŠA V GRAPI

Povest.

(Nadaljevanje.)

Grapa je vendarle dom.

Ko so minuli prvi dnevi nemira in razburkanosti, je postalo Marjetko strah. Zjutraj je vstala in so se ji oči obrnile proti koncu doline. Zmrzal je pokrivala drevje, vse se je bleščalo, le mladi ženi je bilo, da bi jokala. Nekje daleč je Grapa, nedosegljiva in skrita za hribi. Česa želi? Kaj jo moti? Nekaj je umrlo, ostalo daleč za njo. Mladost? Tisto borno življenje, kaj je bilo tisto mladost? Grapa pomeni samoto. Nikogar ni izpraševala, kaj je treba in kako je prav, sama je rasla sredi šestih trdih ljudi. Delo od jutra do večera, skrb za zimo — ali je to mladost? Grenkoba jo je stisnila. Odslej ne bo takih skrbi. Gorniki so gruntarji, smehljaje gredo preko skrbi, vsaj Andrej je pravil tako. Vendarle nečesa manjka. Komaj v jutru odpre oči, že ji splava pogled skozi okno. Kje so strmi bregovi, kje kamenite poti? Zdi se ji, da bi moralo biti vse drugače, da skoraj ne more dihati v tej prostosti, da ji je treba bregov, ki stiskajo človeka od vseh strani, da tem huje napne roke in se upira. Nečesa manjka. Ne more čisto natančno določiti, ali očetove godrnjavosti ali bratove trpkosti, vse bdi nerazložno v njenem nezadovoljstvu.

Grapa je dom. Tega ni razumela, dokler je še bila doma. Nikoli ni poznala tovarišic, niti ni hrepenela po njih, udala se je že v misel, da raste v pozabljenem svetu.

Zdaj pa nenadoma sredi Poljane.

Zdi se ji, da vidi na obrazih vseh vaščanov porogljiv posmeh:

»Dekle, previsoko, previsoko!«

Ali je res tako visoko?

Silna praznota ji teži srce.

Včeraj ji je Andrej razkazoval zemljo. Hodila sta po cestah, polje se je razmehčalo v poldanskem soncu. Andrej je bil mehek in nekako truden, kakor bi se tudi sam bal širokega polja. Stari Gornik ju je videl, kako sta hodila okoli njiv, gledal je z dvorišča za njima in se ni premaknil ne na levo ne na desno. Ko sta se vračala, sta se ustavila pri njem.

»Dosti polja je«, je dahnila Marjetka.

Starec se je obrnil, popravil pipo in mirno razložil:

»Delati bo treba!«

Zganila se je. Zdelo se ji je kot očitanje, češ, mar misliš, da boš počivala? Slišala je že, kakšen je stari gospodar, zdaj ga je videla. Srednje visok in skoraj siv že, je stal pred njo, nekoliko nagljen, kakor bi bil pripravljen, da vsak hip skoči na koga. Drobne oči so jo gledale mrzlo, le zdaj pa zdaj so se zableščale, kadar je pohvalila grunt. Zdelo se ji je, da se bo zdaj zdaj zganil in se udaril po prsih:

»To je moje delo!«

Andrej se je pa smehljajal. Menda mu je bilo vse tako preprosto in nepomembno, da ni niti za hip pomislil na ženino skrb. In ko mu je pozneje potožila, da se vsega boji, se je še bolj zakrohotal, naslonil se je na okno in sklenil roke na trebuhu.

»Česa, za božjo voljo se bojiš? Če je šlo doslej življenje lepo v redu naprej, kaj se mora prav zdaj izpremeniti? Oče je pač tak, zmeraj gleda, kod bi še kaj pridobil. No, navadil se je tega in zdaj ga ni več mogoče prepričati, da se da tudi brez kupčije živeti.«

Vendar je Marjetka čutila, da je nenadoma pala v sredino ogromnega sveta, kjer jo bo vsak dan bolj strah. Poljana ni Grapa, kjer vidi človek od enega konca do drugega.

Dnevi so tekli, strah je počasi zgineval. Privadila se je ljudi, tudi starega Gornika. Zazdelo se ji je celo, da je srečna. Zima je tiščala ljudi drugega k drugemu. Ko je spet zakrilo pota in je visela nad dolino nerazumljiva in težka siva megla, so imeli dovolj časa, da so se spoznali. Marjetka se ni mogla nikomur umikati, rada bi se čimprej naslonila na vse, zato je bila prijazna in dobra čez mero. Andrej sam ji je bil premalo, s strahom je spoznala, da je preslabotna sredi množice teh tujih ljudi. Nasmeje se, gre preko njih, a Marjetki

je bilo to premalo. Delala je od jutra do večera. Andrej jo je razumel, vendar ji je rahlo očital.

»Preveč se ženeš, saj ni potreba. Vsak človek je vreden samega sebe. Počasi se bo že uredilo.«

Skomignila je z rameni in ga pogledala s toplimi očmi.

»Ne morem živeti v mrazu«, je rekla.

»No, v Grapi ni bilo ravno preveč toplote«, ji je oponesel.

»Saj prav zato«, se je razodela. »Vsaj enkrat naj bi bilo vse, kakor se spodobi. Mislim, da ne bo v škodo ne tebi ne meni.«

Andrej se je zamislil in šel za delom. Bil je prepričan, da ne potrebuje nobenega človeka, čutil se je zadosti močnega, da bi gospodaril celi Poljani. Mogoče razumejo ženske to drugače.

Marjetka je razumela po svoje in delala po svoje.

Ko se je proti pomladi stara Gornikovka razgrela in jo pri sosedih pohvalila, se je Marjetka oddahnila.

Tudi stari gospodar ni bil več tako mrzel.

»Zdaj bo vse dobro«, je vzdihnila mlada gospodinja.

Zima se je umikala pomladi. Vrglo je pol metra novega snega, a to ljudi ni motilo.

»Čas je že«, so pravili, »da bi le vode ne narasle.«

Od vseh strani so dihali topli vetrovi, na cestah se je prikazalo blato, po bregovih na zbrisih pa kopnina. V jutrih je motila ljudi poledica, proti večeru so se bali voda. Začelo je deževati. Ljudje so sloneli pri oknih in strmeli v enolično sivino puste pokrajine.

»Voda, voda!« so se bali.

Zgodilo se je kot zmeraj. Potok za Poljano je narastel, preplaval polja, trgal njive, posejane z ozimino ter odnašal zemljo s seboj. Voda je segla do hiš, napolnila kleti in dvorišča.

»Hujšega ne bo«, so rekli ljudje in se oddahnili.

Stari Gornik je prebredel vse kote in se zadovoljen vrnil.

Drugo jutro je dež prenehal, voda je začela upadati.

»Pomlad«, so mirno razložili ljudje.

Proti večeru se je oglasil na Poljani Tonče. Še nikoli ni bil pri Gornikovih.

»Kako je, fant?« ga je vprašal Andrej.

»Nič«, je dejal Tonče. »Zmeraj enako. Samo pozdravim in pojdem.«

Prišla je Marjetka in ga vabila v hišo.

»Ne grem«, se je upiral, »nimam časa.«

Bila je žalostna. Hotela je vedeti, kaj je doma novega.

»Nič«, je mrzlo odgovarjal Tonče. »Kaj pa hoče biti?«

»Vas je kaj zalilo?« je kot mimogrede dejal Andrej.

»Malo«, je kratko povedal fant. »Puštalarju je odtrgalo njivo, nam pa polovico vrta. Simčku je odneslo drva. Drugače nič.

»Hm!« se je ustavil gospodar.

»Kaj pa zdaj?«

»Nič posebnega. Delali bomo. Z Matevžem sva se domenila. Drug drugemu bova pomagala.«

»Z Matevžem?«

Stare podobe so zrasle od nekod. Marjetka je stisnila ustnice in se obrnila. Tonče je videl vse in se je brž poslovil.

»Ne boš stopil nič v hišo?«

»Res nimam časa.«

Žvižgaje je odšel skozi vas.

»Kanalja!« je siknil Andrej.

Marjetka je osupnila, zabolelo jo je, čez hip je polglasno rekla:

»Pusti ga!«

Zdelo se ji je, da ji nekdo trga srce, skoraj opotekla se je v hišo. Sedla je k peči in strmela po temačni sobi. Stene so visele, mislila je, da se bodo vsak hip zrušile in jo zakrile. Grapa je prišla mimo in se ni ustavila.

Andrej je pristopil in jo skušal potolažiti.

»V nedeljo pojdeva v Grapo. Boš videla, da se bo vse uredilo.«

Pogledala ga je z začudenimi očmi. Zdelo se ji je, da prav nalašč laže. To se ne da kar tako urediti z nekaj besedami. Hotela mu je povedati, a mož je že v naslednjem trenutku govoril o nečem drugem, kod bodo sejali in kje bo krompir.

»Nič mu ni do tega, kar tako govori«, je zaključila.

Trpkost ji je stisnila srce, za trenutek jo je prijelo, da bi zajokala, a se je vzdržala. Nema in mrzla je poslušala moževo pripovedovanje.

»Nič se ne bo uredilo, saj se ne more.«

Čutila je, da je neznansko sama, sama . . .

Potem so šli za delom in se je marsikaj pozabilo. Sonce je ogrelo zemljo in jih poklicalo. Počasi so tudi v Marjetki plahnele vse bridkosti. Udala se je v življenje in delala od jutra do večera.

V Grapo pa nista šla z Andrejem ne tisto nedeljo ne kdaj pozneje.

Hiša v Grapi je bila kot mrtva. Petron je enolično stregel živini in kuhal zase in za fanta, Tonče se je mučil na vrtu. Domenila sta se z Matevžem in si pomagala. Petron ju je hodil gledat in je odkimaval.

»Kdaj se je že primerilo, da je kdo popravljaj Grapo? Tega sveta ni mogoče obrniti, škoda truda!«

Smejala sta se mu in delala od jutra do večera. Popravila sta razdežani vrt, znosila spet zemljo na odtrgani kos njive.

»Viš, saj bo šlo!« je sopihal Matevž.

Stari Puštalar ju je vzpodbujal. Pehal se je za njima v breg, tresel se od mraza v pomladanskih vetrovih in jima kazal, kje bi bilo prav kaj popraviti. Upehana in znojna sta delala z vso močjo, rila po rjavi zemlji, gradila kamenje ob njivi in ugibala, kaj jima še ostane za drugi dan.

»Vso Grapo bosta prevrnila«, je mrmral Petron. Odkar je šla Marjetka na Poljano se mu je zdelo nepomembno, da bi se mučil v bregovih in popravljaj. Čemu bi sploh popravljaj? Pride voda in spet vse odnese.

»Ne bo«, sta se smejala Tonče in Matevž. »Skopala bova jarke in bo tekla, koder bova midva hotela.«

Oči so jima sijale od zadovoljstva in sreče.

Petron ni hotel več ugovarjati. V Grapo so legali trpki dnevi, vzdignili so ga, da se je obrnil za delom. Vsega je manjkalo. Krompirja ni bilo, drugega še manj. Najbolj je pogrešal Marjetko. Vsa izmučena sta prihajala s sinom opoldne domov in se spravljala h kuhi. Nekaj je bilo narobe. Zadovoljila sta se sicer z vsako malenkostjo, vendar je bila hiša prazna, prečudno prazna.

»Pa bi se oženil, Tonče,« je nekoč kar tjavendan izpregovoril stari.

»Jaz!« je osupnil fant. »Saj imam komaj dvajset let.«

»Nekaj bo treba napraviti,« je tuhtal Petron.

Napravila pa nista ničesar, le več sta mislila na Marjetko in stari se je včasih razhudil. Kaj mu zdaj koristi, da je šla na Poljano? Nič, prav nič. Če bi ostala v Grapi pri Puštalarju, bi včasih pritekla pogledat. Tako je pa ni in ni

Na cvetno nedeljo sta pa vendarle prišla z Andrejem.

»Oče,« je rekla, »kako vam gre!«

»Tako, tako,« se je smehljaj.

»Nič vas ni k nam,« je potožila, nato je pa stekla v kuhinjo. Prevrnila je vse posode, pregledala ognjišče, bilo je kot da je doma pred davnimi časi, odprla je omare in vzdihala:

»Ježeš, kakšno imate!«

»Za naju je že dobro!« je povdaril Tonče, ki je prišel iz hleva. Pogledala ga je in videla, da je nekako zrastel, zresnil se je in postal močnejši.

»Saj veš, ženske ni pri hiši,« je tožil Petron in vlekel Andreja v sobo. Tonče je stopil malomarno za njima in sedel k peči blizu vrat.

Govorili so o tem in onem, največ o vremenu in delu. Andrej ni bil več tako prijazen, zdelo se je, da ga tišči skrb. Seveda, mati je zbolela, oče ne hodi več za kupčijo, ceste se ožijo. Marjetka je ropotala po kuhinji. Niso se zmenili zanjo. Pogovor je počasi ugašal, kakor bi vse tri glodala tiha skrb, ki je ni mogoče skriti. Zunaj je legal v Grapo tih večer s sivimi oblaki, ki jih je zdaj na pomlad vse polno. Strmeli so za njimi skozi tesna okenca ter mislili vsak svoje. Tonče se je vzdignil, da gre v hlev, češ, da živina ne more čakati. Pustila sta ga, da je odšel. Z mrakom je vstopila Marjetka.

»Komaj sem vama malo očistila in večerjo sem pripravila.«

»Saj ni bilo treba,« ja zagodel Petron . . .

Ko so se poslavljali, je prišel še Tonče iz hleva. Brezbrižno je podal roko sestri in Andreju.

»Kdaj prideš na Poljano?« je rekel Andrej.

»Ne vem,« se je izogibal fant in gledal nekam v hribe. »Zdaj nimam časa, moram delati.«

Gornik se je molče obrnil.

Marjetka je čutila, da je bila doma in ni bila doma. Ko je stopila na cesto nad Grapo in se je razprostrla pred njo vsa poljanska dolina, se je zavedla, da gre nekam v prazno, kjer ni nikogar dobrega in prijaznega. Sama ni vedela, kdaj ji je prišel iz srca vzdihljaj.

»Kaj ti je?« se je zbudil Andrej ob njej.

Ni mu odgovorila. Pred njo je ležala bogata dolina.

Zazdelo se ji je, da je ta svet zanjo prevelik, preširok . . .

V toploti prve pomladi, in utrujenosti delovnih dni je za trenutek ugasnila samota. Marjetka je trudna vstajala in legala trudna, delo je klicalo, ni se mogla niti za hip oddahniti. Včasih se ji je zazdelo, da jo Andrej opazuje, mislila je, da se bo vzdignil in ji dejal, da je dovolj muke. Andrej je molčal, kakor bi mislil na nekaj čisto druge.

ga. Sprevidela je, da ne bo zmogla vsega. Prišlo je jutro, ko jo je zmagalo in se ni mogla vzdigniti.

»Lepa gospodinja!« je zagodrnjal stari Gornik.

Zvedela je in se z muko dvignila. Omahovala je po stopnicah, naslanjala se ob mizah in stolih.

»Dekla ali žena!« jo je prvič zbudla misel.

Delala je, kakor bi ji ne bilo nič. Dekle so prestrašene opazovale njeno bledico, hlapec Jernej je osupnil. Stari in Andrej nista vedela. Treba je delati.

»Dekla!« si je šepetala zvečer.

Andreja ni bilo. Strmela je v poslikane stene, pisano cvetje se je mešalo pred njo, teža in nerazumljiva omotica v glavi sta ji rasli. Bolj kot kdaj poprej je začutila, da je sama. Nekje iz zadnjega kotička srca je zrasla tiha misel na Grapo. Prav za prav na nekaj drugega. Pred njo je stal Tonče s težko besedo, da je na svetu nekaj narobe, prav blizu za njim še nekdo drugi. Prestrašila se je teh misli in se hotela obrniti kam drugam. Žile so ji močno utripale, slišala je bitje srca.

Sama. Sama . . .

Z vso težo je spet padel nanjo spomin na Matevževe besede in Tončeto namigavanje. Čudno, pred pol leta je vse tisto ugasnilo v njej kar mimogrede, ena sama dobra Andrejeva beseda je potlačila vse dvome. Zdaj jo je začelo vse motiti.

Pozno je prišel Andrej.

»Kje si hodil?« ga je vprašala.

Začudil se je, da še ne spi. Ni hotel stopiti bliže, kakor bi skrival v sebi neznanski nemir. S težavo je zamrmral:

»Kako, da ne spiš?«

Skomignila je z rameni in vzdihnila. Iz telesne utrujenosti in omotice je rasel strah pred nečem, kar se je bližalo. Slutnja nečesa težkega jo je popolnoma obvladala. Ni mogla zaspati. Poslušala je moževo nemirno dihanje in venomer so se ji povračale bridke misli.

Ana Galetova:

ZA IŠKARIJOTA

Ko ima eden vse, drugi pa nič,
se stroji ustavijo,
se tovarna zapre
in tisoč lačnih se razide.
Visoki mrtvi dimniki
so naše piramide.
Le iz enega se še kadi.
Kaj delajo tam?
Vijo vrvi.
Vrvi?
Vrv sama v odgovor se mota:
Za Iškarjota!

Nemir je rasel v njej iz dneva v dan.

Andrej se ji je umikal. Hodil je po kupčiji in izostajal po dva, tri dni. Ko se je nekega dne nezadovoljno oglasila, da to ne gre, se je zbudil stari Gornik:

»Kaj ti veš, kakšno je življenje? Delati je treba. Seveda, če človek ni tega vajen . . .

Morala je molčati. Posli so se ji smejali.

Slutnja ji je pa rasla.

Sosede so jo izpraševale, kod hodi Andrej.

»Oh, dela ima nič koliko. Kupčija ga tišči, odkar je oče vse pustil.«

»Da, da, kupčija,« so kimale sosede, ena je pa še dodala:

»Mlad človek, kaj pa hočemo, saj mu skoraj ni zamere.«

Širokoodprte oči so se vsesale v sosedo.

»Kaj mislite?«

Soseda se je umikala.

»Tako je pač življenje, precej govorijo, no, vsega ni treba verjeti. Saj so že prej marsikaj raznašali, a se je izkazalo, da ni tako . . . «

»Kako, kako?« kipi Marjetka.

»To mora pa vsak sam vedeti,« se zboji soseda in v trenutku je Marjetka sama.

Svet se ziblje pred njo. Nekje iz globine se dviguje pekoča bolečina, vso jo zvija in stiska. Sončna pokrajina pred njo izginja, vsa okolica je siva pustinja brez cest, rada bi stopila kam daleč, a ne more. Težke noge jo vlečejo k tlom.

»Saj ni res, saj ni res!« bi rada kriknila na vso moč.

Iz suhega grla ne more iztisniti glasu.

Svet se pogreza pred njo, v zadnjem trenutku se ujame ob ograjo.

V nemir zaseka še hujšo rano spomin na jasen Matevžev glas:

»Nikogar nisem varal . . . «

Ana Galetova:

CESTA VSE VE

Cesta vse ve.

V soncu in luči si svet ogleduje,
v temi pod okni ljudem prisluškuje –
cesta vse ve.

Iz bosih nog brezdomcev
je spila bolečino,
od srečnih je dobila smeh,
od izgubljenih greh,
Znani so ji pljunki in poljubi,
pesem, kletev, rajanje in smrt.
Človek je nanjo prinesel gorje.
Cesta vse ve.

Pa svet je še zmiraj tak kot poprej, trudno sonce sije skozi meglo, razmehčane poti spominjajo na zadnji dež, iz razoranih njiv dehti po sveži zemlji, nekdo kriči na živino in poka z bičem — nič se ni izpremenilo. V Marjetki ugasne omotica, bleda in negotova omahne v hišo. V srcu se je nekaj prelomilo, iz rane kaplja kri in zastruplja vse misli.

Ko prvič vidi Andreja, se mu zagleda v oči z vso močjo. Mož ostrmi, hoče jo nekaj vprašati, a se premisli in obrne.

Slutnja raste.

Vendar ni v njej več omotice, mrzla resnica jo je napolnila, hlad ji zre iz oči.

Iz kratkih besed in iz Andrejevega nemira je rasla slutnja v vedno jasnejše spoznanje. Vedno bolj jo je mučilo, zakaj se je oklenil prav nje. Ljubezen? Zdelo se ji je, da ne more verjeti. Hiša v Grapi je dala gospodinjo za Gornikov grunt. Odkod ta podoba? Zdaj šele se ji je zdelo vse nerazumljivo in težko. Tonče in Matevž sta se z vso pravico smejala. Pregledala sta vse s tisto preprostostjo, kot ga je polno življenje v Grapi in se jima je zdelo nekaj narobe. Ali za deklo? Težka resničnost je potrjevala misel, vendar . . . Nekaj jo je motilo. Gorniki imajo svoja pota in svoje misli. Ljudje govore o treh, štirih dekletih, ki jih je Andrej varal. Dve sta gruntarski, na desettisoče bi prinesli. Andrej se samo smeje. Zdi se ji, da je njegov smeh tisto, ki skriva preteklost. Smeh pri vsakem dogodku, pri vsaki nezgodi. Še ko je voda poplavlila dvorišče in kleti. Neka groza se skriva za tem smehom. Razločno čuti, da se za njim skriva slabotnost in neodločnost. Ljudje se čudijo in mislijo: Glejte, nobena stvar ga ne zbega! Znotraj je pa vse razbito, le skorja je še ostala, prisiljen smeh, ki odmeva na vse strani, da bi prepričal ljudi. Ko je hodil v Grapo, se je zmiraj smejal. Takrat ji je bilo prijetno. V Grapi je bilo tako malo smeha, mislila je, da je to radi strmih bregov, ki stiskajo ljudi, da jim vsaka vesela misel umre v prestrašen pogled ali v trpko besedo. Andrejev smeh je prinesel sonca, nikdar ni ugasnil, čeprav ni mogel omehčati ne očeta ne Tončeta, še manj pa Matevža. Ta smeh, smeh . . . Marjetka se še bolj pogreza v bridke slutnje.

Nekoč se ne more vzdržati. S tresočim se glasom se je zarila vanj, kako je z govoricami.

»Beži, beži!« se je zasmel. Razločno je čutila, da je njegov smeh tak, da bi morala pobledeti in se stresti od groze.

»Pa če je res?« je trepetala.

»Misliš?« je nenadoma ugasnil njegov smeh. Oči so mu zago-rele, pogledal je vanjo, nato se obrnil. »In če prav bi bilo res, kaj to tebe briga? Prišla si iz Grape na grunt in molči!«

Marjetka je osupla strmela vanj. Videla je bled, čudno spačen obraz s trepetajočimi očmi. Udarilo jo je, da se ji je zameglilo pred očmi, sunkoma ji je omahnila glava.

»Andrej!«

Spet je čula tisti znani smeh, nato so se zaprla vrata, težki koraki so ugašali po stopnicah.

Morala je sesti.

Čez hrib je padala zadnja svetloba zahajajočega sonca in se odbijala v velikem ogledalu sredi sobe. Drugače je bila soba temna, tako temna da jo je obšel strah. Tema v Grapi je topla in domača, v tej hiši je mrzla, tuja. Ni mogla doumeti, kaj se ji je pravzaprav razjasnilo. Brez misli je pogledovala skozi okno, vas je gorela v soncu, vozovi so ropotali po cesti, po vrtovih se je budilo cvetje. Razvese-lila se je kot otrok.

»Glej no, kako bo lepo. Prav pred oknom bo cvetela češnja.«

Skušala je uganiti, če bo kmalu. Da, še dober teden in bo za-dišalo. Čez polje se vije cesta, za Faro se umakne pod hrib in se ziblje čez klance. Tam gredo ljudje proti Grapi. Tudi v Grapi bo kmalu vse v cvetju.

Po glavi ji šumi. Nekaj jo strese, telo ji vztrepeta od hladnega spomina. Praznota, praznota . . .

Nekje na dvorišču odmeva Andrejev smeh . . .

Marjetka se zgrudi na posteljo, zakrije obraz z rokami in zaihti.

V sobi trepetata zadnja svetloba večernega sonca.

V Grapi je mir, v Grapi je pomlad. Zdaj pa zdaj preseka tišino Matevžev glas, ko kriči nad voli. Enolično vlečeta oralo. Tonče po-maga. Razgreta fanta orjeta bregove. Skopala sta jarke, voda ne bo več odnašala zemlje, odslej bo drugače. Tista misel, da je nekje v svetu napaka, ju še ni zapustila.

»Obrni, Tonče!«

Tonče obrača, Matevž dviga ročice.

»Dobro bo!«

»Dobro!«

Iz zemlje se dviga soparica. Puštalar in Petron stojita na koncu njive in si nekaj dopovedujeta.

V Grapo sije sonce.

Nihče ne pomisli na Poljano.

Mogoče Matevž. Zamišljene oči se večkrat dvignejo čez bre-gove.

»Hi, sivec!«

Matevž se upira z vso silo v ročice. Globoko, globoko bi rad zarezal, da bi se nekaj izpremenilo . . .

(*Dalje prihodnjič.*)

Dora Kosova:

POJD'MO NA ŠTAJERSKO

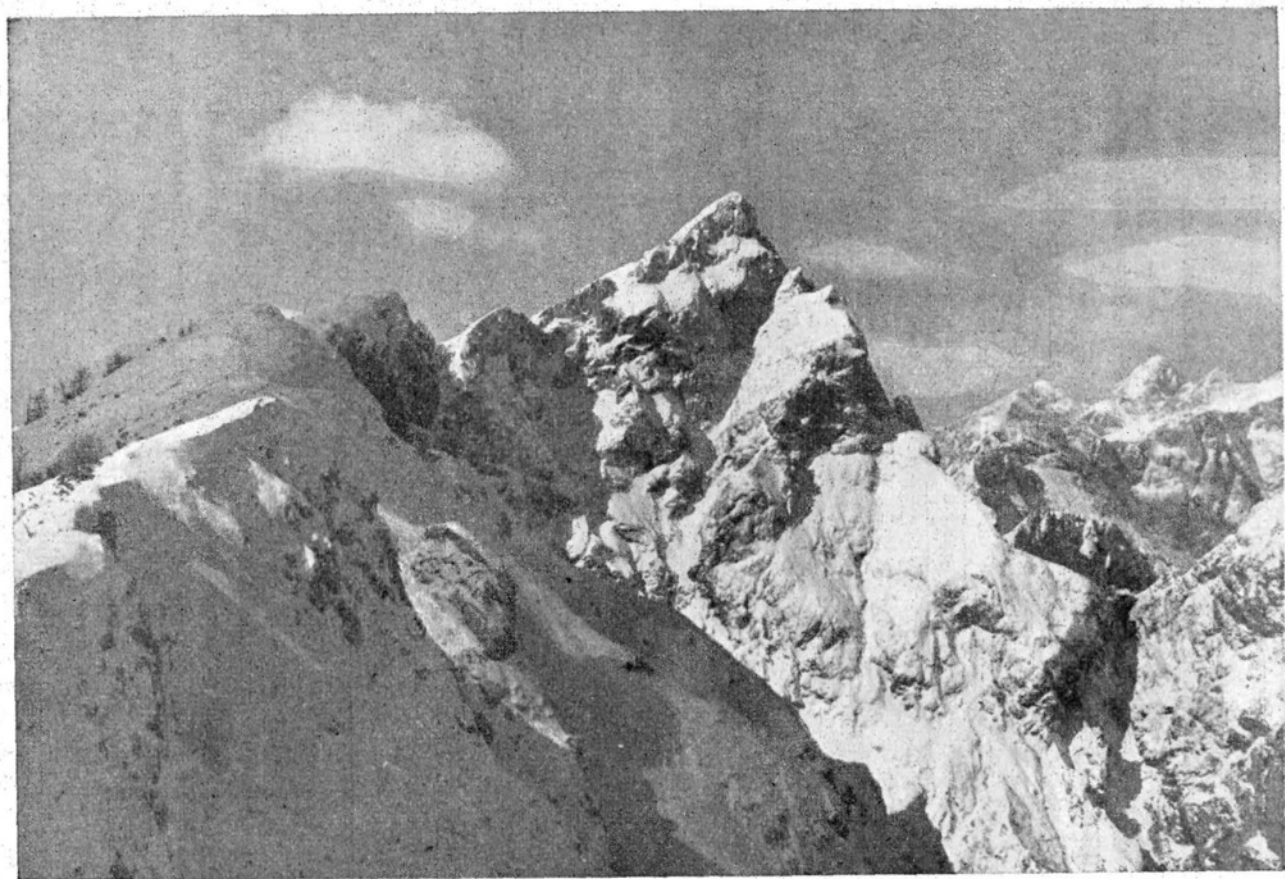
(*Konec.*)

Vreme nama je bilo zelo naklonjeno in brez zamude sva dospela v Polzelo, od tu sva pričela »zavzemati« Goro Oljko, ki je znana božja pot. Ta pa je nama dala precej popra, čeravno ni ne strma, ne visoka. Zapeljive rdeče jagode in borovnice so naju motile, da nisva mogla naprej. Sonce je neusmiljeno žgalo in najina dobra volja je kopnela kakor pomladanski sneg. Toda vrh sva le dosegla po treh urah. Po dežju je bilo ozračje čisto kakor steklo, zato je bil razgled po Štajerski deželi očarujoč. Kakor na dlani sva imela pred seboj vso Savinjsko dolino. Nad Ljubnim se dviguje prijazen vrh Golte, nadalje Plešivec, Urška gora, v ozadju se razteza Pohorje, pod Oljko pa velik del Celjske kotline. Liki srebrna veriga se vije Savinja po dolini ob robovih gora in se izgublja tam za Celjem.

Cerkev na Oljki je zelo stara in zanimiva in ima tudi kripto. Glavni oltar predstavlja zadnjo večerjo. Kipi so v naravni velikosti in razvrščeni v polkrogu za tabernakljem. Leta 1932. na predvečer praznika sv. Cirila in Metoda je zgorela cerkvena streha in leseno ogrodje obeh zvonikov. Oljka je priljubljena izletna točka, posebno Celjani jo radi obiskujejo. Tako priča vsaj spominska knjiga, ki jo hrani cerkovnik, pri katerem sva tudi prenočila.

Zjutraj sva ob štirih odšla v Polzelo na postajo. Jutranji zrak nama je prijetno polnil pljuča, ko sva hitela navzdol skozi gozdove in rosne trate v dolino. Ptički so peli jutranji pozdrav in veselo sva vriskala v božji dan. V Polzeli sva sedla na vlak, ki naju je potegnil v Celje, prav ljubko mestece, ki ima mnogo zanimivosti. Leži ob medvodju Savinje in Voglajne. Mesto obkrožajo prijazni grički in vinske gorice: Sv. Jožef, Miklavški hrib, Lisce in stari grad, mogočna priča slavnih Celjskih grofov.

Najzanimivejši stavbi mesta sta župna cerkev in muzej. Župna cerkev je gotška stavba. Najbolj zanimiva je kapela Celjskih grofov z gotično »Pieta« nad oltarjem in z nagrobnima spomenikoma brižinskega škofa Hermana in And. Hohenbarterja

Ojstrica.

Foto J. Kajzel.

iz 15. stoletja. Tudi na zunanjih stenah cerkve je vzdanih mnogo spomenikov. V muzeju hranijo mnogo spomenikov na staro rimsko Celje.

Po ogledu mesta sva si privoščila kopanje v Savinji, nato sva se vzpela na stari grad. Od tu je najlepši razgled po celjski okolici. Z gradu sva krenila skozi Hudičev graben na Celjsko kočo pod Tolstim vrhom. Ob gramofonu in radiu sva v prijetni družbi prebila večer.

Oskrbnica v Celjski koči se nama je najbolj prikupila z izborno kavo, ki nama jo je pripravila za zajutrak. Po zajtrku sva odšla v Laško. Vso pot so naju motile pravkar dozorele češnje. Pa ne mislite, da sva si jih privoščila, o ne! Kar je bilo dosegljivih, so bile že vse obrane — torej?

V Laškem sva preizkusila Savinjo, če je prav tako mokra kakor v Celju in sva ugotovila, da se ni prav nič izpremenila. Važna ugotovitev, kaj ne!

Ko sva se naužila sonca in vode sva ravno opoldne namerila pot mimo Laških Toplic in Hude Jame proti Mrzlici. Pot naju je vodila skozi Sp. Rečico mimo kmeta Igrišnika. Nad Zalesnikovo kmetijo sva dospela na Kriško planino, od tu pa precej strmo do Doma na Mrzlici, ki stoji na planjavi med obema vrhovoma Mrzlice. Razgled z Mrzlice je nepopisno lep. Pod seboj zreš velik del slovenske zemlje: Šmohor, Lisca, Gorjance, Kum, rudarska revija Hrastnik in Trbovlje, Sveto goro, Sveto planino, Menino planino, Savinjske Alpe, Raduho, Peco, Oljko in vso Savinjsko dolino od Letuša do Žalca.

Sonce se je že precej nagnilo k vrhovom gora, ko sva preko grebenov in vrhov hitela na Sveto Planino, kamor sva dospela že v mraku. V dolini so se že prižigale svetle luči, na nebu so jim prijazno odzdravljale jasne zvezde. Deset ur hoda nama je pripravilo prijeten počitek, da sva kljub trdemu ležišču prav sladko zaspala. Veter nama je skozi razpoke pel prijetno uspavanko.

Zjutraj me je zbudilo glasno petje. Zdramim se. V sobo je že sijal beli dan, pod oknom pa je zadonela glasna in krepka pesem »V hribih se dela dan«, sledila ji je moja najljubša »V dolini tihi selo je« in »Stoji v planini vas«. Pozneje sem zvedela, da je pevski zbor iz Tr tukaj na izletu in midva sva bila hvaležna poslušalca tega koncerta.

Po sv. maši sva doživela spet nekaj, kar me še danes pripravi v dobro voljo, ako se spomnim na to. Po kosilu sva se odpravila da bi odšla, kar pristopi k bratu mlad fant in pravi: »Dovolite gospod, sem pevovodja društva iz Tr . . . in se vam v imenu vseh pevcev zahvalim za pijačo, ki ste jo poklonili našemu zboru.« Brat je zijal od začudenja in predno se je zavedel sem ga prehitela: »Oh, malenkost, zelo lepo ste zapeli!« Z udanim poklonom je odšel. Brat pa še vedno ni mogel razumeti, kaj to pomeni. Komaj sem mu dopovedala, da nisva smela dopustiti, da bi se vrli pevovodja tako blamiral. Zatem sva hitro odšla, ker če bi se pomota zapazila, nama ne bi bilo prav prijetno. Bil pa je zelo hud name in po poti navzdol sva se vadila v molčanju.

Ko sva zadnjikrat odprla svoje nahrbtnike, ki so že precej izgubili na svoji teži in obilnosti, se mi je zgodila huda nesreča, najhujša izmed vseh (kar se jih je zgodilo) na našem »romanju«. Sedela sva na precej strmem pobočju, pod nama zaraščen gozd. Izvlečem še zadnji štrukeljček, ki sem ga hranila brez bratove vednosti in ga položim na prtič na travi. Ne vem, ali sem bila nerodna, ali je Bog kaznoval egoizem? Naj bo že kar hoče, eno je gotovo: štrukeljček se je zakotalil po bregu

navzdol in izginil daleč doli v gostem grmovju. Obsedela sem na mestu in od presenečenja nisem mogla do besede, moj ljubeznivi bratec pa je takoj razumel, kaj se je zgodilo in takoj prekinil molčanje. Smejal se mi je tako škodoželjno in mi privoščil nesrečo češ, kazen božja.

Molče sva nadaljevala pot do Zagorja, kjer sva stopila v vlak in se peljala proti Ljubljani. Monotono so udarjala kolesa po tračnicah in zdelo se mi je, da ponavljajo vedno: domov, domov ... Zdaj, ko sem bila že blizu doma, sem se šele zavedela, da je dom tisti, ki mi napravlja življenje prijetno in mi daje pobude za poznejše preizkušnje. Po svetu hoditi je takrat prijetno, če človek ve, da se bo v gotovem času spet vrnil domov. Še vedno se uveljavlja pregovor: Povsod je lepo, doma najlepše.

Ž E N A I N D E L O

R. Smersu:

NOV DRUŽABNI RED IN ŽENA

V gospodarstvu in sploh v družbi danes ni pravega reda. To nam dokazuje silna brezposelnost, ki vlada po vsem svetu, dokazuje krivična porazdelitev bogastva, ki se kopiči v rokah maloštevilnih ljudi, dočim množica trpi revščino, dokazujejo številne, pa brezuspešne mednarodne konference, dokazuje ogromno tekmovanje v oboroževanju. Vsepovsod se gode nepopisne krivice: ječanje proletarcev, kakor pravi Pij XI., vpije z zemlje k Bogu.

Na prelomu dveh dob živimo; živimo namreč v času, ko se snuje nov družabni red. Stojimo pred kopico nalog, ki nujno čakajo rešitve. Ali naj slovenska žena samo stoji in gleda? Ali ji novi čas ne nalaga nobenih novih nalog?

Veliko je poslanstvo žene. Pri preoblikovanju človeka in družbe je sodelovanje žene nujno potrebno. Žena mora postati posredovalka srčne kulture, žena mora svet na novo prepojit s čuvstvom ljubezni do bližnjega in iztrgati sovraštvo iz src vseh ljudi in vseh narodov. Žena mora človeštvo notranje pripraviti za nov družabni red. Družabna obnova pa brez duhovne preroditve, brez obnove krščanskega duha biti ne more; če ne, bodo vsi poskusi zaman in se bi gradila vsa stavba novega družabnega reda ne na skalo, ampak na sipki pesek.

Pij XI. pravi v svoji znameniti okrožnici »Quadragesimo anno«: »Človeško družbo bo ozdravila samo obnova krščanskega življenja in krščanskih ustanov.« Dočim bomo prepustili možem, da se bavijo z obnovo ustanov, pa je dolžnost žena, da posvete svoje moči obnovi krščanskega življenja.

Žena naj gleda na to, da se gospodarsko življenje pokristjani, da se ljudje odkrito in iskreno vrnejo k evangelijskemu nauku. S tem bo ustvarjena podlaga za nov, popolnejši red. Popoln pa je tisti red, ki ga glasno in vneto oznanja Cerkev in ki ga zahteva tudi prava pamet, namreč, da se vse naravnava na Boga kot na prvi in zadnji smoter vse ustvarjene dejavnosti in da se vse ustvarjene dobrine smatrajo zgolj za sredstvo, ki naj jih človek toliko rabi, kolikor vodijo k zadnjemu smotru.

Pri vsem prizadevanju, da se ustvari nov družabni red, bo morala imeti poseben delež — ljubezen. Seveda ljubezen ne more nadomestiti dolžne in pregrešno odrekane pravičnosti. Toda le ljubezen more zediniti srca in združiti duhove.

In kdo bo v srcih zbeganega in obupajočega človeštva vžgal ljubezen, vzbudil čut pravičnosti in čut bratstva? Ali ne žena? In ali ne tudi slovenska žena?

Brez sodelovanja žene ne bomo dosegli obnove družabnega reda. Zato se slovenska žena dobro zavedaj svojega velikega poslanstva. Zato stori tudi ti svojo dolžnost vedno in povsod in po svoji najboljši moči.

NAŠE VAJENKE

Poglavje o naših vajenkah postaja vedno bolj žalostno. Naša javnost pa posveča temu vprašanju vse premalo pažnje. Vajenke so pri nas izpostavljene največjemu izkoriščanju; določil socialne zakonodaje ne upošteva skoraj nihče. Zato pa so resne ugotovitve in statistike, — ki so sicer silno redke, — vedno hujše, vedno poraznejše, vedno obupnejše.

Predvsem moramo poudariti, da pri nas število vajenk nenaravno narašča in je že doseglo tako stopnjo, da se moramo s skrbjo vprašati, kam bomo s tolikimi pomočnicami, ko jih je že sedaj ogromno število brez posla ali pa zaposlenih za beraško plačo. Večina mojstrov dela danes samo z vajenci in vajenkami. To pa je za naše gospodarsko in sploh narodno življenje silno škodljivo, in je skrajni čas, da se tu napravi red. Število vajenk naj bo v pravem razmerju s številom pomočnic.

Drugo, kar opažamo, je, da uporablja večina mojstrov in mojstric svoje vajenke za najrazličnejša dela. Tako n. pr. morajo biti vajenke pestunje, dekle, so-barice, kuharice, vrtnarice — z eno besedo: delati morajo vse, samo tega ne, česar

bi morale. Nič čudnega, če se resne in moderne mojstrice pritožujejo, da mlade pomočnice ničesar ne znajo. S pomivanjem, ribanjem in pestovanjem se je pač nemogoče naučiti krojaške obrti!

Veliko zlo obstaja tudi v tem, da starši ne vedo, katere obrti so prenapolnjene s pomožnim osebjem in v katerih bi se še dala dobiti zaposlitev. To vprašanje bi moralo biti do zadnje potankosti izvedeno, da se ne bo dogajalo to, kar so ugotovili v Nemčiji in kar velja gotovo tudi za nas, da opravlja le 29% vajencev po končani učni dobi poklic, za katerega so se pripravljali. Seveda mora to vprašanje vzeti v roko javna oblast.

Poglavje zase je delo vajenk v sezonskih mesecih. Tedaj morajo delati vajenke do 11. ali 12. ure ponoči. Poznamo slučaje, ko se vajenkam ni dovolilo ne kósiti, ne večerjati, čeprav so delale blizu doma. Ob kruhu in vodi so delale trdo v noč. Marsikje se dela celo v nedeljo dopoldne. In vse to traja tri leta, ne da bi se kdo nad tem razburjal. Zato pa vidimo, da vajenci in vajenke telesno in duhovno propadajo. Ugotovilo se je, da so 17letni vajenci povprečno 10 cm nižji in 9 kg lažji od 17letnih dijakov. Od 100 mladih oseb, ki jih umre za jetiko, je 69 vajencev in mladih pomočnikov!

Sedaj pa še besedo o nedeljskem pouku v nadaljevalnih šolah. Nedeljski pouk je bil do zadnjega pri nas le izjema. Danes pa hočejo to stanje poslabšati. Nova uredba o nadaljevalnih šolah predvideva namreč tudi nedeljski pouk, kar pa se protivi zakonu o zaščiti delavcev, ki predpisuje, da mora imeti vse pomožno osebje — torej tudi vajenke in vajenci — vsak teden 36 ur popolnoma prostega časa na razpolago. Pa ne glede na to določilo, moramo kot katoliki odločno protestirati, da se krši Gospodov dan in da se našemu delavskemu naraščaju ne da prilike, da opravi svoje verske dolžnosti in ga s tem naravnost naganja v revolucionarne marksistične vrste.

Vajensko vprašanje je potrebno takojšnje rešitve!

PODPORE OB BOLEZNI

V zadnji številki našega lista smo si ogledali vprašanje, kdo mora biti zavarovan pri Okrožnem uradu za zavarovanje delavcev in pri Pokojninskem zavodu za nameščence. Danes pa si hočemo ogledati, kakšne koristi ima zavarovanec od zavarovanja in sicer predvsem od bolezenskega zavarovanja, ki ga izvaja Okrožni urad.

I. PODPORE ZA ČLANE IN ČLANICE.

Član okrožnega urada ima, če oboli, pravico zglasiti se pri svojem pristojnem zdravniku, ki ga mora sprejeti v *brezplačno zdravljenje* oziroma — če je bolezen težje narave — napotiti v *bolnišnico, zdravilišče ali okrevališče*. Če član tako zboli, da ne more k zdravniku, sme pozvati uradnega zdravnika na svoj dom in ta ga mora brezplačno obiskati in odrediti potrebno zdravljenje.

Drugo, do česar ima član pravico, so *zdravila in zdravilni pripomočki*. Oboleli član ima pravico dobiti brezplačno zdravila za zdravljenje svoje bolezni. Zdravila in zdravilne pripomočke predpiše zdravnik in jih dobi član v lekarni.

Tretja — morebiti najvažnejša — podpora pa je *hranarina*, t. j. denarna podpora za čas bolezni. Hranarino dovoljujejo uradni zdravniki onim članom, katerih

nesposobnost za delo traja nad 3 dni. Hranarino plačuje okrožni urad tedensko za nazaj. Višina hranarine je odvisna od višine zavarovanega zaslužka in sicer znaša $\frac{2}{3}$ zavarov. zaslužka. Po zaslužku uvrščamo namreč delavce v 12 mezdnih razredov. V 12. mezdni razred spadajo n. pr. vsi tisti, ki zaslužijo 48 Din na dan.

Ob porodu pa prejme zavarovanka *porodniške podpore*, ki pa so različne z ozirom na dobo članstva; in sicer dobi zavarovanka, ki je bila zadnje leto, preden je poslednjič pristopila k Okrožnemu uradu, zavarovana najmanj 6 mesecev ali pa neposredno pred porodom nepretrgoma vsaj 90 dni, babiško pomoč ali potrebno nego v bolnišnicah oziroma porodnišnicah za dobo 14 dni. Ona članica pa, ki je bila v zadnjem letu pred porodom zavarovana vsaj 10 mesecev ali v zadnjih dveh letih vsaj 18 mesecev, ima pravico do babiške pomoči oz. porodnišnice ter še do podpore za opremo deteta, do porodnine in do podpore za hrano deteta (dojnine). Da dobi porodnica vse te podpore, se mora pravočasno t. j. takoj po izstopu iz dela ali približno dva meseca pred porodom javiti pri uradnem zdravniku.

Okrožni urad nudi zdravnika, zdravila in hranarino za čas 26 tednov. V primeru pa, da je bil bolni član v zadnjem letu pred obolenjem zavarovan vsaj 6 mesecev, ali v zadnjih dveh letih vsaj 12 mesecev, ima pravico zdraviti se 52 tednov.

Za podaljšanje podporne dobe od 26 na 52 tednov je treba vložiti na Okrožni urad prošnjo.

II. PODPORE ZA SVOJCE.

Zakon o zavarovanju delavcev pa ne daje bolezenskih podpor samo članom in članicam Okrožnega urada, ampak tudi njihovim svojcem. Za svojce je smatrati ženo, otroke, starše, deda, babico, vnuke, brate in sestre zavarovanega člana. Ti svojci pa dobe bolezenske podpore le, ako izpolnjujejo dva pogoja: da žive namreč z zavarovancem v skupnem gospodarstvu in nimajo lastnih, zadostnih dohodkov za preživljanje.

Svojci pa ne dobe istih podpor, kot člani, ampak nekoliko manjše, in sicer imajo pravico do brezplačne zdravniške pomoči, zdravil in zdravilnih pripomočkov za dobo 26 tednov, toda samo, dokler ima tudi zavarovani član pravico do podpore. Dočim ima član pravico zdraviti se v bolnišnici 26 tednov, se more svojec na račun urada zdraviti le 4 tedne. Tudi nimajo svojci pravice do zdravljenja v zdraviliščih in okrevališčih.

Pač pa imajo svojci ob smrti člana pravico do *pogrebnine*. Pravico do pogrebne ima predvsem žena, če pa te ni, ostali svojci, ki so poskrbeli za pogreb.

Poleg teh podpor ima žena zavarovanca pravico tudi do *porodniških podpor* in sicer dobi ob porodu babiško pomoč oziroma 14 dnevno zdravljenje v bolnišnici ali porodnišnici ter podporo za opremo deteta v znesku Din 150.—. Do teh podpor pa ima pravico le tedaj, če je bil mož zavarovanec v zadnjem letu pred porodom najmanj 10 mesecev član Okrožnega urada oziroma v zadnjih dveh letih njmanj 18 mesecev. Te podpore dobi žena tudi po smrti zavarovanca, če je porodila v roku 5 mesecev po njegovi smrti in če si je zavarovanec pridobil pravico do njih, ko je bil še pri življenju. Seveda se mora tudi žena zavarovanca pravočasno zglositi pri uradnem zdravniku.

VPRAŠANJA IN ODGOVORI

Invalidnina. I. Ž. in P. vprašuje: Moj mož je 75% invalid. Prosim pojasnila, kolik sme biti postranski zaslužek za takega invalida, da mu invalidnine ne prikradjajo. Slišim da bo invalidnina sploh ustavljena.

Odgovor: Po § 11. invalidskega zakona imajo pravico prejemati invalidnino vsi siromašni vojni invalidi, in sicer dobe invalidi, ki so zaposleni pri posameznih oblasteh polovico invalidnine v času, dokler so zaposleni v tej službi. Invalidi pa, ki so zaposleni v državni službi, ne dobe invalidnine toliko časa, dokler so v tej službi. Zaposlenost v privatni službi pa dopušča invalidni zakon v polni meri in ima torej invalid brez škode za svojo invalidnino pravico do postranskih zaslužkov v privatnih podjetjih. Seveda pa mora biti invalid siromašen t. j. letni davčni predpis ne sme presegati Din 120.— V ta davčni predpis pa se ne vštevajo uslužbenski davek. — Da bi se invalidski zakon tako spremenil da bi se invalidnina ustavila, pa ni verjetno.

Strokovna organizacija. M. K. iz M. piše: Zadnji čas je mnogo govora o strokovnih organizacijah in tudi nam — delavcem — mnogo govore o tem. Ali imajo za nas strokovne organizacije kak pomen? Kakšno stališče naj zavzamem k tem organizacijam kot katoliška delavka?

Odgovor: Naš list je v eni letošnjih številkih že povedal svoje stališče o tej stvari. Naj ga ponovno naglasimo: Strokovna organizacija ima nalogo, da se bori za gospodarske, socialne in kulturne koristi svojega članstva in nameščenstva sploh. Če se danes o strokovnih organizacijah mnogo govori, je to dokaz da se delavstvu in nameščenstvu dobro ne godi, da se kršijo njune pravice, da je potrebna borba za njihove koristi. In ker se danes delavkam dogajajo prav posebne krivice, ima strokovna organizacija tudi za delavke velik pomen. *Jasno pa je, da spada katoliška delavka in nameščenka v katoliško strokovno organizacijo.* Strogo katoliško usmerjena organizacija nudi jamstvo, da se bo uspešno in prav borila za koristi delavnega ljudstva in da bo pravilno vzgajala svoje članstvo. —

Podpore pri Borzi dela. A. Z. iz J. vpra-

šuje: Ali imajo tudi žene — delavke in nameščenke — pravico do podpore pri Borzi dela in koliko znašajo te podpore? Kaj je treba storiti, da se pride do podpor?

Odgovor: Tudi delavke in nameščenke imajo pravico do podpor, ki jih daje Borza dela in sicer imajo pravico do redne podpore pod pogoji: biti morajo brezposelne ter najmanj sedem dni prijavljene pri borzi dela; dalje morajo biti v zadnjem letu najmanj štiri mesece ali v zadnjih dveh letih najmanj 8 mesecev zaposlene v zavarovanju zavezanem delu in so morale plačevati prispevke za Borzo dela ter ne smejo imeti zadostnih lastnih dohodkov. Redna podpora znaša samski delavki Din 10.— na dan.

Dalje imajo brezposelne delavke pravico do potne podpore za potovanje na kraj, kjer je verjetnost, da bodo dobile delo. Zato je potrebno predložiti Borzi dela overljeno delavsko knjižico.

Pa tudi do izredne podpore imajo brezposelne delavke pravico, ako so redno podporo že izčrpale ali pa tudi tedaj, ako radi prekratkega zavarovanja nimajo pravice do redne brezposelne podpore. Za samsko delavko znaša ta podpora največ Din 150.— Kdor hoče te podpore dobiti se mora takoj, ko postane brezposelen, zgledati pri Borzi dela in predložiti delavsko knjižico in potrdilo od županstva o brezposelnosti.

Delavci in nameščenci. J. Č. iz K. vprašuje: Zakaj delate v svojih odgovorih razliko med delavci in nameščenci, ko so delavci vendar tudi nameščeni in torej nameščenci, in kje je ta razlika utemeljena?

Odgovor: Razliko dela obrtni zakon in je ta razlika zgolj pravne narave. Druge razlike ni. Saj smo vsi delavci, pa najsi dajemo svojo duševno ali telesno moč v najem proti plačilu. Obrtni zakon pa dela razliko v glavnem radi različnih pravic, ki jih imajo delavci in nameščenci. Delavci n. pr. nima pravice do plačanega dopusta, zakoniti odpovedni rok znaša zanj le 14 dni, dočim znaša za nameščenca od 6 tednov do 6 mesecev, odpravnine za delavca ne obstojijo i. t. d. Delavci po obrtnem zakonu so vsi tisti delojemalci, ki opravljajo podrejene posle obrtnega ali drugač-

nega značaja ter vajenci. Nameščenci pa je tisto trgovsko in ostalo višje pomožno osebje, ki vrši višja oziroma važnejša opravila in sicer trgovskega, višjega netrговskega ali pisarniškega značaja v obrtnih ali pa ostalih obratih. Običajno imajo nameščenci višjo izobrazbo, toda zakon tega ne zahteva, zahteva le odgovornejše delo.

PO SVETU

PROSTOVOLJNO DELO ZA DEKLETA V NEMČIJI

Ne bo odveč, če si na kratko ogledamo novi nemški zakon o prostovoljnem delu za dekleta.

Namen zakonodajalca pri proglasitvi tega zakona je bil, da se nemška ženska mladina vzgoji za bodoče gospodinje in matere ter da se vzgoji za izvrševanje raznih poklicev v obrtnih, trgovskih in poljedelskih obratih.

K prostovoljnemu delu se sprejemajo dekleta v starosti od 17 do 25 let, ki so postale brezposelne in ona, ki po šolah že dve leti čakajo na zaposlitev. Sprejemajo

se tudi abiturientke in visokošolke, toda teh ne sme nad 20% od celokupnega števila deklet v posameznih zavodih za prostovoljno delo. Država bo vzdrževala ta dekleta 26 tednov, v izrednih slučajih tudi 52 tednov.

Za vzgojo in delovanje teh deklet se ustanove troje vrst zavodov: V neposredni bližini mesta se ustanove zavodi za gospodinjstvo in socialno delo. Dekleta bodo tu vršila in se izobraževala v vseh gospodinjskih delih, tudi za delo na vrtu. Dalje se bodo vadile v teh posameznih domih za praktično karitativno delo, vzgojo otrok, itd. V posameznih takih domovih sme biti do 50 deklet. — Na deželi pa se ustanove podeželski zavodi za prostovoljno delo. V teh se bodo podeželska dekleta vadila v vseh poljedelskih in sploh gospodarskih delih. V teh zavodih sme biti največ 30 deklet. Tretja vrsta zavodov bodo zavodi za pomoč novonaseljencem. Na novo naseljenih predelih se bodo ustanovili mali zavodi, v katerih bo po 10 do 20 deklet, ki se bodo izučile in bodo nato pomagale novonaseljencem v vseh potrebnih primerih v domačem gospodinjstvu in na polju.

Na ta način namerava Nemčija odpraviti brezposelnost med žensko mladino. —

K O L O D V O R S K I M I S I J O N

LETNO POROČILO DRUŠTVA ZA VARSTVO DEKLET

(Konec.)

Ker ima društvo po svojih pravilih § 2. skrbeti tudi za delo svojim varovankam, je otvorilo v imenovanem zavetišču tudi posredovalnico za službe in sicer 1. oktobra 1933. Vendar je v posredovalnici stalno več deklet, ki čakajo na službo, kakor pa gospodinje, ki vprašujejo zanje. Tako je mogla posredovalnica do sedaj preskrbeti komaj 1/3 deklet službe.

Vsi važnejši in daljši razgovori in nasveti so se izvršili v pisarni Kolodorskega misijona. Brez števila prošenj za preskrbitev služb je prišlo v to pisarno. Pisala so tudi razna dekleta, ki so potrebovala pravne zaščite, zlati pa nezakonske matere, da jim je društvo pokazalo pravno pot za nezakonskega otroka. V vseh teh primerih je radevolje in z veliko ljubeznijo sodeloval pravni zastopnik društva dr. Krek.

V pisarno se je steklo tudi mnogo pisem sorodnih organizacij iz inozemstva, ki so prosile društvo pomoči, zlasti pa varstva in spremstva po Kolodvorskem

misijonu. Društvo samo pa je tudi v 29 primerih stopilo z inozemstvom v stik glede pomoči. V isti namen je izdalo društvo priporočilne karte za potnice, ki odhajajo v tuje kraje, po katerih jih Kolodvorski misijoni v drugih državah spoznajo in jim nudijo pomoč.

Pisarna je s Kolodvorskim misijonom pomagala tudi številnim tujcem, od katerih je bilo iz Avstrije 6, iz Nemčije 13, iz Francije 6, iz Italije 6, iz Romunije 3, iz Čehoslovaške 2, iz Madžarske 2, iz Amerike 1, iz Rusije 1. Prav tako je bilo tudi med prenočevalkami v zavetišču poleg Slovenk tudi: 4 Hrvatice, 1 Srbkinja, 3 Avstrijke, 2 Nemki, 4 Italijanke, 1 Poljakinja. Po veri so bile varovanke po večini katoličanke, vmes pa 3 protestantke, 1 mohamedanka, 2 pravoslavni, 1 židinja.

Pisarna je vzdrževala stike s centralo v Švici, pa tudi s sorodnimi organizacijami v Zagrebu, Beogradu, Skoplju, Splitu in Sarajevu, delo pa je vezalo ljubljansko društvo prav tesno z mariborskim.

Naslove teh sorodnih organizacij je društvo že večkrat objavilo po časopisih, pa jih tudi že sporočilo inozemskim društvom te vrste, ki jih večkrat potrebujejo, kadar pošiljajo svoje varovanke v te kraje. Vse podrobnejše delo v prilog društva, ki mu je seveda pomoč dekletom najvažnejša skrb, se bo pa dala razpresti šele tedaj, kadar bo imelo društvo po vseh večjih krajih, najbolje pa v vsaki župniji svojo podružnico.

Razen tega je pisarna vzdrževala pismene stike z Nemčijo v 10 primerih, s Švico v 8, z Avstrijo v 4, z Belgijo v 2 primerih. Poleg vseh navedenih pisem pa izkazuje društvo za varstvo deklet še 281 števk došlih in odposlanih pisem.

Zelo primerno je, da je Kolodvorski misijon s pisarno v istih prostorih kakor uprava Vigredi. S tem je v premnogih slučajih delo poenostavljeno, zlasti ker se je uradnica uprave Vigredi povsem vživela v delo Kolodvorskega misijona in prav pridno pomaga.

Društvo samo je pod varstvom Matere božje dobrega sveta, ki je zaščitnica vseh katoliških društev te vrste. Društveni praznik društvo slovesno praznuje 26. aprila.

Društvo ima po sedanjem stanju 88 rednih, 54 izrednih, 11 ustanovnih in 16 delavnih članov, ki so se pa v zadnjem času zmanjšali za dve članici, ki sta se odločili za redovni poklic.

Odbor je imel 36 rednih in 1 izredno sejo, v katerih je razpravljajal o vseh tekočih zadevah, pa tudi razmišljal, kako bi v očigled rastočega dela mogel vse to opraviti. Vsi važni sklepi odbora so izvršeni, v kolikor je to možno z delom odbora, mnogo načrtov in predlogov pa je ostalo neizvršenih, ker je pač društvo v prvem letu svojega življenja storila, kolikor je v danih razmerah moglo; zanaša pa se na dobrohotno sodelovanje sorodnih organizacij in osebnosti, ki imajo srce za ženstvo, ki je nujno potrebno vsestranskega varstva in pomoči.

Težko vprašanje je bilo ves čas društvenega dela vprašanje odpuščenih kaznenk. V zatišju poboljševalnice ali kaznilnice v Begunjah se jim ni treba boriti z življenjskimi težavami in zapeljevanji, ki jih zagrabiyo takoj prvi dan po prihodu v javno življenje. Prav nič čudnega, ako tem niso kos in zaidejo zopet na slaba pota. Na ta način pa so vsa leta, prebita v poboljševalnici ali kaznilnici zanje popolnoma brez pomena, ker so brez uspeha. Zato bi bilo v tem oziru nujno potrebno, da se po

prestani kazni nudi odpuščenim kaznjenkam primeren pouk za življenje in resnično vzgoja sanj.

Drugo težko vprašanje je: kam s padlimi dekleti? Ko se ba začel izvajati § 12. zakona o pobijanju spolnih bolezni, je očitvidno, da bodo dekleta, ki so se vdala cesti in nemoralnemu življenju, spravili najprej v bolnišnice, odtod pa v domovinske občine, kjer bodo, morebiti ozdravljene na telesu, a še vedno bolne v moralnem oziru, kvas za vse dotične kraje, kar pomeni grozečo nevarnost za mladino tistega kraja. Nujno potrebno je, da se ta dekleta zbero v pošesbnih zavodih, kjer bi jih v več let trajajočem vzgojnem in učnem delu bilo morebiti možno pridobiti za resno in pošteno življenje. V teh zavodih naj bi se tudi naučile tistega posla, ki jim je najljubši in najprimernejši ter bi s tem znanjem opremljene postale zopet koristni člani človeške družbe. Seveda pa je to vprašanje združeno z velikimi gmotnimi žrtvami, ki jih privatna ustanova, kakor je naše društvo, na noben način ne zmore. Skupno z javnimi napravami pa bi se dalo vsaj za prvo silo nekaj urediti.

V svrhu varstva deklet je društvo nasloвило tudi več vlog, kakor na prosvetno upravo banske uprave, na razna karitativna društva, pa tudi na številne privatnike, v katerih je prosilo deloma moralne, deloma gmotne opore. Z ozirom na gmotno stran bo poročala blagajničarka, glede moralne strani pa lahko ugotovimo, da se društvo po svojem delu vedno bolj uveljavlja in ga upoštevajo povsod, kjer pridejo z njim v stik.

Da je društvo kolikor toliko uspelo v svojem prvem letu je odbor dolžan izreči toplo zahvalo Vzajemni zavarovalnici, ki mu gre ves čas glede prostora dobrohotno na roko, Marijinemu domu, ki je brezplačno dal na razpolago dve sobi za zavetišče, kuhinji Vincencijeve konference Srca Jezusovega, ki v premnogih slučajih brezposelnim dekletom, ki so obenem tudi brez vsakih gmotnih sredstev, nudi brezplačno hrano, upravi ženskega lista Vigred in Slovenski krščanski ženski zvezi, ki je društvu dala na razpolago ves svoj inventar z uradnico vred, Karitativni zvezi, Katoliškemu tiskovnemu društvu, Novi založbi, Krščanskemu ženskemu društvu, Rafaelovi družbi, vsem ustanovnim, rednim in izrednim članom in vsem darovalcem mesečnih prispevkov, ki jih nabira požrtvovalna gospa Jerman. Društvo se zahvaljuje tudi banski upravi dravske banovine, in ministrstvu za socialno politiko in narodno zdravje za dodeljeno podporo.

Iskrena zahvala velja tudi vsem delavnim članom društva, ki so s svojim delom pripomogli k dosedanjemu razvoju in uspehom društva. Istočasno pa velja vsem članom in članicam, podpirateljem in pospeševalcem društva, kakor tudi vsej javnosti iskrena prošnja, da se društva spomnijo ob vsaki priliki in mu pripomorejo do uresničitve vseh načrtov.

Posebna zahvala velja tudi železniški in policijski upravi, s katerima je društvo v stalnih stikih in dela ž njima roko v roki.

Podpirajte Kolodvorski misijon!

Mařenki Grossmann v spomin.

† V Logarjevi dolini 17. V. 1934.

Tako jasno in živahno je bilo vse njeno bitje, da je težko doumeti in verjeti, da je mogel en sam strašen udarec prekiniti to prekipevajoče mlado življenje. In vendar je in ostane resnično bridko dejstvo: z vselega izleta v lepo Logarjevo dolino jo je dobila uboga mamica mrtvo, nemo, z mirnim smehljajem na snivajočem obrazu tja v rodno hišo v Žetalah. Mařenka spi tam čisto blizu svoje domače župne cerkve v ozki jami. Kaj ti ni tesno in temno v njej, Mařenka? Ne želiš li morda, gledati v noči nad sabo zvezdnato nebo, ob dnevu cvetočo pomlad okrog sebe? Da, če bi bil grob dom tvoje duše! — Pa ni. Tvoja duša — to si ti, Mařenka — je vsa lahna, vsa svobodna, polna svežosti in lepote v neskončno lepi večni pomladi. Kako gledaš zdaj na krasote naše Savinjske doline, ki so ti tvoj predzadnji in zadnji dan izvabliale toliko vzklikov občudovanja? Kajne, Mařenka, zdaj pije tvoje oko vse drugačne lepote, a tvoja usta molče za nas — pojo pa hvalnice Gospodu, ki te je vzel od nas, dasi je vedel, kako bodo naša srca krvavela. On ve zakaj.

Zakaj smo imeli Mařenko tako radi? Kdo ne bi ljubil živahne, vedno vesele deklice, ki nikdar ni povešala glave! Z žarom radostnega poguma v temnem očesu se je lotila vsakega dela — bila je vestna, izrsta dijakinja. Kdo ne bi ljubil Mařenke, ki je bila tako skromna, dobra tako, da nam je bila dobrota pri njej nekaj samo po sebi umevnega. Tako neopaženo se je znala žrtvovati v stoterih vsakdanjih malenkostih, Kako znamo ceniti tvojo lepo dušo, Mařenka, zdaj, ko si nas zapustila! In sama po sebi nam prihaja pač globoko utemeljena misel: Vsevedni te je v svoji neskončni ljubezni poklical sredi dvojnega cvetočega majnika k sebi, ker je vedel, da bi tvoje dobro srce v svetu težko, težko ohranilo svojo rosno svežost, tvoja duša bi težko, težko ohranila svojo nedotaknjeno belino. Sicer bi bil pač dobri Bog pustil ta sveži cvet med nami premnogim v radost in blagoslov.

Tvoja vedna radost je bila odraz no-

tranjega miru in srčne dobrote. Najlepša pa je bila tvoja odkritost. — Gledali smo tvojo lepo dušo v tvojih besedah, v tvojem vedno tako ljubko naravnem vedenju. Nezasenčeno zrcalo tvoje notranjosti je sprejemalo vase vsa vsakdanja doživetja z otroškonedolžnim veseljem. Vse ti je bilo važno — zato so tvoji domači po tvojem nazornem pripovedovanju imeli točno sliko vsega tvojega dejanja in nehanja. Hotela si, da bi tudi drugi vedeli, kako so lepi in sončni tvoji dnevi. Tuintam pa se je Mařenka izrazila, da ni povsem srečna. Menda se pravega vzroka tega dejstva mlada duša ni zavedala. Slutila je pač — podzvestno vsaj, — da ta svet, ki ji je bil sicer tako lep in poln radosti, vendarle ne more utešiti neumljivega hrepenenja nezanih globin mladostne duše. To hrepenenje se ne more umiriti v tem zemskem življenju, ker je hrepenenje duše, ki je večna, po Večnem. Čutila si to, Mařenka. Pa ti je tvoj Stvarnik v pomladi življenja in sredi majniškega cvetja in petja odprl tako nenadoma vrata v svoj raj. Mařenka, ti živiš, ti se veseliš v nedoumljivi sreči in tvoje dobro srce prosi in moli za svoje drage, za vse, ki jim ob nenadnem tvojem odhodu krvavi srce. — Mařenka draga, nasvidenje!

ŽETEV

Žito zori! Pa saj je vsa leta do zdaj, tudi lani in predlani. In vendar mi je tako čudno tesno pri srcu, ko sili pod srp. —

Pot me vodi po poljanah, kjer valovi liki morje zlato klasje ter čaka roke, da ga poveže v snope in spravi domov ...

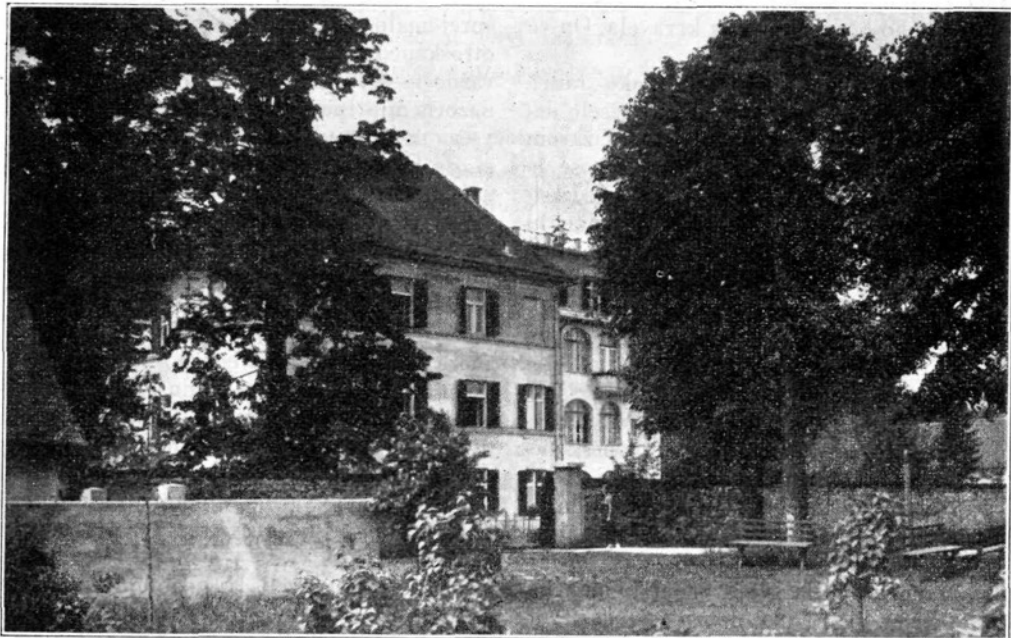
In tukaj mi je duša žalostna. — Mislím na Gospoda, ki gleda bogato žetev. Pa njegov pogled je otožen, — delavcev je malo! In srce se mi skrči bolesti, — ker delavcev ni ...

Spomin na lepe in srečne, a kratke dni mladostnih sanj, — da bom žanjica, mi je zdaj mučen — in jokala bi. Ne pride tolažilna solza, ki bi ohladila pekočo bol, ko romam med nepožetimi njivami ... Toda žito se ne briga za strto dušo, saj venomer ponavlja klic: »Pridi, žetev je velika!« — Jaz pa odgovarjam z bolečim srcem: »Ne morem ...«

KOLIKO VAS POJDE K MARIJI V PUŠČAVI?

»Slovenec« je že prinesel poziv vsem Slovencem, naj se udeležijo kongresa Kri-stusa-Kralja, ki bo v Einsiedelnu v Švici od 23. do 26. avgusta. Tem potom pa vabimo vse čislane čitateljice »Vigredi« še posebej, da bi se tudi opogumile in šle na kongres. Seveda vse ne boste šle. A vabljenе ste vse. Katera more in zmore, ta naj se dvigne! Posebej se še opozarjajo gospodične učiteljice, da bi bil tole zanje kaj primeren počitniški izlet. Novo šolsko leto boste pričele in nadaljevale mnogo bolj pogumno, ko se boste ravno ped njegovim začetkom vrnile pokrepčane in poživljene od Marije v Puščavi.

Zaprte duhovne vaje v Lichtenthurnovem zavodu v Ljubljani bodo: od 1. do 5. julija za gospe; — od 12. julija do 16. julija za gospodične učiteljice in uradnice. — Od 12. avgusta do 16. avgusta za dekleta. — Prijavite se čimprej osebno ali pismeno vodstvu Lichtenthurnovega zavoda, Ljubljana, Ambrožev trg št. 8. — Začetek zvečer prvega dne. Oskrbnina za vse dni 100 Din. — Duhovne vaje bodo vodili gg. misijonarji sv. Vincencija Pavelskega.

Dr. Krekova meščansko-gospodinjska šola v šiški pri Ljubljani.

Počitniški dom na dr. Krekovi meščansko gospodinjski šoli v Šiški pri Ljubljani, sprejema v oskrbo otroke *obojege spola* od 5. do 10. leta, dalje pa samo deklice do 16. leta. Mladina bo pod zdravniškim nadzorstvom in pod vodstvom šolskih sester. Poslopje leži v zdravi legi v Zgornji Šiški sredi smrekovega parka, v ozadju se razprostira lep smrekov gozd v legi šišenskega hriba. Vrh poslopja je razsežna terasa za zračne in sončne kopeli. V po-

slopju samem in tudi v bližnji okolici (Gorenja vas) prilika za kopanje. Hrana, dnevni red in oskrba po določenih zdravniku. — Mesečnina za vso oskrbo 450 Din; sprejmejo se tudi otroci čez dan od 8. ure dopoldne do 18. ure zvečer. Dnevno plačajo 10 Din; zato dobijo 2 krat malico in opoldne zdravo in izdatno kosilo.

Priglasje sprejema ravnateljstvo šole. Telefon 30-94.

VPRAŠANJA IZ ZDRAVSTVA

(Odgovarja Dr. M. Justin)

Janja. Pege po obrazu, o katerih pišete se bodo zelo težko odpravile. Morda bi šle z obsevanjem najhitreje in sicer tako, da čuvate oči in malo bolj močno obsevate z višinskim soncem, na kar se koža olupí in nova koža, če se vse pravilno izvede, je brez peg. Sami ne delajte, vse naj bo pod vodstvom izvežbanega strokovnjaka zdravnika.

M. P. Begunje. Že mesec dni čutite hude bolečine v rameh in prsih, od hrbta do tilnika, kljub masiranju z Algo nimate uspeha, pri srcu Vas večkrat tako zbada, da ne morete dihati, bojite se kapi. Prestali ste hud sklepni revmatizem, in nato dobili srčno napako. Dobivali ste injekcije. Revmatizem se Vam ponavlja večina spomladi. Temperatura normalna, teka do jedi nimate. Razne nasvete dobivate, obkladke, sončenje. Vprašujete, kaj je, ali se da srčna napaka odpraviti. Uživate Energin. In če je isti škodljiv za Vas, vprašujete.

Vidim, da ste zelo skrbna in da vse naredite, kar vam kdo svetuje. Držite se izkušenega zdravnika. Sklepni revmatizem se da odstraniti, čeprav je zdravljenje dolgotrajno, če se Vam ponavlja, morate ponovno se podvreči antirevmatični kuri, h kateri spada poleg injekcij in tozadevnih salicilatov, katere morate jemati po predpisu, tudi še sončenje, v kolikor ga morete radi srca *leže* prenesti in celo toplice se ne boste izognili, če Vam dopušča finančni minister. Sklepni revmatizem morate odpraviti in ne smete preje odne-

hati. Sonce ali pa višinsko sonce po določenih predpisih more imeti po naših izkušnjah tudi za Vas dobre uspehe. Srčne napake pa odpraviti ne boste mogli, ker iz srčne napake, organske namreč, kjer je motnja stalna, se ne da napraviti zopet čisto zdravo srce, pač pusti Vam toliko narediti, da boste to lahko nosili in z malimi sitnostimi lahko znosno in dobre volje živeli. Fizičnih (telesnih) naporov in duševnih stisk (žalost, jeza, togota, skrb, itd., ki so za vsako, posebno za bolno srce, največji strup) ne boste smeli imeti. Kolikor boste mogli premikanja, fizična dela izvrševati, ga izvršujte, pazite le kdaj je dosti in kako dolgo in koliko zmorete; preko te meje ne hodite. Bodite veseli in dobre volje, glavo pokonci, udani in — boste videli, da bo šlo. Sicer pa: kdo nima na svetu težav, kar jih imamo vsak svoje lepo nosimo! Saj Bog ne da več, kolikor kdo more nositi. Tudi bolezen je nekaka težava, drugi imajo pa druge vrste težav, ni službe, ni jela, odpuščen je, preganjan je, premeščen, družina ni v redu, sorodniki ga mučijo itd. itd. In vsak, tudi oni, ki ima na videz vsega za zemeljsko srečo dosti, — ni srečen. Le tedaj, če trpljenje svoje nosimo udano, iz ljubezni do Boga in niti svojega trpljenja drugim ne damo čutiti, vršeč ljubezen do bližnjega, pozabimo na svoje trpljenje, ga premagamo in smo srečni, saj so svetniki celo prosili za vedno novo trpljenje, ker so se vzpeli tako visoko. Poskusimo, poskušajmo, in padli bomo nazaj v malodušnost, toda zopet poskusimo in dvignemo se! Stalno padanje in vstajanje je naše življenje samo, da ne ob-

ležimo, da res zopet vstanemo in — dobro je za nas. Tako, če morete razumeti, bom vesel.

M. Šk. iz Žig. V. K. Gorenjka. K zdravniku ne greste radi. Zadnji čas se zelo hitro utrudite in noge Vas bolijo, ko hodite.

Tudi hujšati ste začeli, kašljate in bode Vas v hrbtu; tudi izmeček iz pljuč je hujši zadnji čas. Izmeček je krvav; vprašujete, kaj narediti, tudi čutite bolečine v še nerazvitih prsih.

Gotovo ste bolni, če Vas kašelj nadleguje, morda hripa, morda navaden katar, morda pljuča niso v redu. Dobro bi bilo, da si nabavite termometer. Če znate z njim ravnati, merite temperaturo zjutraj in zvečer in če je čez 37, potem pojte k zdravniku. Sicer pa svežega zraka veliko, odprto okno v spalnici, cel dan gibanje na prostem. Ako vse skupaj ne pomaga, k zdravniku!

Agneza. Zdi se Vam, da nimate zadosti

mesečnega perila, ki je sicer redno na tri tedne, traja pa navadno po 3—4 dni, ta mesec pa je trajala samo 2 dni. Sicer pa ne čutite nobene bolezni, le zobje Vas pri zadnjem perilu bolj bolijo. Skrbi Vas radi eventualne možnosti, če bi radi tega ostala brez otrok.

Če je perilo v redu tudi če na tri tedne, je to dobro; 3—4 dni je dosti za Vas. Če ste pa zadnji mesec bili morda malo slabotni, je seveda tudi perilo ostalo bolj slabotno. Zobje so pa navadno brez zveze z periodo, včasih pa gnilo zobovje čuti tudi prej, kako nevarnost v telesu, kakor sicer in se oglasi. Zobje naj se plombirajo, kar je potrebnih, sicer pa gnojne zobe, če niso več za rabo, ne smete trpeti v ustih; ven z njimi, ker Vam škodujejo. Možitev seveda radi tega nima ovir, sicer pa zarod v družini ne zavisi samo od zdravih telesnih organov obeh, temveč tudi od dušnega razpoloženja.

P O Ž E N S K E M S V E T U

Italija skrbi za družine. Italijanski narodni zavarovalni zavod hoče pospešiti propagando za moralno ozdravljenje italijanske družine. V ta namen je ustanovil »družinsko zavarovanje«, ki ima namen, pospešiti število rojstev. Ta polica nudi nagrade za število rojstev v družini in sicer tako, da se polovica zavarovalnine takoj izplača, ko je bil rojen šesti otrok, za ostalo polovico pa ni treba do termina, ko se zavarovalna pogodba izteče, plačevati nobenih obrokov več. To polico dobi ženin takoj po poroki. Prve tri mesece ni treba plačevati nobenih obrokov. Končni termin je 25 let. Denar se torej izplača pri srebrni poroki, če pa mož prej umrje, pa ob njegovi smrti njegovi ženi.

Žene imajo vodilno vlogo v ustvarjanju poljske umetnosti. Dasiravno se mnogokrat sliši glas o manjvrednosti ženskega duha v javnem delovanju, moremo ta mnenja izpodnesti že z imeni sodobne umetnosti, ki pomenijo vrhovno tvornost duha. Pomislimo samo na veliki pisateljici evropskega severa, *Undsetovo* in *Lagerlöfovo*, dalje na veliko nemško slikarico Katarino

Kolwitz in globoko verno književnico in slikarico *Ruth Schumannovo*. To so ime-na, pred katerimi mora sleherni moški sneti klobuk. Naj pa na tem mestu še poudarimo dejstvo, da poljsko umetnost oblikujejo danes vprav ženske, ki stoje visoko nad moškimi stvaritvami. V grafiki ima svetoven sloves Tamara Lempicka, v prozi sta izredno močni stvariteljici *Zofja Nałkowska* in *Zofja Kossak-Szczucka*; nekaj prevrat v sodobni poljski književnosti pa je povzročila visoko kvalitetna pisateljica Marija *Dąbrowska* z romanom »Noči in dnevi«, s katerim je zaustavila dosedanje mednarodno smer poljske književnosti in jo uravnala v struge domače zemlje in domačega ljudstva. Za ta roman je bila letos nagrajena z bogato nagrado poljske akademije. Če še omenimo, da ima v sodobnem poljskem pesništvu vodilno vlogo vprav tako ženska, in sicer Kazimira *Inakowiczówna*, moramo dokončno odstraniti krivične trditve o manjvrednosti ženskega tvornega duha. Mimogrede lahko še omenimo, da igra žena tudi v bolgarski književnosti veliko vlogo; imenujemo le najvidnejše, *Elizabeto Bagrjano*, iskreno prijateljico

Slovencev, ki je najvidnejša pesnikinja sodobne bolgarske poezije, in Doro Gabe, ki se je z Bagrijano prva opogumila, da je prelomila palico bolgarsko-jugoslovanske mržnje in prispela k nam. Končno pa se tudi slovenske žene marljivo udeležujejo v lepi umetnosti; seveda, tako velikih duhov nimamo, kakor smo jih pravkar imenovali, vendar vsaka na svojem mestu vestno in marljivo izpopolnjujejo svojo življensko dolžnost. Ženskemu duhu torej vse priznanje!

Žene, ki so imele mnogo otrok. Leta 1503 je umrla v Bänningheimu neka gospa Barbara Stratzmann, ki je imela 53 otrok. Od teh je bilo 38 sinov in 15 hčera. Osemnajst otrok je povila poedino, a ostale kot trojčke ali četvorčke. Prav tako je bila neka Avstrijka, Bernarda Scheinberg, mati 69 otrok. Ta pa je imela štirikrat četvorčke, sedemkrat trojčke, šestnajstkrat dvojčke in le enkrat po eno dete. Švicarka Regula Egli je povila v času tridesetletnega zakonskega življenja 21 otrok. Gorostasen primer materinskega blagoslova pa navaja Zedlerjev Veliki univerzalni leksikon iz leta 1739., ki pravi, da je neka mati v 13. stoletju rodila 364 otrok, kar pa je seveda izmišljena bajka.

Rajši pusti službo, kot bi se ženil. Mussolini je izdal v Italiji odlok, po katerem se morajo vsi državni nameščenci ženiti, sicer izgube službo. Temu odloku pa se je uprl sam osebni tajnik Mussolinijev, Chiavolini, ki je izjavil, da je pripravljen dati za Mussolinija življenje, toda ženil se ne bo. Ko je Mussolini ponovno zahteval, da se podvrže odloku, je Chiavolini pustil službo. Ali je ta mož čudak, ali pa je doživel težke prevare, da se tako boji žene.

Prva žena — profesorica na poljski univerzi. Poljska vlada je nedavno imenovala za profesorico varšavske univerze Cezarejo Ehrenkreutz, hčerko francoskega učenjaka Baudouina de Courtmaya. Predavala bo etnografijo. To je prva profesorica na poljskem vseučilišču. Ehrenkreutzova je končala študije na krakovski in leningrajski univerzi.

Smrt 107 letne indijanske princezinje. V britski Kolumbiji je nedavno umrla znana indijanska princezinja Old Kety, ki je dopolnila 107 let.

V katerih nemških mestih se ljudje najbolj poročajo? Po statističnih podatkih

vemo, da se Nemci najbolj ženijo v mestu Königsbergu. Tam pride na 1000 prebivalcev 10 novih zakonov. Druga mesta v tem pogledu znatno zaostajajo. Med tem, ko Berlin še prilično dobro stoji, pa daleč zaostajajo Lipsko, Draždane, Münster, Karlsruhe in Hannover. Odkar je uvedla Hitlerjeva vlada »dote za revne deklice«, je število novih zakonov močno naraslo. Dolej je podelila vlada 50.000 takih dot.

Žena — najvišji sodnik v Ameriki. Predsednik Združenih ameriških držav, Franklin D. Roosevelt, je nedavno imenoval mrs. Florence Allen za najvišjo sodnico na sodišču države Ohio. To je prvi primer v zgodovini ameriškega sodstva, da je ženska zavzela tako visok položaj.

Nagrada za matere z več otroki. V Hesenu (Nemčija) dobivajo matere, ki imajo troje ali več otrok, enkrat na mesec brezplačne vstopnice za gledališče. Nagib je lep, toda pomembnejša bi bila gmotna podpora.

Žene v Združenih državah na visokih položajih. V Združenih ameriških državah so žene uspele doseči izredno ugledne položaje. Njihove tovarišice v Evropi in drugih celinah si še zdaleč niso priborile tolikih pravic. Tako je doslej v Uniji 5 guvernerk zveznih držav, veliko število predsednic občin in drugih visokih uradnic. Nedavno pa je postala neka Američanka tudi predsednica pokrajinskega parlamenta v Združenih državah. To je Ana Kreg v Severni Dakoti, ki je že večletna poslanka v parlamentu te države. Poleg tega je znana kot najboljša govornica v vsej državi.

Žena v sodobni Turčiji. Reforme Kemal paše, ki je prevzel po svetovni vojni oblast Turčije, so zlasti vplivale na sodobni položaj žene v Turčiji. Pred vsem je ta mož iztrgal ženo iz harema, snel ji z obraza pajčolan in ji dal v javnem življenju svobodno mesto. Od takrat so zavzele nekatere Turkinje v turški državi vplivne položaje. Tako je postala v Ankari, glavnem mestu Turčije, dr. Badrije Rašide hanuma šefinja mestnega fizikata. Ta žena je izredno mnogo storila za napredek zdravstva v svojem mestu. Prav tako je postala Hedžidže hanuma glavarica carigradske policije. Komaj šteje 33 let, a že ima čin polkovnice. Berzhibno govori več evropskih jezikov, pa vodi sama policijski

oddelek za tujce. Hkrati je njen primer (da zavzema tak položaj) edinstven na cellem svetu. Da spoznamo v celoti položaj sodobne turške žene, moramo pripomniti, da je nedavno stopil v polno moč zakon, ki odreja, da morajo vse neomožene ženske po izvestnih letih plačati samski davek. (Čisto nasprotno kot pri nas!) Višina davka se določa po številu let. V zvezi s tem je turška vlada uvedla popis neomoženih žensk.

Enakopravnost turške žene z možem pa ni rodila povsod najljubših posledic. Prehitro je nastopilo novo življenje. Deklice, ki so bile doslej pod strogim nadzorstvom staršev ali žene pod strogim nadzorstvom moža, niso znale prav izrabit svobode. Premnogo žalostnih primerov prostitucije beležijo policijske kronike, tako, da turška vlada zaskrbljeno zre na svoje delo. Na drugi strani pa zahtevajo osvobodene žene službe, ki jim po ženski naravi ne pripadajo. Tako imamo danes v Turčiji mornariške oficirke, a nekatere deklice, kakor akademikinje v Ankari, zahtevajo svoboden vstop v vojaške službe, češ, da so popolnoma enakopravne z moškimi. To so kajpada ekstremi, ki so nastali po nepričakovani svobodi. To se bo najbrže polagoma pomirilo in turške žene bodo po nekdanjem suženjstvu svobodno in pošteno izpolnjevale dela, ki pripadajo lepi ženski naravi.

Gledališka igralka med gobavci. Znana pariška igralka Simone Suprin, ki je, kakor znano, zapustila ohlapno življenje gle-

dališkega odra in stopila v samostan sv. Dominika, je nedavno odšla kot sestra na otok Trinidad, kjer bo stregla gobavcem. Tega seveda ne bo doumel človek tega sveta!

Junaške dijakinje. V mestu Mihoa v Meksiki je hotela državna oblast vzeti one zgradbe sester sv. Terezije, v katerih so te požrtvovalne žene poučevale gimnazijsko žensko mladino. Ko pa so dijakinje za to izvedele, so se zabarikadirale v zavodu in zadrževale policijo tako dolgo, dokler jim niso prišli na pomoč njihovi očetje in bratje. S tem so mlade Amaconke vsaj za nekaj časa rešile svojo ljubljeno hišo.

600.000 nemških deklet brez dela. V Nemčiji čaka 600.000 deklet, ki so o veliki noči končale razne šole, na delo. Da bi jim vlada vsaj nekoliko omilila položaj, je začela z naslednjo akcijo: vse deklice, ki bi rade prišle k raznim gospodinjam in mojstricam kot učenke, naj bi bile začasno sprejete pri raznih bogatejših družinah, kjer bi vsaj leto dni prakticirale; a tako, da bi služkinje pri tem ne izgubile služb. Vsaj en način rešitve brezposelnosti!

Na Dunaju je mnogo več žensk kot moških. Po zadnjih statistikah šteje Dunaj 1.874.618 prebivalcev. Od teh je 850.000 moških, nad milijon pa je žensk.

Ženske ne smejo biti kvartopirke. Na Madžarskem je bilo nedavno zakonsko prepovedano sleherno kartanje žensk, kar je bilo tam (po raznih klubih in javnih prostorih) močno v navadi.

V R O Ž N E M D O M U

F. G.:

O OBLEKI

V življenjepisu Marjetke Sinclair pripoveduje župnik iz kraja, kjer je bila Marjetka s sestro na letovišču, kako lepo sta bili deklici oblečeni. — Pa je bila vendar Marjetka vzorno dekle, ki se je trudila za krščansko popolnost! Bog ve, če se je

tudi kakšna priletna angleška ženica katerikrat obregnila ob njo: »Poglejte jo, tovarniško delavko: vse bo zapravila na cunjah!«

Sveda, sitneži se dobe povsod. Taki sitneži, ki ogodrnjajo in dajejo v red vse ono, kar jim ni prav nič mar in ki trdovratno govorijo, da so vse delavke take, kot ona lepota, ki je dejala: »Naj bom sita ali lačna, da sem le zala!«

Tudi Julka in Slavka sta lepo oblečeni. Kdo jima upa zato kaj očitati! Stanovanje plačujeta redno, dolžni nista ne mlekarici, ne peku in nobenemu trgovcu. — In prav za prav: ali je res potrebna vsak teden nova obleka, da je človek lepo oblečen?

Tudi o obleki se deklici mnogokrat pogovarjata. Večkrat opazujeta tudi svoje tovarišice. Pa je čudno: nekatere se vedno tako čedno oblečene, pa vendar nimajo nikoli oblek po najnovejši modelih; druge pa so kot živa modna revija, a vendar niso nikoli Bog ve kaj prikupne.

Sodelavke v tovarni včasih kar na kratko rešijo ta problem: »Ta ima pa res tak život, da ji vsaka obleka pristaja!« Julka in Slavka se ne zadovoljujeta s to rešitvijo. Saj so vendar vse deklice v tovarni zdravo zraščene; zakaj bi torej obleke ne pristojale vsem enako?

Takole rešujeta naši dve znanki to zamotano vprašanje:

Nekatere deklice kupujejo samo moderne kričeče vzorce in hočejo imeti vse obleke najnovejše ukrojene. To je komaj za eno, dve seziji. Potem pa bi bilo treba obleko barvati in prekrejati. Če bi človek hotel biti vedno prav moderen, potem bi moralo vedno ležati nekaj oblek pri šivilji. Saj bi človek res ne zaslužil za same cunje! Zato pa deklice kar kratko odločijo: »Za praznik te obleke ne morem več nositi; bo pa za vsak dan za v delavnico.« Kakor da bi bile svilene obleke najprimernejša delavniška obleka! Ko imajo tovarišice priprosto ukrojene obleke iz pralnega blaga, — magari tudi iz pralne svile, — katerim se ne pozna letnica rojstva, imajo naše nove znanke kričeče obleke, katere so bile moderne samo eno ali dve seziji. Pa kane na crep-de-chinasto oblekco kaplja strojnega olja, pa se natakne tu ali tam, da mora šivati: zares, v taki obleki, ki je še sama osnažiti ne more, nikakor ne more izgledati najlepše. Če poleg obuje še čevlje z visokimi lesenimi petami, — one, katere je kupila predlansko veliko noč, pa imajo sedaj že preveč razhrojene in pošvedrane opetnice, da bi bili za parado, — potem je žalostna slika popolna.

Druge so spet take revice, da si same ne znajo prav nič pomagati. Kakršen vzorec jim izbere šivilja, pri takem ostanejo. Če šivilja nima izvežbanega lepotnega čuta, potem nikdar niso čedno oblečene. Prav vseeno jim je, če je izrez okrog vratu okrogel ali podolgovat, če je dostojen po cerkvenih predpisih ali neprimerno globok; nič ne pogledajo, kako izgledajo s svojimi močnimi rokami v obleki brez vsakršnih rokavov; vseeno jim je, če debeluški položi črtasto blago podolgem ali počez; če obleko dopolni in garnira s tkanino, ki harmonira v barvi ali ne. Tako dekleta ni nikdar čedno oblečeno, pa če je tudi vsak dan novo. Ne ve pa, da bo malokdo vprašal po šivilji, ampak vsak obsojal njo samo.

Julka in Slavka pa imata za delavne dni preproste obleke, katere lahko opereta, kolikorkrat so potrebne. V oprani in zlikani obleki pa sta vedno čedni in novi. In nikdar jima ne pride na um, da bi ob delavnikih obule čevlje s francoskimi petami; dovolj zgledov imata pri tovarišicah, ki jim v taki obutvi pri celodnevem stanju

zatečejo noge, da se zvečer komaj upajo prestopati in na cesti ne morejo držati koraka s tovarišicami, ki nosijo čevlje z nizko peto.

Nikdar ju tudi ne premoti hudiček ničemurnosti, da bi v praznji obleki šle v tovarno, češ: »Saj tovarišice ne bodo vedele, da je to moja edina boljša obleka; brhka bom pa le.« Kako človek le more gibati ves dan v taki obleki, ko mora ves čas misliti samo na obleko, da bi se ne pokvarila: nikamor se ne sme nasloniti, ničesar prijeti, nič vzdigniti ali prenesti. Skoraj bi upala trditi, da bi živci ne zmagali, ako bi morala živeti vsak dan samo v eni skrbi, da morem kot modna punčka pri vsem delu najprej paziti na svojo obleko.

Pa še nekaj znata naši prijateljici: na obleko paziti. Ako bi zimske plašče koncem zime kar meni nič tebi nič pustili v omari neskrtačene, kakor sta jih zadnji-krat odložile, bi jih do jeseni prav gotovo načeli molji. Če bi kostume nataknili na obešalnike, kakor bi se v poltemi pač kar samo od sebe obesilo, potem bi morali obleko likati tisti trenutek, ko se že mudi od doma ali pa bi hodili okrog z vso vmečkano obleko. Ako bi se Julki ne ljubilo vdevati šivanke, kadar se pretrga prva pentlja na svileni nogavici, potem bi čez štirinajst dni gotovo ne mogla zašiti tako lepo, da bi jih lahko oblekla k svoji boljši obleki.

Kadarkoli se deklici pogovarjata o modi in obleki, skoraj vedno prideta do zaključka: »Lepši sva v snažnih preprostih oblekah, kakor pa bi bili v povaljanih in zamazanih svilenih toaletah.« Vendar, ne mislita, da jima je le za to, kako bi ugajali, ampak čutita v sebi, da morata biti čedni in snažni tudi zase.

G O S P O D I N J S T V O

MESO

S tem imenom označimo mišičevje vseh živali, divjačine in rib, ki jih uporabljamo kot hranila. K temu spadajo tudi notranji deli živalskega telesa, ki jih navadno dobivamo kot priklado k mesu. Sem spadajo pa tudi kite, žile, hrustanci in kosti, ki so obdane z mišičevjem.

Mišičevje sestoji iz vlaken, ki so med seboj zvezana in napolnjena z mesnim sokom. Ta vlakna vsebujejo beljakovino, takozvani fibrin, zvezne sestavine pa tudi klej, mesni sok pa vodo, beljakovino in razne soli. Med mišičevjem je vložena maščoba. Vsebina beljakovin znaša približno 20 procentov. Beljakovina se pokaže pri kuhanju mesa kot pene, ki jih neuki ljudje večkrat mečejo stran, ker ne vedo za njegovo hranilno vrednost.

Vse vrste mesa sestojijo iz istih snovi, a različno porazdeljenih. Klavna žival ima več maščobe kot divjačina, divjačina pa je

bogatejša na beljakovini. V mesu starih živali prevladuje maščoba in razne soli, v mesu mladih živali pa beljakovina in klej.

Ker ima meso toliko beljakovine, je zelo hranilno. Govedina je hranilnejša kot teletina, ki vsebuje mnogo vode. Juha, ki jo dobimo pri kuhanju govejega mesa, ni toliko redilna, vsebuje pa razne soli raztopljene in druge okusne snovi, ki jih večkrat pridenemo tej juhi; vse te vzbujajo tek in vplivajo na prebavo, pa tudi na delovanje srca, ledvic in živcev.

Prebavljivost mesa je odvisna od kakovosti mišičevja. Mehko, tanko, rahlo mišičevje v mesu mladih živali je lahko prebavno. Čim svetlejšje je meso, tem lažje je prebavljivo. Če hočemo določiti vrsto mesa z ozirom na njeno prebavljivost, jo sestavimo tako-le: riba, piščanec, teletina, govedina, jagnetina, svinjina, gos in divjačina. Čim bolj mastno je meso, tem težje je prebavljivo. Prekajeno meso je težje prebavljivo kot sveže. Surovo meso bi bilo

najlažje prebavljivo, če bi ne bilo njegovo uživanje v zvezi z raznimi nevarnostmi.

V prašičjem mesu je pogostokrat glivica trihine, ki povzroča, če pride v človekovo telo, celo smrt. Tudi govedina ima večkrat glivico hine, ki se v človeškem telesu razvije v trakuljo. Pri kuhanju ali pečenju mesa se trihina in hina uniči.

Meso je pravzaprav najdražja prehrana, ker dobivamo poleg mesa tudi mnogo kosti; če kupimo meso brez kosti, t. j. brez priklade je seveda mnogo dražje. Kost vsebujejo malo beljakovine, soli in maščobe. Razdrobljene in prekuhane dajo izvrstno juho. Mesni izdelki, t. j. klobase, salame in dr. niso nikoli tako poceni kakor meso. To pa radi tega, ker pri izdelavi klobas in podobnega uporabljajo najslabše meso.

Pri nakupovanju mesa je treba paziti na to, da dobimo sveže, ne staro meso. Sveže meso ima svoj lasten blesk, je živobarvno in elastično, če ga primemo. Staro meso nima bleska, izgleda izsušeno in ima slab duh. Dobro goveje meso ima lepo rdečo barvo in nežna vlakenca. Loj v tem mesu je rumenkasto bel in zrnat. Teletina ne sme biti od premlade živali, ker je drugače sluzasta. Imeti mora belkasto-rdečo barvo in precej maščobe. Dobro sveže prašičje meso ima nežna rožnata vlakenca, tanko svetlo nekoliko zrnato maščobo. Bravina je svetlo rdeča z belo maščobo. Dobra divjačina in perutnina mora biti mlada.

Lepo perutnino in svinjino lahko porabimo takoj, ko je zaklana. Takoj po zakolu postanejo namreč vlakna trda, šele ko nekaj časa meso visi na zraku, postanejo vlakna zopet mehka. Navadno dobimo že tako meso v prodajo. Da mesna vlakna kolikor toliko zmehčamo, meso večkrat potolčemo, ali vložimo v kako tekočino (kis, mleko), da se zmehča.

Mesa nikoli ne smemo shranjevati na leseni deski ali na golem ledu, temveč je mnogo bolje, če ga obesimo v hladen temen prostor, da ne pridejo muhe blizu. Dolgo mesa itak ne moremo shranjevati, zlasti v poletnem času ne. Za daljšo dobo pa meso konzerviramo s tem, da ga nasoljenega sušimo v dimu. Sol namreč ohranjuje meso, ko mu odtegne vodo, raztopi pa tudi beljakovino in uniči vitamine, tako, da je meso manj hranilno in težje prebav-

ljivo. Pri sušenju v dimu privzema meso iz dima lesni kis, kreozot in druge snovi, ki ovirajo gnitje.

Meso pa spravljamo tudi v kozarce, ki jih potem kuhamo v pari, kakor sadje in zelenjavo, dobivamo pa tudi razne ekstrakte v pločevinastih posodah. Mnogokrat slišimo v zadnjem času tudi o zmrzlem mesu, ki ga je treba pred porabo odtajati. Tudi v naših krajih smo že poskusili s tem mesom, ki smo ga imenovali »amerikansko meso«, vendar njegova poraba pri nas ni prodrla.

RIBE.

Sestavina ribjega mesa je ista, kakor mesa sploh. Ribje meso ima tanjša vlakna in manj tolšče ter je zaradi tega lažje prebavljivo. Morske ribe vsebujejo več raznih hranilnih soli, kakor pa meso klavnih živali.

Sladkovodne ribe so dražje, kakor morske. V naših krajih so navadne ribe: krap, postrv in ščuka in nekatere manjše, ki pa so zelo polne tankih koščic. Znak dobre ribe je: če živa plava normalno t. j. po trebuhu, ne postrani. Mrtve ribe morajo imeti rdeče škрге, jasne prozorne oči, napeto kožo, trdo meso in svež duh.

Uporabljamo tudi v kuhinji razne konzervirane ribe, deloma posušene, kakor polenovka, slanik ali v olju konservirane, kakor sardine, sardele itd. Ker ribje meso vsebuje mnogo vode, prične hitro gniti, pri čemer se tvori ribji strup; zaradi tega moramo ribe jesti samo sveže. Vsako zastrupljenje z ribami je smrtno nevarno.

GOBE.

Ker smo prav v času gob, moramo tudi o njih spregovoriti. Gobe so rastline brez zelenih sestavnih delov, zaradi tega ne pridobivajo svojih hranilnih snovi iz zemlje in zraka, kakor druge rastline, ampak dobivajo že svojo sestavino iz drugih rastlin, ki so deloma že uničene. Zaradi tega dobimo gobe ob robu travnikov, v gozdovih, tam, kjer vsihajo druge rastline. V naših krajih prav posebno uporabljamo jurčke, mavrohe, lisičke in medvedje tačice. Najboljši vrste sta prvi dve. V prejšnjih časih so mislili, da so gobe zaradi svojega

bogastva na beljakovinah prav tako hranilne kakor meso ter so jih imenovali v mnogih krajih tudi gozdno meso. V sedanjih časih pa se je izkazalo pri kemičnem raziskovanju, da sestoje gobe iz 90 procentov vode, 2 do 6 procentov beljakovine in le nekaj soli, maščobe in sladkorja. Vlaknata snov gob je zlasti v betih trda. Ker so gobe težko prebavljive jih je treba skrbno žvečiti ter nikoli uporabljati za bolniško prehrano. Skušati moramo, da jih v kuhinji pripravljamo na tak način, da čim bolj izkoristimo njihovo hranilnost. Paziti pa moramo, da gobe niso mehke, ker takrat so že gnile ali črvice; zato jih je treba dobro prebirati in paziti na njihovo pripravo. Gobe rastejo ob toplem času po dežju zelo hitro in zelo kmalu prično gniti. Važno je pri nabiranju to, da jih ne rujemo iz zemlje, ker s tem uničimo celotno semensko ploskev, ampak jih z nožem odrežemo nekoliko nad zemljo. Ker nabiralci gob tega ne delajo, zato vidimo, da je kakšno leto silno malo gob, dasi je vreme za nje ugodno. Za nabiralce gob je važno tudi to, da nabirajo edino tiste gobe, ki jih dobro poznajo. To je tudi edina možnost, da se obvarujemo zastrupljenja z gobami, ki je vselej smrtno nevarno, to pa zaradi tega, ker se pokažejo znaki zastrupljenja šele čez nekaj ur, ko je strup že zašel v kri. Takoj pri prvih znakih zastrupljenja je treba delati na to, da se izprazni ledodec in čreva.

Gobe konserviramo za poznejšo uporabo s tem, da jih razrezane sušimo, ali jih vložimo v kozarce, deloma v sol, deloma v jesihi, v čemer se prav dobro drže.

SADJE.

Velik pomen sadja z bogastvom njegovih vitaminov in naravnih soli smo spoznali šele pozno. Dasiravno je marsikatera gospodinja spravila sadje za poznejšo uporabo na ta ali oni način, vendar se je zgodilo, da se je sadje v gospodinjstvu zelo kmalu porabilo in tako je bila družina dolgo dobo leta brez sadja. Zaradi tega ni nikoli dovolj poudarjeno, kako naj gospodinja uredi najrazličnejše vrste sadja za poznejšo uporabo. To se da zlasti v zadnjem času, ko so se metode konserviranja silno izboljšale, izvršiti v prav vsakem gospodinjstvu brez kakih izrednih aparatov

ali priprav, ko namreč vse vrste sadja lahko predelamo v sadne sokove.

Vsako leto gledamo navadno na češnje, kako bodo obrodile, ker so običajno te merilo za vse druge vrste sadja. Pozabiti pa tudi ne smemo na one vrste sadja, ki nam ga daje sadno grmičevje, pa tudi gozd.

Vsak sad sestoji iz lupine, sočnega mesa in pečke ali semena. Vse vrste sadja vsebujejo poleg nekaj beljakovine zelo dosti prebavnega sladkorja. Poleg tega ima vsako sadje svojo značilno kislino, ki da sadu poseben okus. Največ kislin vsebujejo ribis, češnje, borovnice, citrone in pomaranče. Posamezne vrste sadja, posebno marelice, češplje, slive, jabolka in jagode so bogate na hranilnih soleh. Kar pa je najvažnejše, je to, da vse vrste sadja vsebujejo mnogo vitaminov, posebno še citrone, pomaranče, jabolka, banane in jagode. Prav zaradi bogastva na vitaminih in hranilnih soleh je sadje važno sredstvo kot osvežujoča hrana in važno prebavno sredstvo. Samo sadje ne zadošča sicer za prehrano telesa, vendar je zadosten dodatek k raznim rastlinskim hranilom in zaradi tega ob času sadja prav lahko pogrešamo meso.

Zrelo sadje je zelo lahko prebavljivo izvzemši lupine, ki pa jo zaradi pod njo ležeče beljakovine moramo uživati, vendar jo je treba dobro prežvečiti. Orehi so zaradi svoje tolšče in zaradi trdote staničevja težje prebavni, vendar če jih dobro prežvečimo, zelo hranilni. Izvzemši kutine, brusnice in nekaterih drugih vrst sadja uživamo vse sadje surovo. Nezrelo sadje pa ne le, da ni zdravo, ampak je tudi neprebavno.

S sladkorjem in vodo dušeno nam daje sadje hranilni kompot vseh vrst. Iz raznih jagod, pa tudi iz drugega sadja dobimo sadne sokove, ki so zlasti za poletni čas zelo blažilni. Iz vseh vrst sadja pa lahko skuhamo tudi s sladkorjem gele ali sadno žolico. Iz celih sadov in sladkorja pa kuhamo marmelado.

Ko gospodinja pripravlja sadje za to ali ono uporabo, naj pazi na snago in čistoto. Nikoli naj ne uporablja nagnitega ali obtolčenega sadja.

Zapomniti si je treba, da je vsakršno sadje spravljati le drugo poleg drugega, nikoli pa ne kopičiti. To zadnje je največ-

krat vzrok, da nam zimskega sadja prav mnogo segnije, ker pri spravljanju sadja v velikih množinah ne pazimo dovolj, če ni morda kak nagnit sadež vmes. Sadje spravljamo na hladen in suh prostor, o čemer pa bomo še v jeseni govorili.

Ko konserviramo sadje, moramo paziti na to, da ga ne držimo toliko časa v sopari in tudi ne v tako visokih stopinjah, kakor n. pr. sočivje, to pa zaradi tega, da se vitamini ne uničijo. Velik del našega sadja pa lahko konserviramo tudi s sušenjem. Vedeti moramo, da je suho sadje redilnejše, kakor pa sveže, to pa zaradi tega, ker je voda vsa izhlapela. Seveda pa ne smemo sadja preveč posušiti, vendar pa toliko, da ne splesni. Najbolje je, ako suho sadje v vrečicah obesimo na suhih prostorih.

KUHINJA

Jetrni pečenjak. Razreži in oprži $\frac{1}{4}$ kg telečjih ali govejih jeter. Ohlajene zmelji ali stolči s čebulo in zelenim peteršiljem, prideni dve namočeni in ožeti žemlji, dve žlici masti ali presnega masla, raztepeno jajce, dve žlici smetane, limonove lupinice, malo soli, vse dobro premešaj, deni v pomazano kozico in peci $\frac{3}{4}$ ure v srednje vroči pečici.

Sadna pogača. Deni na desko $\frac{1}{4}$ kg moke, 10 dkg presnega masla, rumenjaka, žlico sladkorja, par žlic smetane, malo soli, pol žlice limoninega soka, za noževono konico pecilnega praška, urno zgneti v testo, ga parkrat prevaljaj in zopet zloži. Pokrij testo in postavi za pol ure na hladno. Nato ga razvaljaj, deni v pekačo ali tortni model in obloži s sadjem katerekoli vrste. Že prej pa vmešaj žlico presnega masla, rumenjaka, žlico sladkorja, prašek cimeta, limonove lupinice in sneg dveh beljakov, razgrni na sadje in speci pogačo lepo rumeno. Ohlajeno razreži in potresi s sladkorjem.

Nadevane kumare. Olupi eno ali dve kumari, pri peclju malo odreži, izdolbi kar je mehkega in pripravi nadev. Drobnosesekljaj ali zmelji ostanke telečjega ali prašičevega mesa, prideni namočeno in ožeto žemljo, eno jajce, malo drobnorezane čebule in česna, ščep popra in kumne, vse dobro premešaj in nadevaj kumare. Napra-

vi iz žlice masti in moke prežganje, ga razredči z vodo, prideni limoninega soka in lupine, vršič majarona, zelenega peteršilja. V to omako položi nadevane kumare in jih kuhaj počasi 10 minut. Pazi, da se ne razkuhajo!

Kumare v omaki. Olupi manjše kumare prereži jih podolgem čez pol in posoli. V kozici razbela malo masti, zarumeni košček sladkorja, malo drobnorezane čebule in moke, razredči z juho ali vodo, prideni par žlic kisle smetane, prašek popra, limonove lupine in pretlačen paradižnik. Ko prevre, deni v omako pripravljene kumare in pusti, da se v omaki pari (ne vreti), da ostanejo kumare čvrste.

Paradižniki s sirom nadevani. Nadev: Zmešaj par žlic kisle smetane, rumenjaka, pol žlice drobnorezanega drobnjaka, malo soli in $\frac{1}{4}$ kg sira iz kislega mleka. Čvrste paradižnike pri peclju malo odreži, iztrebi pečke in nadevaj s pripravljenim nadevom; pokrij vsakega z odrezanim delom, polagaj jih tesno drug ob drugega v pomazano kozico in postavi za $\frac{1}{4}$ ure v srednje vročo pečico.

Pikantna paradižnikova juha (mrzla). Pretlači lepe zdrave paradižnike, 2—3 na osebo, prideni par žlic jabolčnega (ali kakega drugega sadja) soka, žlico kisle smetane, pol žlice čebulnega soka, 1—2 žlici olja, ščep paprike, malo soli in žličko sladkorja; premešaj in daj na mizo.

Špinačna juha z ajdovimi žganci. Osnaženo in oprano špinačo zreži na drobne rezance. V kozici razbela žlico masti, zarumeni košček sladkorja, prideni 2 žlici moke in razredči z 1 liter kake zelenjadne juhe ali vode. Ko zavre, osoli, prideni zvrhan krožnik špinače (za dve osebi) in pusti, da vre četrt ure. Preden odstaviš prideni še malo kisle smetane, ščep popra in daj juho z ajdovimi žganci na mizo.

Zviti zrezek. Na tanko narezano goveje, telečje ali prašičevo meso kot ga rabimo za naravni zrezek, dobro potolci, posoli in potresi s poprom. Pest poparjenih suhih gob ožmi in drobnosesekljaj, prideni zrezanega peteršilja in čebule, od vsakega po eno žlico, limonove lupinice, kumne, malo soli, žlico masti in zmešaj. S to zmesjo pomaži zrezke, jih zavij in poveži z nitko. V ponev deni malo zrezane prekajene sla-

nine. Ko zarumeni, prideni na koleščke zrezane čebule, zrezke, limonove lupine, lovorjev listič, vršič majarona in eno ali dve žlici vode; pokrij in duši, da se zrezki zmehčajo. V žlici kisle smetane ali vina razmotaj žlico moke in prilij omaki. Ko meso še v tej omaki malo prevre, položi zrezke na krožnik, odstrani nitke in oblij z omako.

Buče s krompirjem. Olupi mlado, zeleno bučo, jo zribaj kakor kislo repo, posoli in

premešaj, tako naj stoji pol ure. V ponvi razgrej žlico masti, prideni drobno zrezano čebulo, malo česna, paprike, ožete buče in počasi duši 15 minut. Nato potresi malo moke, prilij vode ali juhe, prideni par žlic kisle smetane, ščep popra in kumne, ko vse skupaj še prevre, postavi kot prikuho na mizo. — Če pripraviš buče kot samostojno jed, deni v skledo pretlačen krompir (krompirjev piré), vlij nanj buče ter zabeli povrhu z drobtinicami.

Z A D A N E S A L I J U T R I

SAMO ŠČEP SOLI...

Čemu lahko uporabljamo sol v gospodinjstvu? Prav v gospodinjstvu nas pogosto srečajo dogodki, ki nas spravijo v zadrego; pa prav tu nam pogosto pomaga ščep soli, ki ima to odliko, da je vselej pri roki.

Gospodinja ima goste; da pa se v kuhinji vse v redu izvrši, mora večkrat med obedom še sama pogledati v kuhinjo. Pa ji mimogrede pride masten madež na njeno boljšo obleko. Najrajše bi tekla v obednico in potožila svojo nesrečo, pa bi to slabo vplivalo na prijetno dosedanje razpoloženje. Če pa par zrnč soli potrosi na madež in počaka par minut, ji ta zrnca pobero vso maščobo in madeža ni nikjer več. Prav isto napravi sol tudi z madežem od rdečega vina na belem prtju. Ščep soli nanj, pa v kratkem izgine. Tudi sadni madeži se na ta način odstranijo; treba je le potem v mlačni vodi splahniti.

Za marsikatero jed je treba snega in beljakov, pa se roka tako hitro utruji. Če pa pridenemo beljakom ščepec soli, imamo prav kmalu lepo trd sneg.

Kožica, s katero smo snažile šipe postane trda, da jo že težko spravimo. Če pa jo po uporabi splahnemo v slani vodi, ostane mehka in jo, posušeno, lahko zložimo in spravimo.

Krožniki, ki jih le redko rabimo, porumene; če jih pa mnogo rabimo, se pa odrgnejo. Če vzamemo na krpico ščep soli in jih zdrgnemo, so zopet lepi. Na ta način, le da pridenemo nekoliko kisa,

osnažimo tudi medene posode; tudi z limono in soljo snažimo kovinaste predmete.

Madeži od črnila, ki pridejo na namizni prt, takoj izginejo, če takoj sveže potresemo s soljo.

Zimske volnene stvari so postale vse nesnažne in barve so izgubile svoj sijaj. Če jih skrtavimo s soljo, so potem kakor nove.

Pravkar odrezane cvetke, ki naj bi nas kolikor možno dolgo razveseljevale v vazi, nas tudi bodo, če pridenemo vodi nožvo konico soli.

Preproga v sobi sčasoma obledi. Če jo skrtavimo s soljo (suho), barve ožive in je kakor nova.

Prav lahko obnovimo tudi košare za na trg, košarico za cvetlice, ali pletene stole, če jih, ko so zamazani in osiveli, skrtavimo s slano vodo in posušimo na solncu.

Če začutimo vnetje v grlu, nam grgranje slane vode odžene prehlad in odstrani nabiranje gnoja.

Steklo osnažimo prav temeljito (kozarce, sklede), če jih suhe odrgnemo s soljo; vso umazanost in prah odstrani sol.

Tudi lesene predmete, zlasti zamaščene deske, krožnike, žlice prav dobro osnažimo s soljo.

Utrujene noge skopljemo v topli vodi, ki ji pridenemo pest soli.

Pri čebelnem piku (tudi vseh drugih žuželk) sol, ki jo potresemo na boleče mesto, bolečino zelo olajša. Isto tudi pri opeklinah. Če devljemo solne obkladke. Zelo učinkovito sredstvo zoper revmatizem je sol, če jo uporabljamo v vrečici in z njo ogrevamo bolno mesto.

veda! Koliko prevar in razočaranj si prihrani. Zato, slovenski kmet, ljubi svoj stan in drži se ga, dokler moreš! Ostani pri svojem plugu, ki je najzanesljivejši in najpravičnejši delodajalec. Pri njem si ti gospod, po tovarnah in pisarnah boš pa le hlapec, da suženj, po službah dekla.

II. Za slovenska dekleta. Resna beseda našim slovenskim dekletom, ki žele v mesta. Naša društva, naši dekliški krožki, naši ženski in materinski odseki, naše Marijine družbe naj bi razširile to knjižico zlasti med dekleti, ki mislijo na odhod v tujino, ali ki so že na tujem. Brez te knjižice naj bi nobena ne odšla z doma!

III. Občevanje z nekatoličani pri verskih obredih. Naši ljudje pridejo v tujini v nevarne verske razmere. V dotiko pridejo z raznimi nekatoliškimi verskimi sektami, ločinami. Pridejo v kraje, kjer katoliške cerkve sploh ne najdejo. V takih krajih morajo dobro vedeti, koliko se smejo udeleževati verskih obredov drugih ver, koliko ne. Zlasti je dobro, da vedo glede krsta, zakona, nedeljske službe božje, kaj in koliko smejo kot katoličani.

IV. Vzhodni kristjani. Kratka zgodovina vzhodne cerkve, cerkvenega razkola. Vsak katolik, ki pride v kraje, kjer je ta cerkev, mora vedeti to kratko zgodovino, mora vedeti, v čem obstoje razlike med njegovo vero in cerkvijo in med to vzhodno cerkvijo. Članek zelo poljudno, pregledno in vsakemu razumljivo na kratko razloži te razlike. Starši, ki imate svoje otroke v takih krajih, pošljite jim to knjižico! Pa tudi vsak, ki bi se rad poučil o tem vprašanju, bo knjižico z užitkom bral.

V. Zapeljive krivoverske ločine (sekte). Članek govori o adventistih, ki se zadnje leto širijo tudi med nami, o »raziskovalcih sv. pisma« in o »starokatoličanih«.

VI. Društvo za varstvo deklet v Ljubljani. Zlasti ta članek daje brošurici velik pomen prav za sedanje čase, ker seznanja naša dekleta z organizacijo, ki je pred vsem in edino zanje ustanovljena. Vsa slovenska dekleta bi morala dobro poznati to organizacijo, njen ustroj in pomen zanje,

če gredo z doma na tuje. Pa tudi vse matere naj bi vedele zanj in se ji pridružile in ji pomagale vršiti vzvišeno nalogo med našimi služkinjami po mestih, kjer se jih toliko izgubi in propade za celo svoje življenje. »Kolodvorski misijon«, čuvanje nad dekleti po naših kolodvorih, je res velik misijon današnjih dni, pa tudi res potreben. O tem bi mogle poročati one, ki pri tem delu sodelujejo. Koliko deklet rešijo, zlasti pa neizkušanih kmečkih deklet, ki v svoji lahkovernosti lahko padejo v roke nepoštenim ljudem, ki kujejo iz njihove naivnosti svoje načrte, pa jim jih kolodvorska pomočnica uniči.

VII. Zaupniki Družbe sv. Rafaela po večjih mestih naše države in na tujem. Tudi s tem poglavjem je knjižica zvesta spremljevalka našemu človeku, ko gre na tuje.

VIII. Imenik zavetišč za potujoče ženstvo. Tudi to je silno važno za dekleta na tujem, da ve, kje najde varno prenočišče in zavetišče, ko pride v tuje mesto, komu naj se zaupa, da bo varna, kje naj išče v stiski zaslombe, varstva in pomoči.

To je na kratko vsebina knjižice, ki je največje važnosti za vse naše ženstvo bodisi doma ali na tujem. Pouk, ki ga knjižica podaja, je v korist vsakomur; zato naj bi ne bilo med nami dekleta, ki bi si te knjižice ne omislila. Knjižica »Če greš na tuje...« se dobi v pisarni Kolodvorskega misijona, Ljubljana, Masarykova cesta 12, palača Vzemne zavarovalnice, za malenkost Din 2. — Vigrednice, pridno segajte po njej! Kongregacije, naročite jo za tiste, ki odhajajo.

Za tiskovni sklad Vigredi so v zadnjem času darovale gg.: Sušnik Hilda, Ljubljana Din 5; Dovč Cilka, Stožice Din 1; Majhenič Mara, Mozirje Din 5; Ribarič Andjela, Ljubljana VII. Din 5; Savinc Manca, Ljubljana Din 5; Radovanovič Rozika, Omiš Din 10; Strgulec Anica, Selšček-Begunje Din 5. — Skupaj Din 36. — Zadnji izkaz Din 2.465.50. — Skupaj Din 2.501.50. Sklad je še nadalje odprt in se darovi hvaležno sprejemajo.

Vsem naročnicam v zasedenem ozemlju, ki urgirajo naročeno Vigred, uprava sporoča, da je nemogoče jo pošiljati, ker je ne dobe. To poročilo velja tudi vsem onim, ki so zahtevali Vigred na ogled. Uprava vljudno prosi, da čitateljice in čitatelji o tem obveste vse one, ki se jih tiče.

AKO GRE ZA ZAVAROVANJE
pride v poštov le

V z a j e m n a zavarovalnica

V LJUBLJANI, Miklošičeva c. 19

1. požar, vlom, nezgode, jamstvo, kasko, steklo, zvonovi.
2. doživetje, smrt, rente in dote v vseh možnostih; posmrtninsko zavarovanje »Karitas«.

Zavarujte sebe in svoje imetje
edino pri naši domači
slovenski zavarovalnici.

»Dekliški oder«

V založnistvu Vigredi je petero zvezkov Dekliškega odra, ki vsebujejo nastopne igre z ženskimi vlogami:

II. zvezek: PASTORKA. Drama v petih dejanjih.

SESTRI. Božična slika v enem dejanju.

ŽIVELA TELOVADBA. Veseloigra v enem dejanju. Cena Din 12.—

III. zvezek je posvečen materinskemu dnevu in vsebuje 19 deklamacij za materinski dan in kratke prizorčke:

POTRPETI JE TREBA Z OTROKI.

PISMO

MATERIN ZAKLAD

MOČNA MATI

MATERINSKA LJUBEZEN

Cena Din 10.—.

IV. zvezek: vsebuje 5 daljših in krajših iger namreč:

ZA SREČO. Igra v treh dejanjih.

ANGELA. Božična igra v petih slikah.

URE NA RAZPOTJU. Prizor za Silvestrov večer.

PAMET JO JE SREČALA. Burka v treh dejanjih.

KAKOR VIDITE... Veseloigra v štirih slikah. C. Din 16

V. zvezek: SV. ELIZABETA. Igra v petih dejanjih. Cena Din 7.—

VI. zvezek vsebuje tri igrice:

ZADOVOLJNOST OSREČUJE. Božična igra v enem dejanju.

GRBAVKA. Misijonska igra.

PRED JASLICAMI. Božična igra v dveh dejanjih Din 7.—

Z A L O Ž B A V I G R E D I

Ljubljana, Masarykova 12.

Vigred 1929, 1930, 1931, 1932, 1933
à Din 25.—

Med pomladjo in poletjem. — Din 10.

Mati vzgojiteljica. — Din 16.

Henoh Arden. — Din 3.